

MISJONSHØGSKOLEN

Kan jeg stole på deg?

Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.

MASTEROPPGAVE I GLOBALE STUDIER

30-MATH

Av

TONE TH PAULSEN

Stavanger mai 2012

INNHold

1.0 INTRODUKSJON	s 5
1.1 Problemstilling	s 6
1.2 Tidligere forskning	s 7
1.3 Metode	s 8
1.4 Språk og kommunikasjon	s 9
1.5 Begreper	s 9
2.0 RAMMEFAKTORER I ERITREA	s 12
2.1 Bakgrunnsinformasjon	s 13
2.2 Nasjonaltjenesten	s 17
2.3 Menneskerettigheter / menneskerettighetsbrudd	s 22
2.4 Exit og retur av asylsøkere og flyktninger	s 24
3.0 RAMMEFAKTORER FOR ERITREERE I EKSIL I NORGE / EUROPA	s 31
3.1 Etterretningsvirksomhet	s 31
3.2 Etterretningsvirksomhet i Skandinavia og Europa for øvrig	s 33
3.3 Etterretningsvirksomhet i Norge	s 36
3.4 Folkerett og innblanding på norsk territorium	s 42
4.0 FORHOLDET MELLOM ERITREISKE ASYLSØKERE, ERITREISKE TOLKER OG UDI	s 45
4.1 Kan man stole på tolken?	s 47
5.0 DE OVERVÅKEDES SITUASJON I NORGE	s 51
5.1 Objektiv og subjektiv frykt i forbindelse med asylsaker	s 51
5.2 Feltundersøkelse: eritreiske asylsøkeres situasjon i Norge	s 56
5.3 Hvordan norske myndigheter forholder seg til at eritreere i eksil blir overvåket	s 63

Kan jeg stole på deg? *Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.*

6.0 OPPSUMMERING OG FUNN	s 66
6.1 Avsluttende kommentar	s 73
BIBLIOGRAFI	s 74

Forord

Gjennom mitt arbeid har jeg i 3 år daglig vært i kontakt asylsøkere fra alle verdenshjørner, og da også asylsøkere fra Eritrea. Jeg har vært vitne til deres innelukket væremåte, og fikk signaler på at dette skyldtes redsel. I starten forstod jeg ikke hva redselen bunnet i, men etter hvert som flere åpnet seg for meg startet jeg å tegne et bilde av hva denne redselen var – at de ikke følte de kunne stole på noen og var redd for at informasjon ville bli videreformidlet. Særlig kom dette til uttrykk våren 2010, da særlig eritreiske asylsøkere som ville kommunisere med meg avstod fra eller avbrøt tolkesamtaler, og heller tok med et familiemedlem eller en venn de stolte på, til å tolke. Etter hvert ble det tydelig for meg at redselen de eritreiske asylsøkerne kjente på, og det at de ikke turde stole på noen, ikke bare var ødeleggende for deres daglige liv, men også i deres asylsaker. Det var i dette øyeblikket jeg bestemte meg for at dette var noe jeg ville utforske videre og forhåpentligvis belyse.

Jeg vil takke min veileder Torstein Jørgensen for gode faglige innspill, tett og god oppfølging og meget inspirerende ord i prosessen. Jeg vil også takke Sissel Gjøvikli ved Misjonshøgskolen i Stavanger for fantastisk administrativ tilrettelegging underveis i prosjektet.

I dette arbeidet har jeg også blitt meget observant på hvor mye tillit faktisk betyr - det å stole på noen som tror på deg, støtter deg, en person man ikke er mistenksom til, kan betro hemmeligheter til og vite at det man sier aldri blir videreformidlet, og å vite at det man blir fortalt er sant – er definerende for egen utvikling, fremgang, lykke, samarbeid, følelsen av trygghet, tørre å ta risiko og engasjere seg. En stor takk til Tone Langfeldt for at du har vist meg, og latt meg kjenne, viktigheten og den positive betydningen av tillit, og dermed gitt meg et bedre utgangspunkt for å forstå hva en hverdag uten tillit kan innebære.

Jeg vil gi en spesiell takk til mine informanter som har tatt seg tid til å delta i prosjektet, og da særlig Camilla Risan (NOAS), Kjetil Tronvoll (Norsk senter for menneskerettigheter), advokat Knut O. Eldhuset, Ljiljana Lazarevic og Nils Olav Refsdal ved UDI, og Ketil Larsen ved UNE, som har tatt seg tid i sin travle hverdag. Den største takken går likevel til de modige eritreiske asylsøkerne som har deltatt i prosjektet: takk for at dere viste meg tillit.

Tone Th. Paulsen,
06.05.2012

KAPITTEL 1

INTRODUKSJON

«Menneskerettigheter er ikke noe du har – det er noe du gjør deg fortjent til ved oppofrelse for landet.» Uttalt av Isaias Afewerki, President i Eritrea siden 1993.

19 land har i dag spioner på norsk jord. Noen er her på lovlig vis, mens andre utgir seg for å være diplomater, journalister og forretningsfolk. Dette kom frem i rapporten ”PST0910, Trusselvurdering 2010” fra Politiets sikkerhetstjeneste (PST) i 2010.¹ Ifølge PST har de 19 landene som har etterretningsspersonell i Norge, ulike interesser: norsk teknologi, norsk sikkerhetspolitikk og interesse i militære installasjoner. I tillegg er det land som driver flyktningspionasje, for å følge med på folk fra sine egne land som nå er i Norge. Spioner holder kontroll i Norge ved at personer gir informasjon til ambassaden, samt at etterretningstjenesten følger opposisjonelle.

Ifølge informanter i denne avhandlingen, er det en utbredt enighet blant Eritreere i Norge at de overvåkes og at de blir utsatt for utpressing fra myndighetene i Eritrea. Camilla Risan, rådgiver i NOAS, mener også at overvåking av eritreere i Norge forekommer. Ifølge Camilla Risan tar spioner bilder av eritreere, sjekker hvem som er på møter og demonstrasjoner, og rapporterer tilbake til eritreiske myndigheter. Ulike kilder indikerer også at eritreere blir avkrevd en årlig 2 prosent skatt av all inntekt, til landet de flyktet fra. Nekter man å betale denne skatten, kan man ikke reise til Eritrea og besøke familie, kan ikke motta arv, og har ikke mulighet til å investere i landet. I tillegg risikerer den etterlatte familien hjemme i Eritrea å bli tillagt bøter og utsatt for trakassering om skatten ikke betales.² Slike saker er blitt anmeldt til norsk politi. Men noe av problemet er at folk som utsettes for dette kanskje ikke har lovlig opphold i Norge, og da anmelder de det ikke, eller de ser ikke noe poeng i å anmelde forhold de har liten tro på vil bli fulgt opp.³

Politisk aktivitet i eksil har i hovedsak vært aktivitet på vegne av og i regi av det dominerende partiet EPLF (Eritrean People’s Liberation Front), og etter 1994, PFDJ (People’s Front for

¹ Politiets Sikkerhetstjeneste, ”PST0910, Trusselvurdering 2010”; tilgjengelig på <http://www.pst0910.no/4-kontraetterretning/>; besøkt 2 oktober 2011

² The Eritrean People’s Democratic Party, “Høyre: Norge bør vurdere å kutte Eritrea-bistand”; tilgjengelig på <http://www.harnnet.org/index.php/articles-corner/english-articles/380-hoyre-norge-bor-vurdere-a-kutte-eritrea-bistand>; besøkt 2 oktober 2011

³ Dagbladet, ”Slik spionerer de på norsk jord”; tilgjengelig på <http://www.dagbladet.no/2010/11/16/magasinet/pst/terror/usa/overvakning/14247757/>; besøkt 12 oktober 2011

Democracy and Justice). Denne aktiviteten er organisert gjennom ambassader og egne interessekontorer. I tillegg finnes det også opposisjonelle miljøer i eksil som er organisert i partier og organisasjoner.⁴ Frigjøringskrigen og de interne konfliktene i de ulike frigjøringsbevegelsene og fraksjonene, drev eritreere i eksil allerede fra 1960-tallet. Flere av disse eritreerne fortsatte å være politisk aktive utenfor Eritrea. Frigjøringskrigen var transnasjonal, dvs. at EPLF, og senere PFDJ, ikke bare mobiliserte eritreere inne i landet, men også utenfor. Partiets masseorganisasjoner for medlemmer engasjerte også eritreere i eksil. Fremdeles er disse PFDJ - organisasjonene sterkt representert i eksil, også i Norge.

Aktivitet for reformbevegelser og politiske opposisjonspartier ses av eritreiske myndigheter som et svik. Det oppfattes som illojalt og upatriotisk og faller inn under handlinger som regnes som myndighetskritiske. Terskelen for å oppfattes som myndighetskritisk i Eritrea er lav. For eritreere som anses som betrodde medarbeidere og som hopper av vil konsekvensene være enda mer alvorlige. Kontrollen, oversikten og innflytelsen over eritreere i eksil fra eritreiske myndigheter er ifølge flere kilder massiv, og når inn til eritreere i alle verdenshjørner. Gjennom massebevegelsene som har organisert eritreere i eksil siden 1970-tallet, har myndighetene et omfattende nettverk av myndighetsvennlige informanter som først og fremst motiveres av en sterk tilhørighet til partiet og frigjøringskampens ideologi.⁵

Fra 2002 til 2011, er det kommet 9282 asylsøkere til Norge fra Eritrea, og over halvparten av asylsøkerne har kommet i løpet av de siste 3 årene.⁶ pr 31. mars 2012 bodde 1830 eritreere på et norsk asylmottak.⁷

1.1 Problemstilling

Det er en utbredt enighet blant Eritreere i Norge at de overvåkes og blir utsatt for utpressing fra myndighetene i Eritrea. Denne avhandlingens formål er å undersøke:

1. Om man med rimelighet kan anta at det forekommer overvåkning av eritreere i Norge og kartlegge i hvilken grad overvåkningen forekommer.

⁴ Landinfo, "Eritrea. Politisk aktivitet i Eksil"; tilgjengelig på http://www.landinfo.no/asset/1296/1/1296_1.pdf; besøkt 12 oktober 2011.

⁵ Ibid

⁶ Utlendingsdirektoratet, "Årsrapport 2011"; tilgjengelig på <http://www.udi.no/arsrapport2011/Statistikk/Tabell-14/>; besøkt 15 april 2012.

⁷ Utlendingsdirektoratet, "Beboere i mottak 2012 - fordelt på statsborgerskap"; tilgjengelig på <http://www.udi.no/Oversiktsider/Statistikk-og-analyse/Statistikk-/Asyl/Beboere-i-mottak/Beboere-i-mottak-2012---fordelt-pa-statsborgerskap/>; besøkt 15 april 2012.

2. Hvordan overvåkingen og mistanke om overvåkning påvirker asylsøkere fra Eritrea og deres asylprosess.
3. Om eksiltilværelsen i Norge kan føre til reaksjoner ved retur til Eritrea.
4. Hvordan norske myndigheter forholder seg til at eritreere i eksil blir overvåket, og da særlig om det utøves hensyn til problemstillingen når det fattes vedtak i en asylsak

For å besvare disse spørsmålene vil jeg først gi et kontekstuellet rammeverk ved å beskrive Eritreas politiske rammer og konsensus i kapittel 2. Jeg vil gi et innblikk i Eritreas historie, politikk og menneskerettigheter for å underbygge at etterretningsvirksomhet er en etablert praksis, og represalier som venter eritreere i eksil. I kapittel 3 vil jeg presentere begrepet overvåking og drøfte hvorvidt dette forekommer i Norge. Både kapittel 2 og 3 vil basere seg på skriftlige rapporter fra departement, organisasjoner og etater, samt intervju med offentlige personer.

I kapittel 4 vil jeg drøfte selve asylprosessen: Kan man stole på tolken som brukes i asylsaker, tar norske myndigheter hensyn til overvåkningsproblematikken og eventuelt hvilke hensyn tas? Etter rammeverket er etablert vil jeg i kapittel 5 gå inn i den konkrete materien og undersøke om overvåking er aktuelt i Norge og hvordan det eventuelt blir praktisert. Hvordan er de overvåkedes situasjon i Norge? Jeg vil beskrive forskjellen mellom den objektive frykten for overvåkning og den subjektive, og drøfte hvorvidt en subjektiv frykt er relevant for norske myndigheter og vektlegges i eritreiske asylsaker. Funn fra intervjuene med eritreiske asylsøkere i Norge vil også bli presentert og drøftet i kapittel 5. I kapittel 6 vil jeg oppsummere og presentere funn, før jeg gir en avsluttende kommentar om dagens situasjon for eritreere i eksil i Norge

1.2 Tidligere forskning

Etter min kjennskap er det ikke tidligere forsket på tema omkring overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge og det foreligger generelt svært få skriftlige offentlige kilder. Politiets sikkerhetstjeneste (PST) medgir at det forekommer spionasje i to offentlige rapporter, PST0910 og PST1011, som er publisert ifølge PST for å gi ” et innblikk i året som var og en vurdering av tiden som kommer”.⁸ Landinfo mener også overvåkning forekommer i sine

⁸ Politiets Sikkerhetstjeneste, ”Trusselvurdering 2010”.

rapporter "*Eritrea: Politisk aktivitet i eksil*" fra januar 2010, "*Eritrea: Utstedelse av pass og utreisestillatelse*" fra juni 2010, og "*Eritrea: Nasjonaltjeneste*" fra juni 2011. Det foreligger også ett fåtall artikler fra media med muntlige uttalelser fra ulike organisasjoner og politiske representanter.

Imidlertid foreligger det flere rapporter fra internasjonale ikke-statlige organisasjoner (NGO) som melder om represalier for eritreere i eksil, samt utpresning, fengsling og inhuman behandling av returnerte asylsøkere og flyktninger. Også offentlige rapporter fra andre lands enheter på utenriks og utlendingsforvaltning, er tilgjengelig. Jeg vil fremheve relevante funn fra særlig UK Border Agency sin rapport "*Eritrea, country of origin information (COI) report*" fra april 2011, Amnesty International's rapport "*Eritrea- you have no right to ask- Government resists scrutiny on human rights*" fra mai 2004, og Human Rights Watch sin rapport "*Service for life. State Repression and Indefinite Conscription in Eritrea*" fra april 2009. Jeg vil også se til Sverige og deres offentlige dokumentasjon på at Eritrea overvåker deres eritreere i eksil, for å drøfte om man med skjellig grunn kan anta at overvåkning også forekommer i Norge.

1.3 Metode

Denne avhandlingen baserer seg på to hovedkilder: intervjuer og dokumenter. Jeg har foretatt kvalitative intervjuer med asylsøkere fra Eritrea gjennom personlig møte med informantene. Av sikkerhetsmessige årsaker vil jeg derfor ikke gjengi hvordan rekrutteringsprosessen foregikk. Totalt 13 asylsøkere fra Eritrea er blitt intervjuet i løpet av høsten 2011. I tillegg har jeg utført en anonym kvantitativ spørreundersøkelse blant eritreiske tolker ansatt i ulike tolketjenester i Norge, og tolker som er registrert i nasjonalt tolkeregister. Nasjonalt tolkeregister er et innsynsregister som gir en oversikt over tolkers formelle kompetanse i tolking mellom norsk og andre språk.⁹ Videre har jeg foretatt intervju med ulike instanser, organisasjoner og ulike profesjoner som har vært relevante for denne avhandlingen. I tillegg til intervjuene, er Politiets Sikkerhetstjenestes rapport pst0910 og pst1011, og Landinfo's "*Eritrea: Politisk aktivitet i eksil*" en sentral datakilde og danner selve grunnlaget for evalueringen.

⁹ Nasjonalt tolkeregister, "Om nasjonalt tolkeregister"; tilgjengelig på <http://www.tolkeportalen.no/no/Om-Nasjonalt-tolkeregister/>; besøkt 28.mars 2012

1.4 Språk og kommunikasjon

Samspeilet mellom feltarbeider og informanter har innvirkning på den informasjonen en feltarbeider får tilgang til, og som feltarbeider har man behov for tillit. Min subjektive opplevelse er at når man er en asylsøker fra Eritrea som ikke tør stole på 'noen', er terskelen lav for å bli skeptisk til en utenforstående. Det ble viktig for meg å beskrive min rolle og beskrive alle sikkerhetstiltakene jeg hadde tatt og videre vil foreta.

Jeg bestemte meg tidlig i prosjektet for og ikke bruke tolk, og har dermed kun intervjuet asylsøkere som kunne kommunisere på norsk eller engelsk. Denne avgjørelsen tok jeg på bakgrunn av egne tidligere erfaringer hvor eritreiske asylsøkere har uttrykt at de har mottatt personlige, negative kommentarer fra tolker i ulike sammenhenger dersom de har uttalt noe som er blitt oppfattet som myndighetskritisk. Asylsøkere fra Eritrea har også uttalt at de ofte er redd for å prate med en tolk fra Eritrea- de stoler ikke på at tolken opprettholder sin taushetsplikt.

Etter formål var avklart, ga informantene tilbakemelding på at de var glad for å delta i studiet og at det ble rettet søkelys på deres hverdag: En hverdag som ifølge dem preges av frykt, objektiv så vel som subjektiv, men i begge tilfeller en frykt som i aller høyeste grad er levende, påtrengende, og undertrykkende.

1.4 Begreper

Asylsøker, asylsak og asylprosess er underliggende fundament i denne avhandlingen. Jeg vil gi en innføring for å gi relevant bakgrunnskunnskap.

En asylsøker er en person som på egenhånd og uanmeldt kommer til Norge og ber om beskyttelse og anerkjennelse som flyktning. Personen kalles asylsøker inntil søknaden er avgjort.¹⁰ En asylsøker henvender seg personlig til politiet i Norge for å søke beskyttelse, og det er UDI (Utlendingsdirektoratet) som behandler søknaden.

I følge Utlendingsloven (1988) § 28, "Oppholdstillatelse for utlendinger som trenger beskyttelse" som bygger på FNs Flyktningkonvensjon (1951), har asylsøkere som med rette

¹⁰ Utlendingsdirektoratet, "Beskyttelse (asyl)"; tilgjengelig på <http://www.udi.no/Sentrale-tema/beskyttelse/>; besøkt 13 november 2011.

frykter individuell forfølgelse i hjemlandet på grunn av rase, religion, nasjonalitet, tilhørighet til en sosial gruppe eller politisk overbevisning, krav på asyl (flyktningstatus).¹¹

Utlendingsloven § 28 slår også fast at man har rett på asyl dersom man står i reell fare for å bli utsatt for dødsstraff, tortur eller annen umenneskelig eller nedverdiggende behandling eller straff ved tilbakevending til hjemlandet.¹² Dette kalles humanitært grunnlag. Humanitært grunnlag kan også være andre sterke menneskelige hensyn eller tilknytning til riket. Videre kan UDI innvilge midlertidig opphold til en gruppe mennesker etter en gruppevurdering (kollektiv beskyttelse). Midlertidig oppholdstillatelse kan også innvilges til asylsøkere med endelig avslag, men som av praktiske årsaker ikke kan returnere til hjemlandet.

Utgangspunktet for UDI's vurdering av asylsøknader er søkerens egen forklaring gitt i asyLintervjuet, og eventuelt andre opplysninger som kommer fra søkeren mens saken behandles. UDI sammenholder søkerens forklaring med fakta om forholdene i hjemlandet. UDI benytter i denne sammenheng informasjon utarbeidet av Landinfo (Landinfo er en faglig uavhengig enhet i utlendingsforvaltningen som publiserer egenproduserte rapporter om forhold i en rekke land). Videre benytter UDI seg av en rekke andre kilder: norske utenriksstasjoner, andre lands rapporter, FN, Amnesty International og flere.

Når en asylsøker kommer til Norge, er det avgjørende for deres asylsøknad at asylsøkeren fremlegger så nøyaktig og fullstendig informasjon som mulig for norske myndigheter. Første møte med norske myndigheter i Norge, er når man melder seg hos politiet og registrerer seg som asylsøker. Registreringen av asylsøkere foregår i de fleste tilfeller ved hjelp av tolk. Politiet tar foto, fingeravtrykk og spør om identitet og reiserute til Norge.¹³ Asylgrunnen skal oppgis i detalj i et senere intervju hos UDI. Dette intervjuet hos UDI er asylsøkernes andre møte med norske myndigheter og foregår også ved bruk av tolk. Det er forventet at asylsøkeren forteller sannheten og ikke gir falske opplysninger, samt dokumenterer sin identitet. Det forventes også at asylsøkeren melder fra dersom man ulike årsaker er ukomfortabel med tilstedeværende tolk.¹⁴

Når det ikke er grunnlag for å gi asyl eller oppholdstillatelse av humanitære grunner, avslår UDI søknaden. Et avslag i første instans (av UDI) innebærer at man er pliktig til å forlate

¹¹ Utlendingsloven § 28

¹² Ibid § 28

¹³ Asker og Bærum Politidistrikt, "Søke asyl i Norge"; tilgjengelig fra https://www.politi.no/asker_og_barum/tjenester/asylsoker/; besøkt 25 april 2012.

¹⁴ Ibid

landet. Imidlertid har man rett på advokat og kan klage på vedtaket, og de fleste asylsøkere får anledning til å være i Norge mens klagen behandles. Dersom UDI ikke omgjør vedtaket, sendes klagen til UNE (Utlendingsnemda) for ny vurdering. Får man et avslag fra UNE, (avslag i andre instans) kalles det et endelig avslag. Et endelig avslag kommer også med en utreisefrist for når man må forlate landet. Blir man i Norge over utreisefristen, er man illegalt i Norge og kan bli uttransportert med tvang. Tvangsreturene foretas av politiet og kan kun foretas til de land Norge har utleveringsavtale med. Norge og Eritrea har pr i dag ingen utleveringsavtale. Norske myndigheter ønsker imidlertid at flest mulig skal reise frivillig og tilbyr flere ulike reintegreringsprogram og økonomisk støtte ved en frivillig retur gjennom IOM. IOM– International Organization for Migration - er en organisasjon UDI samarbeider med for å tilrettelegge hjemreise for personer som ønsker frivillig retur til sitt hjemland.

Kapittel 2

RAMMEFAKTORER I ERITREA

Eritrea er en ettpartistat, der det eneste tillatte partiet er People's Front for Democracy and Justice (PFDJ), tidligere Eriteans People's Liberation Front (EPLF). Eritrea vant uavhengighet fra Etiopia i 1991 etter en 30-års lang frigjøringskrig. Uavhengigheten ble formalisert med internasjonal anerkjennelse i 1993 etter en FN-overvåket folkeavstemning, og Isayas Afewerki, lederen for EPLF ble innsatt som president for Eritrea.¹⁵

Eritrea er et av verdens strengeste og isolerte regimer. All form for politisk opposisjon er forbudt, og det samme gjelder religionsutøvelse utover de godkjente kirkene og sunni Islam. Eritrea er en av verdens yngste land og har raskt blitt et av de mest undertrykkende.¹⁶ Det er ingen ytringsfrihet, begrenset bevegelsesfrihet og religionsfrihet, og mesteparten av den voksne befolkningen er innkalt til nasjonal tjeneste på ubestemt tid. Å dissidere tolereres ikke. Enhver kritikk av regjeringens politikk straffes. Arrestasjoner, tortur og tvangsarbeid venter dem som er uenig med regjeringen, samt dem som prøver å unngå militærtjeneste eller flykte fra landet uten tillatelse. En tett observatør av Eritrea over mange år sa: "Eritrea er på et svært dystert sted. Dette er en regjering som ikke stoler på noen, minst av alle sine egne folk."¹⁷

Eritrea er også det eneste landet i Afrika uten uavhengige, privateide aviser, og som ikke tillater innreise av utenlandske journalister, med noen få unntak som BBC (the British Broadcasting Corporation).¹⁸ Reportere uten grenser rangerte i 2011 Eritrea på 179 plass av 179 land etter pressefrihet, den laveste mulige rangeringen, og under det totalitære Nord-Korea.¹⁹ Eritrea har hatt lavest rangering sammenhengende siden 2007. I følge Reportere uten grenser gjør eritreisk media «ingenting annet enn å videreformidle regimets krigerske og ultranasjonalistiske framstilling».²⁰

¹⁵ Amnesty International, "Eritrea: 'You have no right to ask' - Government resists scrutiny on human rights"; tilgjengelig på <http://www.amnesty.org/en/library/info/AFR64/003/2004>; besøkt 14. januar 2012

¹⁶ Human Rights Watch, "Service for Life, State Repression and Indefinite Conscription in Eritrea" s. 24; tilgjengelig på <http://www.hrw.org/reports/2009/04/16/service-life-0>; besøkt 14. januar 2012

¹⁷ Ibid s. 24

¹⁸ Amnesty International, "You have no right to ask".

¹⁹ Reporters without borders, "Press Freedom Index 2011-2012"; tilgjengelig på http://en.rsf.org/press-freedom-index-2011-2012_1043.html; besøkt 14. januar 2012

²⁰ Reporters without borders, "Eritrea"; tilgjengelig på http://en.rsf.org/report-eritrea_15.html; besøkt 14. januar 2012

Menneskerettighetsbrudd og undertrykkelse har gjort Eritrea til en av verdens fremste ”produsenter” av asylsøkere. Hvert år prøver tusenvis å flykte fra Eritrea for en eksiltilværelse, og UNHCR rapporterer om at så mange som 800-1000 personer daglig flykter ved å ta seg inn i nabolandene Sudan og Etiopia for så å sette kursen videre til Egypt, Israel, Marokko og Europa. Dette er imidlertid kun de registrerte flyktningene, og Michael Owor som leder UNHCR sitt kontor i Ethiopia sier at dette er ”de heldige”. Owor tror at flere flyktninger dør underveis: enten av sult, drukner når de krysser elver, eller blir drept.²¹

2.1 Bakgrunnsinformasjon

Denne seksjonen vil gi en innføring i Eritreas nyere politiske historie. Det foreligger flere skriftlige publiserte kilder om emnet. Da kildene gir den samme systematisk beskrivende bakgrunnsinformasjonen, har jeg hovedsakelig valgt å basere denne fremstillingen på Human Rights Watch sin rapport fra 2009: *Service for Life, State Repression and Indefinite Conscription in Eritrea*.

Eritrea, som dekker et område på 120.000 kvadratkilometer, grenser til Sudan, Etiopia, og Djibouti. Det består av et høyland, lavland i vest, og en lang kystlinje langs Rødehavet. Eritreas omtrent 6 millioner mennesker er omtrent likt fordelt mellom kristne, for det meste bosatt i høylandet, og muslimer, hovedsakelig bosatt i lavlandet.

Eritrea var kolonialisert av Italia fra 1890 til slutten av andre verdenskrig, da Storbritannia overtok midlertidig administrasjon. På tross av eritreeres ønske om selvstendighet, ble det vedtatt en USA-støttet plan i 1950 under en generalforsamling i FN, at Eritrea skulle være en autonom enhet forent med Etiopia under suverenitet av den etiopiske kronen.²² Dette tredde i kraft i 1952. Etiopia, styrt av keiser Haile Selassie, knuste snart alle illusjoner Eritrea måtte ha om autonomi og selvstyre. Innen 1954 var politiske partier forbudt, den eneste uavhengige eritreiske avisen stengt, og ved slutten av 1950-tallet ble Tigrinja og arabisk, de offisielle språkene i Eritrea, erstattet med amharisk, det offisielle språket i Etiopia.²³ En streik blant eritreiske fagforeninger ble voldsomt undertrykt og ble offisielt avskaffet.²⁴ Etiopias undertrykkende politikk provoserte frem en 30-års krig for nasjonal frigjøring av Eritrea. Krigen fortsatte etter at Haile Selassie ble avsatt i 1974 av Mengistu Haile Mariam og hans

²¹UNHCR, ” Fear of compulsory recruitment drives Eritrean teen to flee home”; tilgjengelig på <http://www.unhcr.org/4f6777426.html>; besøkt 28. mars 2012

²² Human Rights Watch, “*Service for Life*” s. 11.

²³ Ibid s 11-12

²⁴ Ibid. s. 12

marxistiske militærstyre, kjent som Dergen (kan oversetter fra amharisk som 'komiteen'). Konflikten drepte rundt 65.000 eritreiske soldater og 40.000 sivile, og det anslås at så mange som 700 000 eritreere flyktet fra landet.²⁵ En væpnet opposisjon som kalte seg The Eritrean Liberation Front (ELF) oppstod i løpet av 1960-tallet og ledet opprøret mot Etiopia. Det etiopiske militære svarte med kollektiv straff av befolkningen på landsbygda. Den kollektive straffen inkluderte hungersnød, brenning av jorder, tvangsflytting, massearrestasjoner, tortur, og urettferdige rettssaker.²⁶ I løpet av 1970-tallet brøt en gruppe ut av ELF av ideologiske grunner, og kalte seg the Eritrean People's Liberation Front (EPLF). EPLF ble ledet av Isaias Afewerki, og det oppstod i perioder intense konflikter i Eritrea og Sudan mellom disse to gruppene.²⁷

EPLF kunne være nådeløse når det gjaldt dissidenter. I 1974 henrettet de minst 11 dissidenter. Ofrene hadde protestert mot EPLF sin "demokratisk sentralisme" brukt av ledelsen til å pålegge politiske beslutninger og til bruk av makt for å undertrykke kritikk.²⁸ Demokratisk sentralisme innebærer at man står fritt til å diskutere motsetninger internt i partiet samtidig som man har felles front utad. Dette var en av hovedkomponentene i Lenins partimodell.

I 1976 ble Isaias Afewerki valgt som generalsekretær for EPLF. Dergen avviste forhandlinger med både EPLF og ELF, men ved slutten av 1970 kontrollerte de eritreiske opprørsgruppene nesten 90 prosent av Eritrea. En etiopisk opprørsbevegelse, kalt Tigray People's Liberation Front (TPLF), kontrollerte store deler av Tigray-regionen i Etiopia. Dergen svarte med massive luft og bakke offensiver i Tigray og Eritrea. Innen 1982 hadde Dergen kontroll over sivilbefolkningen i Eritrea, samt over eritreere i Etiopia. Kontrollen inkluderte portforbud og strenge reise kontroller. Dergen oppfordret også sivile til å spionere på hverandre, og plasserte dem som protesterte under overvåking, arrestasjon, eller tortur.²⁹

I begynnelsen av 1988 ble EPLF og TPLF, ledet av nåværende etiopiske statsminister Meles Zenawi, enige om å inngå en taktisk allianse mot Dergen. Selv om Dergen prøvde å knuse EPLF og TPLF med massiv bombing og alvorlig hungersnød, beseiret EPLF i 1991 den etiopiske hæren. EPLF dannet en overgangsregjering i Eritrea, og i Etiopia ble det dannet en provisorisk regjering av en koalisjon av etiopiske væpnede bevegelser kalt "the Ethiopians

²⁵ Human Rights Watch, "*Service for Life*" s. 12.

²⁶ Ibid .s 12

²⁷ Ibid s. 12

²⁸ Ibid s 13

²⁹ Ibid s 13-14

People's Revolutionary Democratic Front" (EPRDF), ledet av Meles Zenawi. Det ble avtalt å holde en folkeavstemning om Eritreas framtid innen to år, etter 1993.³⁰

Eritreere bosatt i Eritrea og eritreere i diaspora hadde store forhåpninger om frihet og selvstyre, og stemte med massiv deltakelse i 1993 for et selvstendig Eritrea frigjort fra Etiopia. Valget ble ansett av både Etiopia og FN som fritt og rettferdig. I 1994 transformerte EPLF seg til et politisk parti, kalt "The People's Front for Democracy and Justice (PFDJ)", og etablerte en nasjonalforsamling til å styre i påvente av adopsjon av en grunnlov og valg. PFDJ sin nasjonalforsamling hadde 150 medlemmer: halvparten besto av sentralkomiteen i PFDJ og den andre halvparten av PFDJ medlemmer valgt av partilederne. Forsamlingen valgte den tidligere EPLF leder og midlertidig president Isaias Afewerki, nå PFDJ generalsekretær, som Eritreas president.³¹

I perioden mellom 1991 – 1998 fortsatte vilkårlige arrestasjoner, 'forsvinninger' og mistenkelige dødsfall. Det ble arrestert over 100 politiske fanger i denne perioden og de ble holdt uten tiltale eller rettssak. Noen døde i fangenskap og noen forsvant. Det antas at de har blitt henrettet.³² I tillegg opphevet regjeringen rettigheten til statsborgerskap for Jehovas vitner fordi de angivelig nektet å delta i frigjøringskampen, folkeavstemningen i 1993, og nektet å delta i den nasjonal militære tjeneste. Jehovas vitner ble også nektet diverse lisenser, pass, ekteskaps sertifikater, og nasjonalt identitets kort nødvendig for reiser innenfor Eritrea.³³ Tre Jehovas vitner arrestert i september 1994 for å nekte militærtjeneste er fremdeles fengslet uten lov og dom mer enn 17 år senere.

PFDJ hadde også en praksis med hemmelige administrative "studier" av motstandere, og i 1996 ble det opprettet spesial domstoler utenfor det normale rettssystemet. Disse domstolene, bemannet hovedsakelig med militære offiserer, møtes i hemmelighet, har myndighet til å forsøke saker fra sivile domstoler, og utstede lukkede dommer kun presidenten får vite om.³⁴

En positiv utvikling var adopsjonen av en ny grunnlov som skulle sørge for demokrati og menneskerettigheter. Grunnloven ble vedtatt av nasjonalforsamlingen i 1997, men den ble aldri kunngjort eller gjennomført.

³⁰ Human Rights Watch, "*Service for Life*" s. 14.

³¹ Ibid s 14

³² Ibid s 15

³³ Ibid s 15

³⁴ Ibid s 15

Eritreas forbindelser med Etiopia forble relativt nære de første årene etter uavhengigheten. Men i 1997 oppstod det spenninger omkring økonomi, valuta og grenseområdet, og i 1998 brøt det på ny ut krig mellom de to landene. Under krigen utviste Etiopia alle eritreere som hadde stemt i 1993 under folkeavstemningen og konfiskerte deres eiendommer. I juni 2000 ble de to regjeringene enige om våpenhvile og at en nøytral kommisjon skulle avgjøre grenseområdet på bakgrunn av kolonial-era kart og traktater. Begge regjeringer var enige på forhånd om at kommisjonens konklusjoner ville være endelig og bindende, men når kommisjonen konkluderte i april 2002 at Badme ville falle på den eritreiske siden av grensen, nektet Etiopia å godta dette. Eritrea insisterte på gjennomføring av dommen, og nektet å delta i noen videre diskusjon med Etiopia. I 2008 opprettet FN en buffersone ved å plassere en fredsbevarende styrke på den omstridte grensen.³⁵ Eritrea er fortsatt under militær mobilisering som følge av den uløste grensekonflikten med Etiopia, og det omtales som en ”No war – no peace” situasjon. Eritrea har den største hæren i Afrika sør for Sahara.³⁶ Ingen valg har blitt avholdt i Eritrea siden uavhengigheten og den midlertidige nasjonalforsamlingen har ikke blitt sammenkalt siden januar 2002. I mai 2001 utstedte 15 av de 75 medlemmene i det sentrale PFDJ, et åpent brev hvor de kritiserte flere av Isaias Afewerkis handlinger som «ulovlige og grunnlovsstridige.” Gruppen på 15 (referert til i flere sammenhenger som ”G -15”) krevde at presidenten innkalte PFDJ sine styrende organer. Afewerki svarte med massearreststasjoner av kritikere og mistenkte kritikere, deriblant hele G-15 gruppen. Landets 8 uavhengige aviser ble også nedlagt.³⁷ Den eritreiske regjeringen har også lagt omfattende restriksjoner på tilstedeværelsen av internasjonale ikke- statlige organisasjoner, og i 2006 kastet de en rekke organisasjoner ut av landet.³⁸

Det anslås at så mange som en halv million Eritreere lever i eksil. Mange av disse er asylsøkere i vestlige land som ga dem asyl, mens andre forblir i flyktningleirer i nabolandene uten å ha funnet en varig løsning på sin situasjon. Eritreere i eksil er stadig voksende, og få vender hjem. Tidligere betalte eritreere i eksil villig 2 % av sin inntekt for å støtte frigjøringskrigen, men etter 1993 er det indikasjoner på at dette er blitt et økonomisk krav og en betingelse for å få tilgang til offentlige tjenester ved eritreiske ambassader. Dette kravet er det flere eritreere utenlands som nekter å etterkomme. Dokumentasjon fra Amnesty

³⁵ Human Rights Watch, “*Service for Life*” s. 16-17.

³⁶ Landinfo, ”Nasjonaltjeneste” s. 6; tilgjengelig på http://www.landinfo.no/asset/1710/1/1710_1.pdf; besøkt 9. november 2011

³⁷ Human Rights Watch, “*Service for Life*”, s. 18-19.

³⁸ Ibid s 22

International indikerer at enkelte eritreere som har blitt statsborgere i andre land og har returnert på utenlandsk pass og ikke har etterkommet kravet, har blitt arrestert for mistanke om opposisjon.³⁹

2.2 Nasjonaltjenesten

Nasjonaltjenesten i Eritrea er et viktig element for denne avhandlingen, da den er et sentralt grunnlag for avstraffelse for eritreere som unndrar seg den og forlater landet. Jeg vil gi en kort innføring om hensikten bak nasjonaltjenesten i Eritrea, samt om avstraffelsen. Kildene i denne fremstillingen er basert på landinfo, UDI sin fagenhet for landinformasjon, sine dokumenter om nasjonaltjenesten. Jeg vil også trekke inn andre sentrale kilder som UK Border Agency sine COI (Country of Origin) rapporter om Eritrea og Human Rights Watch (HRW) sin rapport *Service for Life, State Repression and Indefinite Conscription in Eritrea*. Kildevalget er tatt på grunnlag av at når UDI når behandler asylsøknader fra Eritrea baserer de seg særlig på landinfo. Når UDI og UNE tar beslutninger i en asylsak, kan de også velge å ta hensyn til FNs anbefalinger og rapporter produsert av både statlige og ikke-statlige organisasjoner. En samling av slike rapporter finnes på www.refworld.org, som er FNs ledende kilde til informasjon angående beslutninger om flyktningstatus.

Fra 1994 bygde Eritrea opp et nytt militært forsvar hvor alle eritreere mellom 18 og 40 år, også kvinner, skulle gjennomføre militær trening og nasjonaltjeneste.⁴⁰ Ved fullførelsen av aktiv nasjonaltjeneste er alle eritreere registrert i reservehæren fram til fylte 50 år og kan bli gjeninnkalt til trening og mobilisering enten av sivil eller militær art.⁴¹ Landinfo vurderer at den øvre grensen for å gjennomføre nasjonaltjeneste i Eritrea har økt de siste årene til å være mellom 50 og 57 år for menn, og 47 år for kvinner.⁴²

Utgangspunktet for nasjonaltjenesten (på tigrinja kalt "Hagerawi agelglot"), er seks måneder med militær trening og 12 måneder med arbeid med gjenoppbygging og utviklingsprosjekter. Nasjonaltjenesten er ikke det samme som militærtjeneste, men ble introdusert i 1994 som et program med følgende mål⁴³:

³⁹ Amnesty International, "You have no right to ask".

⁴⁰ Landinfo, "Nasjonaltjeneste", s. 5.

⁴¹ Ibid s 7

⁴² Ibid s 8

⁴³ Landinfo, "Nasjonaltjeneste", s. 8.

- Å bidra til den fysiske gjenoppbygging av Eritrea etter den lange frigjøringskrigen.
- For å styrke økonomien.
- Sosial mobilisering gjennom å forene de ulike etniske og religiøse gruppene i Eritrea.
- Militær trening og opprustning.

Selv om det aldri har vært særlig entusiasme for nasjonaltjenesten, ble den i starten akseptert som en nasjonal plikt.⁴⁴ Men etter krigen med Etiopia, hvor eritreere allerede hadde vært mobilisert i årevis, ble et program som viderefører nasjonaltjenestens forpliktelser, *Warsay yikalo* ("unge og gamle krigere"), vedtatt. Eritreiske myndigheter har ikke formulert hva innholdet i programmet er. Landinfo rapporterer om at Warsay Yikalo åpner for at nasjonaltjenestetiden går langt utover 18 måneder.⁴⁵ UK Border Agency skriver i sin COI-rapport fra april 2011 at flere hundretusener unge eritreere er fanget i systemet, med få eller ingen utsikter til en eventuell demobilisering eller permisjon.⁴⁶ Også amerikansk UD sin rapport fra 2010, *Trafficking in Persons Report*, understreker dette⁴⁷:

"flere må fortsette sin tjeneste på ubestemt tid, ut over varigheten fastsatt ved lov, og er pålagt å tjenestegjøre i sine posisjoner i over 10 år under trusselen om umenneskelig behandling, tortur, eller avstraffelse av sine familiemedlemmer... Vernepliktige kan ikke trekke seg fra jobbene sine eller ta ny sysselsetting, får ingen tilbud om forfremmelse eller lønnsøkning, og kan ikke forlate landet... Nasjonaltjenestepliktige er ofte nektet pass eller utreisettillatelse."

Landinfo melder om at nasjonaltjenestepliktige mottar 145 nakfa (ca 55 kroner) i måneden det første året de er i tjeneste, etter hvert økes inntekten til 500 nakfa i måneden.⁴⁸ HRW rapporterer om 50 nakfa (ca 19 kroner) i måneden det første året, og deretter 150 nakfa.⁴⁹ Flyktninger HRW har intervjuet forteller at pengebeløpet er umulig å leve på i Eritrea.

Eritreere ble mobilisert (kalt "giffa") to runder i året fra 1994 til 2003, ofte via brev form eller muntlig. Fra og med 2003 foretok myndighetene mobilisering én gang i året rundt juli/august, ifølge landinfo. Fra sommeren 2002 forsøkte eritreere i større omfang å unngå nasjonaltjenesten, og myndighetene begynte å bruke sterkere virkemidler for å innkalle

⁴⁴ Human Rights Watch, "Service for Life", s. 33.

⁴⁵ Landinfo, "Nasjonaltjeneste" s. 8.

⁴⁶ UK Border Agency, "Country of Origin report, Eritrea" s 34; tilgjengelig på <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4c286cfa2.pdf>; besøkt 13. november 2011

⁴⁷ The US State Department, "2011 Trafficking in Persons Report"; tilgjengelig på <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2011/index.htm>; besøkt 3. mars 2012

⁴⁸ Landinfo, "Nasjonaltjeneste", s. 15

⁴⁹ Human Rights Watch, "Service for Life", s. 52.

eritreere til nasjonaltjeneste. Militærpoliti oppsøkte private hjem, arbeidsplasser og sosiale samlingssteder i jakten på rekrutter. Også kvinner ble hentet med makt, på en måte som ikke hadde funnet sted tidligere.

Det finnes ifølge landinfo ingen formelle retningslinjer for gjennomføringen av giffa.⁵⁰

Majoriteten av de som ikke har dokumenter som viser at de har fritak eller er demobilisert, vil bli sendt enten til treningsleir eller et forvaringssenter. Som et ledd i myndighetenes ønske om å øke kontrollen med unge eritreere i nasjonaltjenestepiktig alder, ble alle eritreere fra sommeren 2003 pålagt å gjennomføre siste året ved videregående utdanning (12. klasse) i treningsleiren Sawa. Ingen andre skoler i Eritrea tilbyr det 12. året som må fullføres for å få dokumentasjon på skolegangen og for å kunne bli tatt opp på universitet. Eritreere som ikke fullfører sin skolegang, vil bli sendt til andre treningsleirer. Sawa ble bygget på 1990-tallet for å huse landets rekrutter for militær trening og har en kapasitet på 30 000 soldater. Gutter og jenter sover i separate områder, men de blir antakeligvis ikke skilt på dagtid, ifølge en diplomatisk kilde Landinfo møtte i Asmara i 2011. Kilden mener seksuelt misbruk forekommer ”as much as you can expect in a place like this”.⁵¹

Det er også forvaringssteder i Sawa. HRW har rapportert om fengsler, undergrunnssentre og containere.⁵²

I henhold til Nasjonaltjenesteloven (1995), skal brudd på loven møtes med bøter og fengselsstraff. I henhold til paragraf 37, punkt 1 kan enhver som bryter lovens bestemmelser idømmes to års fengselsstraff og/eller bot. I henhold til paragraf 37, punkt 3 vil enhver som reiser ut av landet og som ikke avtjener verneplikten før fylte 40 år kunne straffes med fem års fengsel, fram til vedkommende er 50 år. Desertering eller uteblivelse etter permisjon kan straffes med fengsel i inntil fem år. Begås forbrytelsen under særlig skjerpene omstendigheter, herunder krig, straffes den med fengsel fra fem år til livsvarig, og i de alvorligste tilfellene med dødsstraff. Personer som forlater landet i militærpliktig alder vil bli sett på som desertører, og bli straffet.⁵³

Det er ikke uvanlig at eritreere i nasjonaltjeneste bryter bestemmelsene i loven på en rekke områder. HRW, sitert fra UK Border Agency, rapporterer:

⁵⁰ Landinfo, ”Nasjonaltjeneste”, s. 9-10.

⁵¹ Ibid s 11

⁵² UK Border Agency, ”Country of Origin report”, s 54.

⁵³ Landinfo, ”Nasjonaltjeneste”, s 20.

Kan jeg stole på deg? *Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.*

“National service is deeply unpopular, especially because new recruits know that there is no prospect of it ending. Students have started escaping from Sawa camp during their 12th grade year without completing school. ... Sawa is in effect a huge prison. Those who made it described braving machine gun fire, barbed wire fences, and several days of walking through the desert without food and water.”⁵⁴

Hovedsaklig er eritreere frustrerte over en langvarig tjeneste og dårlige økonomiske forhold, og forlater landet ulovlig. Avhopp fra nasjonaltjeneste og påfølgende utreise fra Eritrea ses på som et mer alvorlig forhold enn å komme for sent tilbake etter permisjon. Etter avhopp fra nasjonaltjenesten og ulovlig utreise fra Eritrea, kan personer som ikke har deltatt i myndighetskritiske aktiviteter forsøke å rehabilitere forholdet til myndighetene ved å signere angrebrev og betale 2 % skatt av sin inntekt i eksil. Mennesker som unndrar seg fra den militære delen av tjenesten er i større grad utsatt for fengsling og fysiske overgrep enn avhoppere fra sivil tjeneste, ifølge Landinfo.⁵⁵ Etter Landinfos vurdering vil avhoppere være utsatt for utenomrettslige reaksjoner fra militært overordnede. Det er imidlertid en utbredt usikkerhet og vilkårlighet rundt omfanget, hvilke reaksjoner man utsettes for og hvem som utsettes for disse.⁵⁶ Kjetil Tronvoll ved Oslosenteret for fred og menneskerettigheter, påpeker også avstraffelsen i sin rapport *The Lasting Struggle for Freedom in Eritrea - Human Rights and Political Development*:

“The legal penalty for evading conscription or assisting in it is two years’ imprisonment (as per the National Service Regulations of 1995). Amnesty International reports, however, that in practice offenders are being punished by their local commanding officers without any form of trial, legal recourse or opportunity to appeal or redress. The forms of punishment may vary, but usually consist of torture and arbitrary detention for an indefinite period.”⁵⁷

I amerikansk UDs rapport fra 2011 om menneskerettighetsforhold i Eritrea, rapporteres det at flere eritreere ble drept under forvaring i løpet av 2010, om tortur, og at eritreere som unndro seg nasjonaltjeneste ble satt i forvaring i lengre perioder. HRW mener også at det er strenge straffer både for dem som unndrar seg nasjonaltjeneste, dem som forlater landet uten tillatelse, og for deres familier. Familiemedlemmer blir som regel bøtelagt med 50 000 Nakfa, tatt i forvaring, eller andre straffer som konfiskering av land. HRW rapporterer om familiemedlemmer som har blitt holdt i forvaring fra to uker opp til seks måneder.⁵⁸ Også Tronvoll rapporterer om tusenvis av familiemedlemmer i forvaring på grunn

⁵⁴ UK Border Agency, “*Country of Origin report, Eritrea*”, s 45.

⁵⁵ Landinfo, ”Nasjonaltjeneste” s 20-22.

⁵⁶ Ibid s 20-22

⁵⁷ Kjetil Tronvoll, *The Lasting Struggle for Freedom in Eritrea - Human Rights and Political Development 1991-2009* (Oslo: Oslo Center for Peace and Human Rights, 2009), 94.

⁵⁸ Human Rights Watch, “*Service for Life*”, 45-46.

av dissidenter som har forlatt landet.⁵⁹ HRW har i samtaler med 40 dissidenter fått informasjon om at de alle hadde blitt fengslet flere ganger før de forlot landet, på grunnlag av mistanke om at de ville prøve å unndra seg nasjonaltjenesten. De rapporterer om forvaringer i opptil 2 år under svært harde forhold som ingen lys, ingen ventilasjon og mishandling.

En diplomatisk kilde som Landinfo sier de tillegger stor vekt, er av den oppfatning at straffereaksjoner mot familiemedlemmer til personer som unndrar seg militær nasjonaltjeneste, er avhengig av en rekke forhold og at det ikke er noe automatikk i reaksjonene. Kilden har grunn til å tro at fengslinger av familiemedlemmer i liten utstrekning forekommer i Asmara, men at det kan skje på landsbygda. Fengsling avhenger videre av posisjonen til den som har forlatt landet. Er det for eksempel en person som hadde en viktig eller mer strategisk rolle i militæret, er det større sannsynlighet for at det vil bli iverksatt reaksjoner mot et familiemedlem. Er det en person med en mindre viktig eller strategisk rolle som tjenestegjør i sivilt nasjonaltjenestearbeid, er det mindre sannsynlighet for at myndighetene vil iverksette noe mot vedkommendes familie. Når det gjelder familiemedlemmer som blir fengslet, soner disse kortvarig under relativt bedre forhold enn de nasjonaltjenestepiktige selv. De får motta besøk av familiemedlemmer som kan ha med ekstra mat og klesskift. Kilden hadde ikke inntrykk av at disse familiemedlemmene blir holdt i shippingcontainere eller i underjordiske celler, eller at de blir utsatt for mishandling i fengselet.⁶⁰ Jeg har ikke funnet andre kilder som støtter opp omkring utsagnene fra kilden landinfo vektlegger. Imidlertid mener Tronvoll at eritreiske myndigheter har trappet ned praksisen ved å forvare familiemedlemmer, men av andre grunner:

Since 2005, thousands of mothers and fathers, sisters and brothers, of draft evaders and escapees have been arrested throughout Eritrea. For instance, reportedly around 179 women and 26 men were detained on 24 October 2005 in the highland town of Dekemhare. The targets were parents whose children had fled the country over the last several years. If a parent was not found, the eldest available brother or the closest adult relative was detained. This wave of arrests followed earlier clamp-downs in the region. Furthermore, over 500 relatives, mostly parents, of young men and women who have avoided conscription or deserted the army, were reportedly arrested and held under harsh conditions in Asmara in late 2006. As the flight of Eritrea's young men and women today has reached about 2000 per month, the regime has reportedly ceased the practice of arresting parents or relatives of the escapees, as this would have implicated an unmanageably large share of the population of the country.⁶¹

⁵⁹ Tronvoll, *"The Lasting Struggle for Freedom"*, 93.

⁶⁰ Landinfo, *"Nasjonaltjeneste"*, 22-23.

⁶¹ Tronvoll, *"The Lasting Struggle for Freedom"*, 93.

2.3 Menneskerettigheter / menneskerettighetsbrudd

20 år etter Eritreas uavhengighet er innbyggerne fortsatt utsatt for et av verdens mest undertrykkende regjeringer.⁶² Flere organisasjoner rapporterer om vilkårlige arrestasjoner, tortur, restriksjoner på ytringsfriheten, bevegelsesfriheten og religionsfriheten, og ubestemt verneplikt og tvangsarbeid i nasjonaltjenesten. President Afewerki gir ingen plass for individuell autonomi i noen sfære, verken politisk, økonomisk eller religiøs. Mange eritreere ser det som at den eneste måte å unngå undertrykkelse på, er å flykte landet.⁶³ I denne seksjonen vil jeg gi et bilde av de lovløse tilstandene i Eritrea som gjør at nettopp mange mennesker flykter landet i redsel for sitt liv.

Politiet, den utøvende myndighet som skal beskytte folket, er, ifølge amerikansk UD, oftest korrupt.⁶⁴ Politiet i Eritrea er dårlig betalt og i løpet av 2009 ble det rapportert om at politi og andre sikkerhetsstyrker begikk forbrytelser, herunder å bryte seg inn i hjem og konfiskere smykker, penger og mat. Videre ble det rapportert om at politiet vanligvis bruker sin innflytelse som offentlige tjenestemenn til å bistå venner og familie med å løslate fanger fra fengsel mot bestikkelse. Det er ingen mekanismer for å håndtere påstander om offisiell misbruk, og straffefrihet er et problem.⁶⁵ Til bemerkning er Eritrea rangert som 123 av 178 i Transparency Internationals 2010 Corruption Perceptions Index.⁶⁶

For å bli arrestert av politiet, må det foreligge en arrestordre så sant det ikke er en pågående kriminell handling. I praksis blir svært få individer arrestert med en arrestordre. Dersom man har blitt arrestert, fastslår loven at fangene må bringes inn for en dommer innen 48 timer og ikke kan holdes mer enn 28 dager uten tiltale. I praksis er det indikasjoner på at myndighetene holder arresterte for mye lengre perioder, ofte uten tilgang til juridisk presentasjon eller prøve foran en dommer. Dersom man i det hele tatt stilles for retten i Eritrea, er rettsvesenet preget av mangel på utdannet personell, utilstrekkelig finansiering, og dårlig infrastruktur som begrenser regjeringens evne til å gi de tiltalte en snarlig og rettferdig rettssak. I løpet av 2010

⁶² Stortinget, ”Muntlig spørretime onsdag den 1. februar 2012 kl. 10” s.5; tilgjengelig på <http://www.stortinget.no/Global/pdf/Referater/Stortinget/2011-2012/s120201.pdf>; besøkt 11 mars 2012

⁶³ UK Border Agency, ”Country of Origin report”, s 26.

⁶⁴ The US State Department, “2009 Human Rights Report on Eritrea”; tilgjengelig på <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2009/af/135952.htm>; besøkt 21 januar 2012.

⁶⁵ Ibid

⁶⁶ Transparency International, “Corruptions Perceptions Index 2010 Results”; tilgjengelig på http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/results; besøkt 18 februar 2012.

ble offentlige rettssaker holdt, men ingen saker hvor enkeltpersoner var fengslet for rikets sikkerhet eller politiske grunner ble brakt for retten.⁶⁷

Under arrest er tortur og mishandling av fanger, spesielt under forhørene, utbredt. UK Border Agency melder om at flere militære vernepliktige døde etter slik behandling. Sikkerhetsstyrker mishandlet desertører, militærnekttere, personer som hadde forsøkt å flykte fra landet uten reisedokumenter og exit tillatelser, personer mistenkt for å være opposisjonelle, og medlemmer av bestemte religiøse grupper. Fanger ble ofte pisket, sparket eller bundet med tau i smertefulle stillinger over lengre perioder.⁶⁸ Også selve fengselsforholdene er, blant annet ifølge Amnesty International, inhumane. Mange fanger blir holdt i underjordiske celler eller frakt containere og blir nektet tilgang til dagslys. Cellene og containerne er ofte overbefolkete, fuktige og uhygieniske.⁶⁹ Utenomrettslige drap utført av militært personell er utbredt, også utenfor fengslene. Kjetil Tronvoll skriver i sin rapport, *The Lasting Struggle for Freedom in Eritrea - Human Rights and Political Development*, at det finnes mange rapporter om henrettelser. En rekke mennesker har blitt skutt nær den sudanske og etiopiske grensen, angivelig for å forsøke å krysse grensen ulovlig. Angivelig har militært personell på grensen stående ordre om å skyte på stedet dersom mennesker prøver å flykte fra landet. Videre har regjeringen autorisert bruken av dødelig makt mot desertører og militærnekttere i byene; en praksis som trolig har resultert i mange dødsfall.⁷⁰

Ytringsfrihet og media er et annet felt med sterke restriksjoner. Grunnloven sørger for ytringsfrihet og fri presse, men regjeringen har sterkt begrenset disse rettighetene i praksis. Innbyggerne har ikke rett til å kritisere regjeringen hverken offentlig eller privat, og de som har gjort det, har blitt arrestert eller anholdt. Den private pressen er forbudt, og de fleste uavhengige journalister er i fangenskap eller har flyktet fra landet.⁷¹ Loven av 1996 som sørger for pressefrihet har et tillegg som sier at det ikke skal produseres materiale som fremmer splid, splittelse eller «forstyrrer freden». Regjeringen kan dermed gripe inn når som helst for å hindre formidling av uønsket materiale.⁷² Det eritreiske regimet frykter også webbetts potensial for å spre uavhengig informasjon. Eritrea var det siste afrikanske landet

⁶⁷ UK Border Agency. "Country of Origin report.", s 52.

⁶⁸ Ibid s 31.

⁶⁹ Amnesty International, "Amnesty International Report 2010, the state of the worlds human rights"; tilgjengelig på http://report2010.amnesty.org/sites/default/files/AIR2010_AZ_EN.pdf#page=84; besøkt 17 november 2011.

⁷⁰ Tronvoll, "The Lasting Struggle for Freedom", s.14.

⁷¹ UK Border Agency, "Country of Origin report", s 61.

⁷² Ibid s 62

som koblet seg på nett, og all oppkobling går via EriTel som leier ut båndbredde og samarbeider direkte med myndighetene. Dette har gjort nettverksovervåking til en enkel oppgave. Når regimet føles truet i perioder med sosial uro, eller en internasjonal bekymring pågår, nøler ikke EriTel med å kutte alle forbindelser til internett.⁷³

Kildene jeg har benyttet i denne avhandlingen viser videre til at det også er store restriksjoner for diverse religiøse minoriteter (f.eks Jehovas Vitner), homofile og lesbiske, og ulike etniske grupper. Andre bekymringsfulle områder inkluderer barnearbeid, bevegelsesfrihet, menneskehandel, og distribusjon og fordeling av livsnødvendige goder som jord, mat og helsehjelp. Dette vil ikke bli videre utdypet.

2.4 Exit og retur av asylsøkere og flyktninger

Norge ønsker å inngå en avtale med Eritrea som gjør det mulig å tvangsreturnere asylsøkere. Hva vil i så fall asylsøkere fra Eritrea kunne vente seg ved en retur?

I følge Amnesty vil alle som returneres gå en utrygg framtid i vente, med høy risiko for tortur og fengsling. Mennesker som har flyktet fra Eritrea for å søke asyl i andre land, anklages for aktivt landsforræderi når de kommer tilbake, noe som vil kunne kvalifisere til fengsel.

Tusenvis av politiske fanger lever under svært dårlige forhold.⁷⁴ Politisk rådgiver i Amnesty Norge, Beate Ekeløve-Slydal, har uttalt at Amnesty av prinsipp er imot enhver tvangsretur av avviste asylsøkere til Eritrea og er svært kritiske til at norske myndigheter i det hele tatt er åpne for å inngå en returavtale med regimet i Eritrea.⁷⁵ Norsk Folkehjelp reagerer også sterkt på at Norge er åpne for en returavtale med Eritrea. I en artikkel publisert på Norsk Folkehjelp sine hjemmesider 24. februar 2012, uttaler Trygve Augestad, leder i Norsk Folkehjelps Inkluderings- og flyktningseseksjon, at ”det at en rødgrønn regjering i det hele tatt vurderer å gjøre en avtale med et regime som står bak så mange menneskerettighetsbrudd som Eritrea, er helt vanvittig og utrolig skuffende. Det er ingen grunn til å stole på regimet i Eritrea, de er notorisk kjent for å skrive under avtaler uten å holde dem.”⁷⁶ Videre understreker han at det ikke vil være mulig i Eritrea å følge opp dem som eventuelt returneres. Internasjonale

⁷³ UK Border Agency, “Country of Origin report”, s 63.

⁷⁴ Amnesty Norge, “Eritrea: Risikerer tortur og fengsling”; tilgjengelig på <http://www.amnesty.no/aktuelt/flere-nyheter/eritrea-risikerer-tortur-og-fengsling>; besøkt 5 februar 2012.

⁷⁵ Ibid

⁷⁶ Norsk Folkehjelp, ”Returavtalen: Vanvittig skuffende”; tilgjengelig på <http://www.folkehjelp.no/no/nyheter/2012/?module=Articles&action=Article.publicShow&ID=18731>; besøkt 26 februar 2012.

organisasjoner får ikke innpass. Også Norsk Folkehjelp ble kastet ut av landet for noen år siden. FN innførte sanksjoner mot landet så sent som i desember 2011. Norsk Folkehjelp sier de aktivt vil drive lobbyvirksomhet og påvirkning mot politikere for å hindre at en slik avtale blir en realitet. Rune Berglund Steen, kommunikasjonsansvarlig i Antirasistisk senter, uttaler i samme artikkel at han mener den rødgrønne asylpolitikken i økende grad synes løsrevet fra de idealer man ellers fronter, som f. eks internasjonal solidaritet.⁷⁷

Dersom Norge inngår en returavtale med Eritrea, mener også Kjetil Tronvoll at en asylsøker har grunn til å frykte represalier ved en eventuell retur. Tronvoll sier at det er vel dokumentert av Amnesty International og andre NGO'er at returnerte asylsøkere (fra Egypt, Israel og andre stater) blir anholdt ved ankomst Asmara, og sendt til avhør. Kvinner med barn og uten politisk bakgrunn blir som oftest sluppet fri etter noen dager, mens menn stort sett alltid blir sendt til Sawa (for militærtjeneste) eller videre til et fengsel eller forvaringssenter. Videre forteller Tronvoll at flyktninger blir ansett å være forrædere for å ha forlatt landet ulovlig. I tillegg blir det sett på som desertering hvis man rømmer unna nasjonaltjenesten. Ekstra bekymringsfullt, fortsetter Tronvoll, er det at verken Norge, eller noen annen uavhengig instans, har noe som helst innsyn eller tilgang til Eritrea for å evt. følge opp, eller effektiv påklage mangler eller feil ved den eritreiske stats oppfølging, av de returnerte asylsøkerne: "Det er umulig å 'stole' på Eritreas egne institusjoner som skal følge dette opp. Domstolene og politiet er 100 % politisert og ikke-fungerende etter våre rettsprinsipper". (Kjetil Tronvoll, e-post 9. mars 2012)

Ifølge Landinfo vil eritreere som forlater landet ulovlig under nasjonaltjeneste og som returnerer, ikke bli stoppet på flyplassen. Problemene for returnerte fra sivil nasjonaltjeneste starter i det de søker arbeid. Det er usikkert om de får stillingene sine tilbake igjen, og det kan være vanskelig å få andre jobber når de ikke er demobilisert og heller ikke er i nasjonaltjeneste. En eritreer Landinfo var i samtale med i februar 2011, forklarte at myndighetene heller ikke registrerte lister over personer som er inne til nasjonaltjeneste ved flyplassen. Imidlertid mente en diplomatisk kilde at de returnerte vil bli plukket opp på flyplassen og sendt til Sawa eller Wia, der de kan bli satt til å vaske opp eller må sitte i isolat.⁷⁸

⁷⁷ Landinfo, "Nasjonaltjeneste", s 23.

⁷⁸ Ibid

NOAS mener tvangsretur til Eritrea kan utgjøre stor fare. NOAS er også bekymret over praksis hvor eritreere henvises til å returnere frivillig da NOAS mener at utlendingsmyndighetene har for lite empirisk grunnlag å gå på. NOAS etterlyser mer informasjon om de som returnerer frivillig. Antallet er svært lite og det er ingen oppfølging av de som faktisk returnerer. I tillegg krever de eritreiske myndighetene at personer betaler 2 % av inntekt til myndighetene. Dette innebærer at en person som vurderer å reise frivillig tilbake, plikter å betale en skatt som gir en inntekt til det regimet de aller fleste personene NOAS er i møte med, ikke støtter. NOAS har opplysninger om at personer som er blitt tvangsreturnert fra andre land har blitt fengslet, noen torturert, og noen forsvunnet. (Camilla Risan, NOAS, e-post 28. oktober 2011)

2 % skatten, i følge Human Rights Watch, er en måte for eritreiske myndigheter å utøve press på landflyktige eritreere. Regjeringen forventer at alle eritreere i diaspora skal betale to prosent skatt på inntekten i vertslandet. Dersom flyktninger eller andre eritreiske utstasjonerte ikke betaler to prosent skatt, straffer myndighetene familiemedlemmer i Eritrea ved vilkårlige arrester, bøter, nekte dem retten til å gjøre forretninger med tilbakekalling av lisenser eller konfiskere land.⁷⁹ Særlig ambassader har innflytelse over mange eritreiske innvandrere og flyktninger som ikke har reisedokumenter, og som trenger å benytte seg av ambassaders tjenester, som f.eks utstedelse og fornyelse av pass.

Også Landinfo mener at grunnlaget for å mene noe om hvilke reaksjoner eritreere møter ved retur, er begrenset. Ytterst få land har returnert avslåtte asylsøkere til Eritrea.⁸⁰ På spørsmål om hvilke reaksjoner eritreere som har vært politisk aktive i eksil kan bli utsatt for ved retur, er det ifølge Landinfo sannsynlig at de vil bli møtt med arrestasjon og utsettes for fysiske overgrep. Lengden på forvaringen kan være alt fra noen dager til flere måneder. Det skilles ikke på i hvilken grad men har vært aktiv: all aktivitet vil kunne utløse reaksjoner.⁸¹ Imidlertid legger Landinfo til at dersom ministre og fagpersoner på høyt nivå ikke returnerer som planlagt etter reise eller opphold utenfor Eritrea, vil det med stor sannsynlighet bli oppfattet som svært provokativt og konsekvensene vil være alvorlige.⁸²

I september 2002 ble 220 eritreere som fikk avslag på asylsøknaden utvist fra Malta og uttransportert til Eritrea, hvor alle ble arrestert etter ankomst. Det finnes også opplysninger

⁷⁹ Human Rights Watch, "Service for Life", s 75-76.

⁸⁰ Landinfo, "Politisk aktivitet i eksil", s 4.

⁸¹ Ibid s 3.

⁸² Landinfo, "Politisk aktivitet i eksil", 3-4.

om at noen av disse ble drept.⁸³ Våren 2004 var mange av dem fortsatt fengslet og hadde ingen kontakt med omverdenen, og ifølge rapporter fra Amnesty International ble mange torturert.⁸⁴ I 2004 ble asylsøkere som ble utvist fra Libya, hjemsendt til Eritrea, og også disse ble fengslet. Ifølge Human Rights Watch ble opp til 1200 eritreere som ikke fikk asyl, uttransportert fra Egypt i juni 2008. I desember 2008 var minst 740 av disse fremdeles i et militærfengsel.⁸⁵ Human Rights Watch slår fast at bare det å ha forlatt landet uten utreisestillatelse, er grunn nok til å bli utsatt for harde represalier.

Nederland har gått ut med at på bakgrunn av internasjonale NGO'er sine rapporter og Nederlandsk UD egen gransking, vil ikke Nederland tvangsreturnere asylsøkere til Eritrea. Asylsøkere som forlot Eritrea uten gyldig utreisestillatelse, vil kunne få opphold i Nederland.⁸⁶ Ifølge landinfo er det en veldig liten prosentandel som faktisk forlater Eritrea lovlig med pass og utreisevisum via regulære kontrollposter. Majoriteten av eritreere som forlater landet – anslått til å være 2-3000 i måneden – forlater landet uten lovlig utreisestillatelse.⁸⁷ Det er i hovedsak tre måter å forlate landet på ulovlig: 1) Kjøpe en utreisepakke i regi av profesjonelle menneskesmuglere, 2) Ved hjelp av eritreere som bor ved grensen og kjenner grenseområdene, 3) På egen hånd.⁸⁸

Utreisevisum er regulert av ”*Regulation of Travel Documents and Immigration No. 4 1992*”, og man må søke om utreisevisum ved personlig fram møte. I forkant av søknad om utreisestillatelse, må man ha søkt om og fått pass. I praksis er det svært få eritreere som får utstedt utreisestillatelse og som derfor må forlate landet ulovlig. For eritreere som har ektefelle utenfor Eritrea og søker utreisestillatelse, må det dokumenteres at ektefellen har betalt 2 % - skatten.⁸⁹ Dersom en eritreer har nære familiemedlemmer som er arrestert som følge av myndighetskritisk virksomhet, kan myndighetene nekte vedkommende utreisestillatelse. Spesielt vil dette gjelde personer med slektninger som har vært arrestert etter frigjøringen, og

⁸³ UK Border Agency, ”*Country of Origin report*”, s 109.

⁸⁴ Ibid

⁸⁵ Landinfo, ”*Politisk aktivitet i eksil*”, s 3.

⁸⁶ Government of the Netherlands, ”The Netherlands won't send Eritrean asylum seekers back”; tilgjengelig på <http://www.government.nl/news/2012/01/27/the-netherlands-won-t-send-eritrean-asylum-seekers-back.html>; besøkt 6 februar 2012.

⁸⁷ Landinfo, ”Eritrea: utstedelse av utreisestillatelse og ulovlig utreise” s 2; tilgjengelig på http://www.landinfo.no/asset/1939/1/1939_1.pdf; besøkt 27 november 2011.

⁸⁸ Ibid s 1.

⁸⁹ Landinfo, ”*utstedelse av utreisestillatelse og ulovlig utreise*”, s 3.

trolig i enda større grad personer hvis familiemedlemmer har blitt arrestert etter 2001. Myndighetskritisk aktivitet i eksil, uansett nivå, vil med stor sannsynlighet bli registrert av myndighetene, og vil kunne være til hinder for familiemedlemmers muligheter til å få utstedt pass og utreisetillatelse. Ytterligere må kvinner vente til de er 47 år og menn 50 år eller mer for å få utstedt en lovlig utreisetillatelse, i henhold til U.S. Department of State.⁹⁰

Ved innreise vil et fravær av utreisevisum i passet kunne gi konsekvenser, og Landinfo antar at eritreiske myndigheter har tilgjengelig oversikt over eritreere som har forlatt landet lovlig. I henhold til den eritreiske loven fra 1992 som regulerer utreise, kan ulovlig utreise medføre opp til fem års fengselsstraff og/eller bot på opp til 10 000 birr, eller til både fengsling og bot. Kontrollen ved retur er ekstra omfattende for personer som er i alder for innkallelse til nasjonaltjeneste, ved deportasjoner eller hvis det er forhold som tilsier at de forlot Eritrea etter 1994.⁹¹ Det er Landinfos inntrykk at myndighetene legger ressurser i å undersøke den returnerte eritreers omstendigheter rundt utreise, nasjonaltjenestestatus, aktivitet i eksil, nettverk i Eritrea og om 2 % -skatten er betalt. Ifølge Landinfo er det større fare for reaksjoner dersom man har kritisert myndighetene i eksil, ikke har betalt 2 % -skatten, ikke har nettverk i parti og ledelse i Eritrea, og har unndratt seg nasjonaltjeneste.⁹²

UNEs stornemnd fattet i desember 2011 et vedtak i en sak som gjaldt risiko for reaksjoner ved retur til Eritrea, for personer som har reist ut av landet uten tillatelse mens de var i nasjonaltjenestepiktig alder. Det opprinnelige vedtaket ble omgjort og klageren ble gitt oppholdstillatelse. En sentral vurdering for stornemnda var det mangelfulle kildegrunnlaget og den begrensede tilgangen til opplysninger om forhold i Eritrea. Stornemndas flertall kom til at usikkerheten i landinformasjon må komme klageren til gode og bemerket at Eritrea står i en særstilling når det gjelder mulighet for å innhente relevante opplysninger. Flertallet mente at klageren kan bli ansett som forræder av regimet og bli tillagt en politisk oppfatning ved retur fordi hun har reist ut av Eritrea ulovlig mens hun var i nasjonalpliktig alder. Det at klageren er kvinne, har tre barn og aldri tidligere har blitt innkalt til nasjonaltjeneste, tilsa ikke en annen vurdering. Flertallet vurderte at sannsynligheten for at en person som er i tilsvarende situasjon som klageren vil bli utsatt for de mest alvorlige overgrep, ikke synes å være stor,

⁹⁰ Landinfo, ”utstedelse av utreisetillatelse og ulovlig utreise”, s 4.

⁹¹ Ibid s 6.

⁹² Ibid s 6-7.

men faren er reell. På denne bakgrunn ble det konkludert at klageren har en velbegrunnet frykt for forfølgelse ved retur til Eritrea.⁹³

I februar 2012 var det en høring på Stortinget angående situasjonen i Eritrea. Dagfinn Høybråten i Kristelig Folkeparti (KrF) refererte til HRW sin rapport fra 2012 som viser til omfattende brudd på menneskerettighetene i Eritrea.⁹⁴ Høybråten understreket at Eritrea er en ettpartistat – ingen rettsstat, og at folk som er politisk aktive, risikerer vilkårlige arrestasjoner, blir holdt innesperret på ubestemt tid, utsatt for tortur, inhumane fengslingsforhold, og sterke restriksjoner når det gjelder ytringsfrihet, trosfrihet, forsamlingsfrihet og bevegelsesfrihet, og at store deler av arbeidsstyrken tvinges til å tjenestegjøre i hæren på ubestemt tid. Høybråten oppsummerte rapporten til Human Rights Watch slik: ”Eritrea markerte 20 år med selvstendighet i fjor, men folket i Eritrea har dessverre blitt offer for et av verdens mest undertrykkende regimer”. Høybråten stilte deretter spørsmål til utenriksminister Jonas Gahr Støre om hvordan utenriksministeren bedømmer utviklingen for det eritreiske folket og for menneskerettighetene i Eritrea, og hva utenriksministeren mener at Norge sammen med det internasjonale samfunn kan gjøre for å få regimet til å respektere grunnleggende sivile og sosiale rettigheter. Støre svarte at ”vi er nok i en slik posisjon at vi kan forstå litt mer enn andre fordi vi har nærvær der. Vi har ganske lange tradisjoner med folk til folk.” Imidlertid la han til at Eritrea er av de mest lukkede land, minst tilgjengelige land å forstå, både den interne utviklingen og den rollen landet spiller i en region som er preget av store spenninger. Støre understreket også at situasjonen for mennesker i Eritrea er vanskelig:

”Det er store problemer knyttet til tørke, og det er store problemer knyttet til utvikling fra naturens side, vanskeliggjort av et autoritært regime i måten de organiserer landet på, og et regime som i høy grad er militarisert, som ligger i konflikter og spenninger med andre land i regionen, og dermed tar fokus bort fra helt nødvendig utviklingsarbeid for sitt folk. Det gjenspeiler seg også, som representanten sier, i det militæres sterke stilling: tvang og militærtjeneste, dødsstraff for ikke å gjennomføre militærtjeneste, en menneskerettsituasjon som er kritikkverdig, og et regime som er monolittisk og knyttet til én person.”⁹⁵

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) spurte deretter justisminister Grete Faremo hvilke kilder hun bruker når hun nå åpner for tvangsretur til Eritrea. Faremo svarte med å opplyse om at de generelt er opptatt av returavtaler med land hvor det er mange avslag på asylsøknader, og at norske myndigheter nå har slike forhandlinger på gang med ca. 20 land. Venstres Trine Skei Grande stilte et oppfølgingsspørsmål til Faremo:

⁹³ Utlendingsnemda, ”Stornemnd om retur til Eritrea”; tilgjengelig på <http://www.une.no/Aktuelt/Redegjorelser/Stornemnd-om-retur-til-Eritrea/>; besøkt 9 januar 2012.

⁹⁴ Stortinget, ”Muntlig spørretime onsdag den 1. februar 2012 kl. 10”, s 5.

⁹⁵ Ibid s 5.

Tidligere har UDI, etter beskjed fra regjeringa, sett det som ikke relevant at folk har vært politisk aktive mens de har bodd i Norge. Vi har sett tilfeller der folk har havnet i fengsel når de har kommet hjem på grunn av det de har gjort mens de har oppholdt seg i Norge, og da har UDI svart at det får de takke seg sjøl for. Spørsmålet er: Følger vi i det hele tatt opp hva som skjer med dem som vi sender tilbake?⁹⁶

Faremo ga ikke et konkret svar på spørsmålet fra Skei Grande, men at det ved retur vil være naturlig å holde et oppsyn. Statssekretær Pål Lønseth uttalte i februar til Morgenbladet at Norge hadde ni frivillige returer til Eritrea i 2011, og det er ”ingen grunn til å tro at det ikke gikk bra med dem. I offentligheten får man inntrykk av at det er umulig å returnere til Eritrea, nærmest fordi man blir tatt livet av eller torturert ved hjemkomst. Bildet er ikke svart-hvitt.”⁹⁷ Under høringen stilte også Peter Skovholt Gitmark i Høyre, og Åse Michaelsen i Fremskrittspartiet seg kritiske til en returavtale med Eritrea.⁹⁸ Både Faremo og Lønseth understreker at en returavtale med flest mulig land er viktig for norsk asyl politikk, hvis ikke vil det kunne bli fritt frem. Jeg synes dette er et godt poeng: det er viktig med returavtaler med de land asylsøkere som kommer til Norge kommer fra. Det som bør være et tema er hvorvidt returavtalen anvendes eller ikke, og på hvilket grunnlag. FN fraråder også tvangsreturer til Eritrea⁹⁹, noe svært få land i praksis gjør.

⁹⁶ Ibid s 7.

⁹⁷ Morgenbladet, ”Kampen om asylet”; tilgjengelig på http://morgenbladet.no/samfunn/2012/kampen_om_asylet; besøkt 13 mars 2012.

⁹⁸ Utenriksdepartementet, ”Situasjonen i Eritrea. Norge – Eritrea”; tilgjengelig på http://www.regjeringen.no/se/dep/ud/aktuelt/taler_artikler/utenriksministeren/2012/eritrea_norge.html?id=671754; besøkt 19 mars 2012.

⁹⁹ UNHCR, ”UNHCR eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum-seekers from Eritrea” s 35; tilgjengelig på http://www.unhcr.se/fileadmin/user_upload/PDFdocuments/Legal/Eligibility_guidelines/Eritrea/Guidelines_Eritrea_April_09.pdf; besøkt 14 februar 2012.

Kapittel 3

RAMMEFAKTORER FOR ERITEERE I EKSIL I NORGE / EUROPA

Dette kapittelet vil omhandle etterretningsvirksomhet i Europa og Norge med fokus på Eritrea. I begrepet etterretning innebepfettes også spionasje og overvåking.

Hva er etterretningsvirksomhet? Forekommer det, ifølge offisielle kilder, overvåkning av eritreere i eksil i Europa og Norge? Og i hvilken grad? Disse spørsmålene vil jeg forsøke å gi et svar på.

3.1 Etterretningsvirksomhet

Jeg har valgt å bruke Politiets Sikkerhetstjeneste (PST) sin definisjon på etterretningsvirksomhet:

Med etterretningsvirksomhet menes enhver aktivitet som rettes mot Norge med sikte på å skaffe informasjon om politiske, militære eller andre viktige samfunnsmessige forhold og som kan være til skade for landets sikkerhet, interesser og selvstendighet. Slik virksomhet kan foregå på både lovlig og ulovlig vis. Etterretningsvirksomhet starter gjerne lovlig før den beveger seg over i det ulovlige.¹⁰⁰

PST konstaterer at etterretningstjenester verden over har større ressurser og bedre metoder enn noen gang. I tillegg er dagens sikkerhetspolitiske situasjon preget av økonomisk usikkerhet, knappe ressurser, økt migrasjon og internasjonale konflikter. Dette skaper et voksende marked for informasjon som kan skaffes gjennom etterretning. Ifølge PST er metodene etterretningsorganisasjonene bruker mange: de infiltrerer, rekrutterer, avlytter og kan begå tyveri. Under kategorien etterretningsvirksomhet, inngår også flyktningspionasje. Flyktningspionasje er å kartlegge landflyktige borgere og offentlige kritikere, og gjennom trusler og propaganda tvinge dem til å avstå fra opposisjonelle aktiviteter. De kan også bli presset til å arbeide som informanter. Den ulovlige etterretningsvirksomheten kan omfatte at personen blir utsatt for trakassering, utpressing og trusler. Flyktningspionasje betyr at folk i verste fall ikke våger å utøve sine konstitusjonelle rettigheter og friheter som ytringsfrihet og frihet til å demonstrere. I realiteten betyr dette at et stort antall mennesker muligens lever i konstant frykt for sitt gamle regime.¹⁰¹

¹⁰⁰ Politiets Sikkerhetstjeneste, ”Trusselvurdering 2010”.

¹⁰¹ Säkerhetspolisen, ”Flyktningspionage”; tilgjengelig på <http://www.sakerhetspolisen.se/spionage/flyktningspionage.4.7671d7bb110e3dcb1fd80002743.html>; besøkt 18 januar 2012.

Noen av agentene er her på lovlig vis med sin ekte identitet og en tittel som oppgir hva de faktisk gjør. PST kaller dette for liaison, disse menneskene fungerer som samtalepartnere i diverse fora norske myndigheter også sitter i. Men de kan være under dekke av å jobbe med noe helt annet, og det kommer hvert år et ukjent antall agenter til Norge for å spionere på norske og utenlandske borgere, på norske installasjoner, norsk industri, teknologi og byråkrati. De er her for å få kontakter og nettverk, for å påvirke, få informasjon, sabotere, og arbeide for fremmed stat. ”PST har en viss oversikt over dette, men oppgir ikke hvilke land som har folk her på falskt grunnlag”, uttalte Siv Alsén, rådgiver i PST, til Dagbladet i november 2010.¹⁰² Spionene opptrer som konferansedeltakere, delegasjonsmedlemmer og forretningsfolk, og ofte jobber de under dekke av å være ambassadeansatte. Diplomater har immunitet, og det verste som kan skje med en diplomat er at han eller hun blir PNG - person non grata, man blir utvist fra landet.¹⁰³ Jobben er et praktisk dekke, det gjør oppgaver som fotografering og informasjonsinnhenting enklere. Det har skjedd at overvåkningsobjekter har trodd det var en journalist de møtte, så var det i virkeligheten en agent som tok bilder og noterte. I tillegg til sosial omgang avlytter også flere lands etterretningstjenester folk i Norge via telefon og Internett. Ifølge PST lammes dataparker og informasjon som tjener andre staters strategiske mål blir spredd.¹⁰⁴

Ifølge Landinfo er kontrollen, oversikten og innflytelsen over eritreere i eksil fra eritreiske myndigheter massiv og når inn til eritreere i alle verdenshjørner. Gjennom massebevegelsene som har organisert eritreere i eksil siden 1970-tallet, har myndighetene et omfattende nettverk av myndighetsvennlige informanter som først og fremst motiveres av en sterk tilhørighet til partiet og frigjøringskampens ideologi.¹⁰⁵ Eritrea-eksperten Günter Schröder skrev ifølge Geiser & Tuor i 2007 at:

de statlige eritreiske sikkerhetstjenestene har intensivert sin hemmelige overvåking av alle eritreere i utlandet i betydelig grad etter 2001. Således kan man gå ut fra at det finnes et tett globalt nettverk av agenter og informanter som skal dokumentere og rapportere om alle opposisjonelle aktiviteter til eritreere i utlandet, uansett hvor ubetydelige aktivitetene måtte være.¹⁰⁶

¹⁰² Dagbladet, ” Slik spionerer de på norsk jord”.

¹⁰³ Ibid

¹⁰⁴ Ibid

¹⁰⁵ Landinfo, ”Politisk aktivitet i eksil”, s 2.

¹⁰⁶ Landinfo, ”Politisk aktivitet i eksil”, s 3.

Også flere andre sentrale kilder understreker at sannsynligheten for at politisk opposisjonsaktivitet i eksil blir overvåket, registrert og rapportert til eritreiske myndigheter er svært høy.¹⁰⁷

3.2 Etterretningsvirksomhet i Skandinavia og Europa for øvrig

Eritreiske ambassader i Europa er blant de fremste overvåkningsenhetene som kan fange opp, registrere og registrere eritreere i eksil. I 2003 var inntektene til den eritreiske ambassaden i London \$ 6 200 000. Av dette beløpet var bare \$ 74 282 inntekter fra Visa og andre gebyrer, mens resten ble beskrevet som 'bidrag til rehabilitering', 'bidrag til nasjonal sikkerhet', 'bidrag til barn av martyrer' og lignende. Bilag viste overføringer fra eritreere i England til en britisk bankkonto holdt av ambassaden.¹⁰⁸ Regnskapet til ambassaden i London for 2004-2005 er full av referanser til to prosent skatt. En kvinne som bor i Eritrea beskrev til HRW hvordan flere av hennes naboer hadde blitt fratatt sine lisenser for å drive virksomhet i Eritrea fordi deres barn, innbyggere i USA, ikke hadde betalt to prosent skatt. I 2011 innførte Storbritannia restriksjoner mot eritreisk ambassadepersonell og ambassadens tjenester i et forsøk på å stanse pengeutpresningen.¹⁰⁹

HRW har også vært i kontakt med en flyktning som bor i Roma og som hadde levert inn sitt pass til ambassaden sammen med en søknad om fornyelse av passet. Dette ble avslått. Han fortalte følgende til HRW:

When I went back they said they had sent my passport to Eritrea, and I would not get it back. When I asked why, they said 'because you are not a good citizen, you do not pay two percent, you do not complete your national obligations.' If you don't pay they don't renew your passport, with no passport, you have no permit to stay in Italy... so directly or indirectly you are obligated to pay."¹¹⁰

En tidligere politisk fange som hadde flyktet fra landet etter at han hadde blitt løslatt fra Dahlak fengsel, satt i 2009 fast i Italia med utløpte dokumenter, men nektet å gå til den eritreiske ambassaden. Til HRW begrunnet han dette med at dersom han søker et pass fra den eritreiske ambassaden må han signere et papir hvor han sier han er kriminell (angrebrev), og

¹⁰⁷ Landinfo, "Politisk aktivitet i eksil", s 3.

¹⁰⁸ Human Rights Watch, "Service for Life", s 76.

¹⁰⁹ Ibid s 75.

¹¹⁰ Ibid s 76.

dette ønsket han ikke å gjøre. Flyktninger ved ambassaden i London har fortalt HRW om lignende prosedyrer.¹¹¹

Også i Sverige mener flere kilder at det forekommer overvåkning av eritreere i eksil, og hvordan særlig den eritreiske ambassaden i Stockholm systematisk kontrollerer, overvåker og driver utpresning. Sveriges Television (SVT) sendte 18. september 2011 dokumentaren ” Fången - Dawit Isaak och tystnaden” som kunne avsløre hvordan utpresningen foregår i praksis. I SVT-dokumentaren møter vi en reporter fra den regime-kritiske radiostasjonen Voice of Meselna Delina, som oppsøker ambassaden i Stockholm under skalkeskjul av at han trenger et nytt pass. Han er utstyrt med skjult kamera. Eritreiske myndigheter har alltid hevdet at det er frivillig å betale 2 prosent skatt, og denne dokumentaren hadde blant annet til formål å bevise at dette ikke er tilfelle. Etter at reporteren har fått opplyst om hva et nytt pass koster, legger tjenestemannen ved ambassaden til:

Ambassadens tjenestemann: Og din to prosent skatt regner vi ut når vi fått selvangivelsen din

Reporteren: Jaha, så jeg må betale skatt også?

Ambassadens tjenestemann: Ja, det er klart at du skal betale, hva trodde du?

Reporteren: Men hvorfor, hvorfor må jeg betale skatt for et pass?

Ambassadens tjenestemann: Hvor lenge har du egentlig bodd i Sverige?

Reporteren: Tre år, men jeg...

Ambassadens tjenestemann: Det får vi se når du leverer din selvangivelse. (latter)

Reporteren: Skal jeg betale to prosent skatt av min inntekt for å få et pass?

Ambassadens tjenestemann: Ja, vi ordner det. Gjør bare som jeg sa.

Reporteren: skal dere ha selvangivelsen for 2010?

Ambassadens tjenestemann: Både for 2009 og 2010. Men du betaler bare for 2009.

Reporteren: Ok.. og senere?

Ambassadens tjenestemann: Senere kan vi forhandle. (latter) Vi vet hvordan man forhandler...

Avsløringen på SVT viser sterk sannsynlighet på at den eritreiske ambassaden i Sverige krever ulovlig skatt av eritreere i eksil. I Sverige betales det årlig millionbeløp til Eritreas ambassade i Stockholm av eritreere i eksil i Sverige. Det er også verd å merke seg at ambassaden i Sverige også er akkreditert Norge. Miriam van Reisen, Eritrea-ekspert, uttalte til

¹¹¹ Human Rights Watch, “*Service for Life*”, s 76-77.

Expressen i september 2011 at det ikke bare er skatt i seg selv som er problemet, men at det finnes et nettverk som oppsøker eritreere for å få dem til å betale skatten, noe som gjør at eritreere i Europa ikke kjenner seg frie fra regimet.¹¹² Den 27. mars 2012 politianmeldte flere svensk-eritreanere den eritreiske ambassaden for skatteutpressning. Det er første gang slike forhold har blitt anmeldt i Sverige. Det var svensk-eritreerne Rezene Tesfazion og Medhanie Neraio som anmeldte forholdet, og uttalte til Tidningarnas Telegrambyrå at de ikke har noe å tape da de alt er forrædere i Eritreas øyne. Også ved Riksdagen i Sverige var det i mars 2012 flere politikere som fremmet forslag for å få bukt med skatteinnkrevningen og blokkere pengestrømmen til Eritrea, noe det var et flertall for.¹¹³

Det er ikke bare skatten som er i medias søkelys i Sverige: Hver sommer arrangerer det eritreiske regimet en offisiell festival i Stockholm. Den politiske linjen ved disse festivalene er uvilkårlig støtte til regimet i Asmara og alt det står for. Det kommer alltid offisielt besøk til festivalen fra Eritrea, personer med høye funksjoner i regimet som har EU-Visa.¹¹⁴ Det arrangeres flere kulturarrangementer i regi av PFDJ. Ifølge Yonas Biniam, som i 2008 skrev en mastergrad ved Universitetet i Tromsø om eritreisk ungdomsliv i Stockholm, fungerer slike kulturarrangement som medier i politiseringen av eritreisk kultur og identitet. Musikken som hovedsakelig spilles over høytalerne omhandler enten Eritreas frigjøring, ellers så hylles president Afewerki. På hvert kulturarrangement skal man holde et minutt stillhet for Eritrea, før den eritreiske nasjonalsangen spilles. Ungdomsgruppen til PDJF i Sverige har som jobb å tiltrekke eritreisk ungdom til kulturarrangementene.¹¹⁵

Regimets press på dem som lever i eksil i Sverige, har ifølge kilder vært et kjent problem i noen år. De som ikke betaler skatt, eller som ytrer seg om politisk frihet i Eritrea, risikerer represalier mot slektinger i hjemlandet eller mot eiendom som familien fremdeles har i Eritrea. Festivalene og skatteinnkrevningen er to saker som henger sammen: trykket fra regimet i Asmara er merkbart hele veien til Sverige. Amerikansk UD mener at eritreere i eksil tvinges på møter i regi av PFDJ, og de som ikke deltar rapporteres det om og de blir

¹¹² Expressen, "Här avslöjar de utpressningen"; tilgjengelig på <http://www.expressen.se/nyheter/free-dawit/har-avslöjar-de-utpressningen/>; besøkt 26 november 2011.

¹¹³ Africa Review, "Sweden piles pressure on Eritrea with plan to sever diaspora cash"; tilgjengelig på <http://www.africareview.com/News/Sweden+turns+the+screw+on+Eritrean+finances/-/979180/1361036/-/760cfg/-/index.html>; besøkt 24. mars 2012.

¹¹⁴ Folkbladet, "Gammal nyhet om Eritrea"; tilgjengelig på <http://www.folkbladet.se/opinion/ledare/default.aspx?articleid=5783216>; besøkt 19 januar 2012.

¹¹⁵ Yonas Biniam, *Når eritreisk tradisjon møter svensk modernitet - en studie av eritreisk ungdomsliv i Stockholm*. (Universitetet i Tromsø, masteroppgave, 2008), 27.

trakassert. Under møtene samles det inn kontaktinformasjon og navn på andre eritreere i eksil.

116

3.3 Etterretningsvirksomhet i Norge

PST bekrefter at enkelte stater driver med flyktningspionasje i Norge. De overvåker sine tidligere borgere i Norge og utøver press mot dem og familien deres i hjemlandet, hvor målet er å nøytralisere eller redusere den politiske opposisjonen i hjemlandet. PST sier at ”en slik virksomhet er et overgrep mot både enkeltpersoners grunnleggende rettigheter og mot det norske demokratiet.”¹¹⁷ Pål Lønseth uttalte også til Morgenbladet i februar 2012 at: ”at det foregår flyktningspionasje i Norge er åpenbart, men jeg har ikke lyst til å si hvem vi vet gjør hva.”¹¹⁸

Det foreligger dokumentasjon på at overvåking og press på eritreere i eksil forekommer over hele verden. I Sverige er overvåkingsproblematikken velkjent, og dette kan indikere at overvåking også forekommer i Norge. NOAS skrev i 2005 et dokument som ble sendt til Politiets sikkerhetstjeneste med kopi til UDI og UNE, hvor NOAS gjorde dem oppmerksomme på den overvåking NOAS mener er rettet mot eritreere i Norge. (Camilla Risan, NOAS, e-post 28. oktober 2011). Også advokat Knut O. Eldhuset som har representert flere asylsøkere fra Eritrea, er overbevist om at overvåking av eritreere forekommer i Norge. Eldhuset sier han har opplevd at uidentifiserte personer dukker opp i ulike sammenhenger, f.eks når han har deltatt på samlinger for å sette fokus på asylsøkeres rettigheter. Etter Eldhusets oppfatning er de ’uidentifiserte’ tilstede for å overvåke og dokumentere hvem som er tilstede. Eldhuset kjenner også til saker hvor asylsøkere har flyttet fra mottaket på grunn av overvåking og press. (I samtale 19.mars 2012) Kjetil Tronvoll kan også meddele at det er rapportert om flere tilfeller av overvåking av eritreere i Norge:

Jeg har selv sett at representanter for interessekontoret eller ambassaden i Stockholm, eller andre ”uidentifiserte” individer videofilmer demonstrasjoner og lignende for å dokumentere hvem som er tilstede. Dette er jo en ”åpen” overvåking. I tillegg er det grunn til å tro på de mange utsagnene av eritreere selv om at diasporamiljøet blir overvåket, og at man ikke kan stole på noen når det gjelder den eritreiske etterretningens arbeide. Det er mange uformelle og lojale angivere blant eritreerne i Norge, som har sine sympatier med EPLF (og som flyktet

¹¹⁶ US Department of State, “2010 Country Reports on Human Rights Practices – Eritrea”; tilgjengelig på <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4da56dccc.html>; besøkt 27 mars 2012.

¹¹⁷ Politiets Sikkerhetstjeneste, ”Trusselvurdering 2010”.

¹¹⁸ Morgenbladet, ”Kampen om asyllet”.

Kan jeg stole på deg? *Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.*

unna under frigjøringskrigen og har et romantiserende og fastfrosset bilde av EPLF/Eritrea), som nå aktivt rapporterer på de nyankomne flyktningene. (Kjetil Tronvoll, epost 9. mars 2012)

I forbindelse med feltarbeidet til denne oppgaven, var jeg i oktober 2011 tilstede under en opposisjonell demonstrasjon sammen med eritreiske asylsøkere. En ukjent mann med eritreisk utseende kom bort til meg og ga meg tilsnakk. Han ga uttrykk for at han trodde jeg støttet demonstrasjonen, og ba meg ”lese mer, sette meg inn i hele historien og dermed oppdage at jeg hadde misforstått mitt syn.” Etterpå fikk jeg opplysninger om at han også hadde konfrontert og forsøkt skremme en asylsøker tilstede under demonstrasjonen. En informant tilstede ved demonstrasjonen fortalte meg at denne mannen ofte dukket opp i slike sammenhenger, og at han har norsk statsborgerskap og er kommunalt ansatt.

Camilla Risan i NOAS forklarer at deres inntrykk gjennom kontakten med eritreiske asylsøkere er at overvåkning ses på som noe som alle vet foregår og er dermed underliggende. Når det gjelder utpresning erfarer NOAS i enkelte saker at klager forteller at gjenværende familie blir presset for penger eller er blitt fengslet på grunn av klager. (Camilla Risan, NOAS, epost 28. oktober 2011)

Som i Sverige, arrangeres også samlinger i regi av PFDJ i Norge. Senest i november 2011 var bandet Biddho på turné i Europa for å samle penger og reklamere for diktaturet i Eritrea. 19 november 2011 skulle Biddho gjeste Folkets hus i Stavanger. Det var ungdomspartiet til PFDJ i Norge, YPFDJ, som stod som arrangører av konserten. Etter at Folkets hus ble gjort oppmerksomme på av eritreere i Stavanger om hvilke politiske holdninger PFDJ og YPFDJ står for, og handlinger de utfører, sa Folkets Hus nei til å huse konserten. Arrangørene fikk imidlertid grønt lys av lokalet 'Onkel Klaus' på Hundvåg etter at daglig leder, Hans Haver, på tross av å ha mottatt flere telefoner fra personer som frarådet ham å leie ut lokaler til Biddho, ikke fant noe informasjon verken fra politiet eller andre instanser, som tilsa at han skulle nekte dem ”i å ha fest” ettersom de ikke har brutt norsk lov.¹¹⁹ Mussie Redab Danjew, som er medlem av Eritreisk- norsk venneforening i Stavanger og motstander av regimet i Eritrea, uttalte til Aftenbladet at han var skuffet over Onkel Klaus' avgjørelse, men er fornøyd med det han ser på som fremskritt: ”Tidligere år kunne Biddho hatt konsert i Stavanger uten at

¹¹⁹ Stavanger Aftenblad, ”«Propagandaband» spiller på Hundvåg ”; tilgjengelig på <http://www.aftenbladet.no/kultur/Vil-stoppe-propagandaband-2895393.html#.T3I4kJf5NQg>; besøkt 16 januar 2012.

noen hadde stilt spørsmålstegn ved det. I år sa Folkets Hus nei. Dette er et stort framskritt for oss!”¹²⁰

Ifølge Danjew er et flertall av eritreerne i Stavanger tilhengere av regimet – i alle fall på overflaten. Han forklarer at de fleste er motstandere ’inni seg’, men det er det ikke mange som våger å si det høyt fordi det kan få konsekvenser for dem.¹²¹

31 desember 2011, etter at Biddho hadde hatt konsert i Stockholm, hoppet 2 bandmedlemmer av og søkte asyl i Sverige. Resten av bandet skulle etter planen dra videre for å holde en konsert i London, men ble nektet innreisevisa av Storbritannia.¹²²

Også andre enn Folkets Hus har satt foten ned for YPFDJ. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet bevilget i 2011 400.000 kroner til ungdomspartiet, men etter at dette ble avslørt av NRK, innrømmet direktoratet at de aldri burde fått støtte og at de hadde begått en feil. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet satte straks jurister på saken for å se om det var mulig å kreve pengene tilbake. Smret Kidane, styreleder i YPFDJ Oslo, avviste at de har ført barne-, ungdoms- og familiedirektoratet bak lyset. Kidane hevdet at YPFDJ ikke har noen direkte tilknytning til regimet i Eritrea, men henter kun motivasjon og inspirasjon fra PFDJ. Imidlertid står det i strategiplanen til YPFDJ at partiet er ungdomsorganisasjonen til PFDJ.¹²³ YPFDJ er også en del av grasrotandelen i Norsk Tipping.¹²⁴

Yemane Ghebreab, president Afewerkis nærmeste rådgiver, er en av Eritreas mektigste og har hovedansvaret for ungdomspartiet YPFDJ. Ghebreab var en av hovedinnlederne på en konferanse i Norge i regi av YPFDJ, finansiert av midlene fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Ghebreab har forbud mot å reise inn til USA da de anser eritreeren for å være en trussel mot rikets sikkerhet. Han står på en liste med ti andre navn som har reiseforbud til USA da han er mistenkt for å bidra til og destabilisere Somalia. Dette er noe av bakgrunnen for at FN har innført sanksjoner mot Eritrea, sanksjoner som også Norge formelt

¹²⁰ Stavanger Aftenblad, ”Propagandaband”.

¹²¹ Ibid

¹²² Assena, ”Two musicians from PFDJ’s Aser Band currently touring Europe abandon the regime to seek asylum in Sweden”; tilgjengelig på <http://assenna.com/two-musicians-from-pfdjs-aser-band-currently-touring-europe-abandon-the-regime-to-see-asylum-in-sweden/>; besøkt 8 januar 2012.

¹²³ NRK, ”Bevilget hundretusener til omstridt ungdomsparti”; tilgjengelig på <http://img.nrk.no/nyheter/norge/1.7628519>; besøkt 12 april 2012.

¹²⁴ Stortinget, ”Muntlig spørretime onsdag den 1. februar 2012”.

støtter. Ifølge Kjetil Tronvoll er Yemane Ghebreab trolig i ferd med å havne på FNs liste over personer som får reiseforbud internasjonalt.¹²⁵

Begge disse sakene om YPFDJ indikerer at det er et behov for at det offentlige Norge blir mer bevisste på, og får tilgang på, fyldigere informasjon om forhold som angår eritreere i Norge. Norge har et ansvar for at eritreere i eksil skal være beskyttet, samt internasjonalt et ansvar for og ikke støtte opp om, og indirekte finansiere, et dokumentert totalitært regime. Både Camilla Risan, Kjetil Tronvoll og advokat Knut O. Eldhuset etterspør mer informasjon omkring overvåkning, press og represalier, og mener at norske myndigheter i større grad må lytte til eritreere i eksil i Norge omkring denne problematikken. Eldhuset påpeker også at eritreere i større grad bør gå offentlig ut med og anmelde forhold, samtidig som han har forståelse for at flertallet av eritreere frykter å gjøre dette grunnet represalier. En svensk journalist i det svenske Folkbladet har også uttalt at media bør ta et større ansvar her og bruke mer gravende journalistikk for å avdekke overvåkning, press og trusler.¹²⁶

Den 18. mai 2010 omtalte Tormod Strand, journalist i NRK, eritreere i Norge som har flyktet fra Eritrea, og hvordan eritreerne angivelig blir avkrevd å betale skatt til landet de flyktet fra. Ifølge flere eritreere Strand intervjuet, foregår det utpresning og det tas i bruk ”mafiametoder”.¹²⁷ Informantene til Strand forteller de kjenner til at foreldre risikerer å miste lisens til å drive handel, hvis en sønn i utlandet ikke har betalt skatt. Påstanden om inndrivning av skatt fra eritreere i eksil støttes av Landinfo. I samme artikkel uttalte Knut Holm, Landrådgiver i Landinfo, at ” det er en forventning fra myndighetene at eritreere i eksil betaler 2 prosent skatt. hvis denne skatten ikke innbetales, kjenner vi til at familiemedlemmer risikerer å miste rettigheter.”¹²⁸ En representant for Eritreas ambassade i Skandinavia avviste til NRK at det får noen konsekvenser for eritreere som ikke ønsker å betale 2 prosent skatt: ”Eritreere som ikke betaler, kan fritt reise inn i landet, men de får ikke gjøre forretninger eller arve eiendom”. Ragnhild Imerslund, kommunikasjonssjef i Utenriksdepartementet, uttalte i forbindelse med artikkelen at UD ville undersøke saken og vurdere å ta dette opp med eritreiske myndigheter som et mulig brudd på menneskerettighetene.¹²⁹ I mangel på dokumentasjon er det vanskelig i si om og hvordan UD fulgte opp saken, og hva konklusjonen var.

¹²⁵ NRK, “Bevilget hundretusener”.

¹²⁶ Folkbladet, ”Gammal nyhet”.

¹²⁷ NRK, ” Eritreere i Norge blir avkrevd skatt fra landet de flyktet fra”; tilgjengelig på <http://fil.nrk.no/nyheter/verden/1.7128324>; besøkt 19 februar 2012.

¹²⁸ Ibid

¹²⁹ NRK, ” Eritreere i Norge blir avkrevd skatt”.

Den 20. juni 2010 omtalte igjen Tormod Strand problematikken rundt overvåking av eritreiske asylsøkere i Norge, og hvordan asylsøkere i Norge angivelig risikerer å bli presset inn i en angiverrolle. Tormod Strand pekte i denne artikkelen ut at det eritreiske konsulatet i Oslo kartlegger asylsøkerne som har rømt fra nasjonaltjenesten. Det eritreiske konsulatet i Oslo avviste overfor NRK at asylsøkeres familie må betale penger hvis en asylsøker har rømt fra landet, og fra nasjonaltjenesten. Det eritreiske konsulatet i Oslo mente at NRK hadde fått feil informasjon.¹³⁰

I mai 2011 uttalte Høyres Torbjørn Røe Isaksen til NRK at Norge burde revurdere bistanden til Eritrea på grunn av brudd på menneskerettigheter, overvåking og utpressing av eritreere i Norge.¹³¹ Torbjørn Røe Isaksen uttalte at:

Eritrea er et av verdens verste terrorregimer, og den dialogen Norge har med Eritrea er null verdt hvis man ikke tar opp den utpressingen av eritreere som oppholder seg i Norge, hvorav mange av dem er norske statsborgere. Det må være helt klart at hvis Norge ikke kan stille krav om at eritreiske myndigheter respekterer menneskerettighetene og rettsikkerheten til folk som oppholder seg i Norge, så mener jeg det også må få konsekvenser for bistanden.

Da jeg stilte UDI og UNE spørsmål om de er kjent med om eritreiske myndigheter spionerer på asylsøkere på norsk jord og hvordan de eventuelt forholder seg til denne problematikken, svarte UNE at de er kjent med medieomtaler av slik virksomhet fra eritreiske myndigheter, og henviste videre, på lik linje med UDI, til Politiets Sikkerhetstjeneste. Politiets Sikkerhetstjeneste ville ikke svare på spørsmål fra meg når det gjaldt problematikken. Det er i det hele tatt svært vanskelig å finne offentlig informasjon fra norske myndigheter angående overvåkning av eritreere i eksil, og det forekommer i svært liten grad noen form for dokumentasjon på at overvåkning faktisk skjer. Min oppfatning er at flere i det offentlige Norge kjenner til problematikken rundt overvåking av eritreere i Norge, men ingen kan offentlig bekrefte eller dokumentere at de vet det foregår. Tilsynelatende fremstår det som om at de eneste som aktivt forholder seg til problematikken, er eritreerne selv.

Med den sparsomme offentlige dokumentasjonen og anerkjennelsen av at eritreere i Norge overvåkes og utsettes for utpressing og trusler, kan det tenkes at a) norske myndigheter ikke finner det sannsynlig at overvåkning og utpressing forekommer i Norge, eller b) norske myndigheter er velkjent med problematikken, men har andre grunner eller motiv som gjør at

¹³⁰ NRK, ”Eritreiske asylsøkere i Norge presses til å bli informanter”; tilgjengelig på <http://www.nrk.no/nyheter/verden/1.7176681>; besøkt 18 oktober 2011.

¹³¹ NRK, ”Høyre: Norge bør vurdere å kutte Eritrea-bistand”; tilgjengelig på <http://www.nrk.no/nyheter/verden/1.7138633>; besøkt 18 oktober 2011.

de ikke vil forholde seg til det, eller c) Norske myndigheter er velkjent med problematikken, men har ikke gått ut med dette offentlig.

Dersom vi tar utgangspunkt i punkt a, at norske myndigheter ikke finner det sannsynlig at slik overvåkning forekommer i Norge, hvilken type informasjon er tilgjengelig for å bevise motsatt? Følgende er stadfestet:

1. PST bekrefter at det forekommer flyktningsspionasje på norsk jord.
2. Landinfo bekrefter at det forekommer overvåkning av politisk aktivitet i eksil
3. Flere NGO'er og FN bekrefter at eritreiske ambassader verden over driver skatteinnkreving etter press.
4. En rekke NGO'er, FN og andre staters UD (Særlig Storbritannia, Sverige og USA) kan dokumentere at eritreere i eksil 'registreres' og blir direkte eller indirekte utsatt for represalier.
5. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet bevilget 400.000 kroner til ungdomspartiet til PDJF i Norge, og innrømmet at de aldri burde fått støtte ettersom Eritrea, etter deres egne ord, er "ett av verdens verste regimer".
6. Eritreere i eksil har gjennom moderat mediedekning prøvd å stadfeste at overvåkning og utpresning også skjer i Norge.
7. NOAS og Eldhuset, som har innsyn i asylsaker, bekrefter at overvåkning og represalier har vært et tema i asylsaker som omhandler eritreere. Dermed bør også denne informasjonen fra eritreere selv være kjent hos norske myndigheter.
8. Det er dokumentert at ambassaden i Stockholm, som er akkreditert Norge, driver utpressing.
9. Høyre vil revurdere norsk bistand til Eritrea, basert på at eritreere i eksil i Norge overvåkes.

Selv om disse kildene er relativt få for å dokumentere at overvåkning forekommer i Norge, indikerer de at det foreligger nok konsensus til at norske myndigheter ville undersøke disse forholdene nærmere og sannsynliggjøre problematikken. Men dersom vi tar utgangspunkt i punkt b, at norske myndigheter er velkjent med problematikken, men har andre grunner eller motiv som gjør at de ikke vil forholde seg til det, så kan det tenkes at Norge bryter blant annet med Verdenserklæringen om menneskerettighetene 10. desember 1948, Den europeiske menneskerettighetskonvensjon 4. november 1950, FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter 16. desember 1966 og FN-konvensjonen om økonomiske sosiale og kulturelle

rettigheter, som alle ble gjort til norsk lov ved lov 21. mai 1999 nr. 30 (menneskerettsloven). Norge bryter da et sentralt prinsipp i menneskerettighetene om at alle personer, uavhengig av rase, kjønn, alder, statsborgerskap m.m, skal være sikret innen sitt myndighetsområde rettigheter, friheter og beskyttelse som er fastlagt i del 1 av menneskerettighetsloven.¹³²

Videre tillater Norge da en innblanding i suverenitetsprinsippet. Dette vil jeg drøfte nærmere i neste avsnitt.

3.4 Folkerett og innblanding på norsk territorium

Dersom Eritrea har spioner på norsk jord, vil det etter folkeretten være et brudd på suverenitetsprinsippet. Folkerett er betegnelsen på de rettsforholdene som gjelder mellom stater, mellom organisasjoner og stater, og i visse tilfeller også rettsforholdene mellom individer og stater. En stor del av folkeretten er basert på traktater mellom partene. Men også sedvane er bindende i folkeretten.

Suverenitetsprinsippet er grunnleggende for statenes selvstendighet og består av to hovedelementer: rett til frihet fra intervensjon fra andre stater og rett til selv å bestemme hvilke forpliktelser staten vil påta seg overfor andre stater.

At en stat *ikke skal intervensjon* i en annen stats anliggende, verken i statens eksterne eller interne forhold, kan i følge Carl August Fleischer regnes som et av de mest sentrale elementer i den tradisjonelle folkerett. FN-pakten art 2 nr 4 sier:

All Members shall refrain in their international relations from the threat or use of force against the territorial integrity or political independence of any state, or in any other manner inconsistent with the Purposes of the United Nations.

Ikke-intervensjon innebærer blant annet:

- ikke innblanding i en annen stats interne organisering,
- ikke støtte eller tillate på eget territorium handlinger som strider mot ikke-intervensjonsprinsippet (men en stat er heller ikke ansvarlig for egne statsborgeres private handlinger)

Dersom en stat har spioner på en annen stats jord, er dette i strid med folkerettens suverenitetsprinsipp.

¹³² LOV 1999-05-21 nr 30: Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).

Dersom eritreere i Norge blir utsatt for press til å betale 2 prosent skatt, kan dette være et brudd på Wien-konvensjonen som regulerer hva diplomater og konsulater har lov å gjøre på fremmed territorium. Å motta skatt fra en medborger som bor i et annet land er lovlig, men å tvinge skattebetaling er ulovlig. Om den eritreiske ambassaden i Stockholm, som er akkreditert til Norge, bruker tvangsmetoder for å inndra skatt, gjør den det i strid med Wien-konvensjonen om diplomatiske forbindelser. Dessuten rammer ikke dette kun eventuelt medborgere av Eritrea bosatt i Norge, men flere av dem som eventuelt rammes, vil også være norske statsborgere med eritreisk 'opphav'.

FNs sikkerhetsråd skriver i rapporten "Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 1916", at det finnes omfattende og veldokumenterte bevis på at Eritrea finansierer terrorhandlinger utenlands.

Overvåkningsgruppen som har skrevet rapporten spør seg hvordan et så fattig land som Eritrea har råd til å finansiere terrorgrupper. Gruppen kommer fram til at regimets viktigste inntektskilde nettopp er skatten som ambassadene innkrever fra eritreere bosatt i utlandet.

Overvåkningsgruppen peker faktisk ut at nettopp skatten fra Sverige er et av de største bidragene. Gemal Abdelalem, ansatt ved den eritreiske ambassaden i Stockholm, pekes ut som hovedkoordinator for skatteinnkrevingen av eritreere i eksil.¹³³ Alt dette strider mot FNs Eritrea-resolusjoner. Overvåkningsgruppen foreslår at man: bør påse at Eritrea slutter å bryte Wien-konvensjonen om diplomatiske forbindelser gjennom å kreve skatt, bør oppheve den immunitet og privilegier som følger av Wien-konvensjonen, og at banker og finansielle institusjoner som brukes av eritreiske ambassader får strengere regler og samarbeider med overvåkningsgruppen.¹³⁴

Også Norsk Utenrikspolitisk Institutt (NUPI) i rapporten "Norges nye vi: Diasporaer som faktor i norsk utenrikspolitikk" til UD i 2011, tok opp suverenitetsprinsippet:

Man kan også merke seg at noen av de ikke-demokratiske regimer driver med flyktningspionasje i Norge gjennom å overvåke eller kontrollere sine diasporaer i Norge, noe som må nødvendigvis vekke bekymring hos norske myndigheter som ser på det som en klar krenkelse av norsk suverenitet.¹³⁵

¹³³ UN Security Council. "Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 1916" s 105; tilgjengelig på <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/380/08/PDF/N1138008.pdf?OpenElement>; besøkt 18 april 2012.

¹³⁴ Ibid s 101-103, 105 og 117-118.

¹³⁵ Norsk Utenrikspolitisk Institutt, "Norges nye vi: Diasporaer som faktor i norsk utenrikspolitikk" s 42-43; tilgjengelig fra <http://www.nupi.no/content/download/262053/922303/version/1/file/NUPI-rapport-Neumann-Godimirski-Alghasi+2.pdf>; besøkt 16 april 2012.

Kan jeg stole på deg? *Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.*

Ifølge Trygve Augestad, leder i Norsk Folkehjelp, er det også et brudd på Folkeretten dersom en mulig returavtale med Eritrea vil skremme asylsøkere derfra fra å søke beskyttelse i Norge, da Norge har plikt til å gi beskyttelse til personer som trenger det.¹³⁶

Advokat Knut O. Eldhuset mener også at spionasje og overvåkning av eritreiske asylsøkere, er et brudd på folkeretten. Eldhuset understreker at Norge er et lite og åpent land som gir grobunn for at overvåkning kan eksistere uten at det fanges opp av andre enn dem det gjelder, og at dette er baksiden av et demokrati og åpent samfunn. (I samtale 19. mars 2012)

¹³⁶ Norsk Folkehjelp, ”Returavtalen”.

Kapittel 4

FORHOLDET MELLOM ERITREISKE ASYLSØKERE, ERITREISKE TOLKER OG UDI

Tolk benyttes ved muntlig kommunikasjon mellom søkere og forvaltningen der søkeren og intervjuer ikke kan kommunisere forsvarlig på et felles språk. Alle som tar oppdrag som tolk i utlendingssaker, plikter å ha gjort seg kjent med og etterleve gjeldende ”Retningslinjer for god tolkeskikk”.¹³⁷ Vesentlige eller gjentatte brudd på disse retningslinjene skal meldes skriftlig til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI) som nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor.

I utlendingssaker der det benyttes tolk, vil søkerens muntlige fremstilling ofte være avgjørende for utfallet, og troverdighetsvurderinger vil ofte spille en vesentlig rolle i disse sakene. Samtidig vil utfallet av disse sakene ofte få vidtrekkende følger for søkeren. Disse forholdene tilsier at det ut fra forvaltningens utredningsplikt skal stilles særlig høye krav til bruk av tolk i asylsaker. (UDI pr e-post 12. mars 2012)

Ved valg av tolk ønsker UDI å velge blant de best kvalifiserte tilgjengelige tolkene på det aktuelle språket (statsautoriserte tolker med tolkeutdanning i de språk de finnes). UDI sier det finnes begrenset antall tolker med tolkeutdanning på tigrinja, amharisk, oromo og kun en er statsautorisert tolk på tigrinja. Deretter skal UDI ta hensyn til en rekke faktorer for å finne frem til en tolk som i størst mulig grad er tilpasset den enkelte søkerens behov. Aktuelle faktorer kan være dialektal- og sosiolektal variasjon, flerspråklighet, kjennskap til bestemte fagterminologier, kjennskap til terminologi fra et tredjespråk, særskilt kompetanse knyttet til tolking for barn eller for sårbare søkere med spesielle behov, og kjønn. Alle tolker som UDI bruker, gjennomgår en sikkerhetssamtale med UDIs sikkerhetsjef hvor spørsmål om flyktningsspionasje tas opp. (UDI pr e-post 12. mars 2012) UDI følger rutiner for kvalitetssikring av tolking og tolkebruk i tilknytning til asylsaker som innebærer bl.a. evaluering av tolking under asyLintervju, kvalitetssikring av lydopptak og opplæring og veiledning av tolker og tolkebrukere. (UDI pr e-post 12. mars 2012) Retningslinjer for UDIs bruk av tolk er definert i Rundskriv RS 2011 – 039 Bruk av tolk i utlendingssaker. Rutiner for

¹³⁷ Nasjonalt Tolkeregister, ”Tolkens yrkesetikk”; tilgjengelig på <http://www.tolkeportalen.no/no/For-tolker/Tolkens-yrkesetikk/>; besøkt 14 mars 2012.

rekruttering, booking og kvalitetssikring av tolker er nedfelt i UDIs interne meldinger IM 11/25, IM 11/26, IM 11/27.

UDI forvalter en egen tolkedatabase hvor tolkene registreres etter å ha gjennomført vanlig rekrutteringsprosess og er klarert for oppdrag ved asylsaksbehandlingen. Klareringen innebærer en kontroll av:

- Dokumenterte tolkefaglige kvalifikasjoner,
- Kontroll av at tolken har gjort seg kjent med og forpliktet seg til å etterleve gjeldende retningslinjer for god tolkeskikk
- Kontroll av generelle forhold knyttet til habilitet og integritet, og en egnethetsvurdering.

Videre innebærer klareringen at tolken har gjennomført opplæring for oppdrag ved asylsaksbehandling inkludert hospitering ved et asylintervju og, som tidligere nevnt, en gjennomført sikkerhetssamtale med UDIs sikkerhetssjef. Klareringen innebærer ingen form for sikkerhetsklarering eller kontroll av tolkensandel.¹³⁸ UDI skal også benytte statsautorisert tolk med tolkeutdanning *der slik tolk er tilgjengelig*. Hvis slik tolk ikke er tilgjengelig, skal man benytte den best kvalifiserte tilgjengelige tolken.¹³⁹ Hvis UDI ikke har tilgjengelig en tolk for oppdrag på et gitt språk, skal direktoratet henvende seg til nasjonalt tolkeregister og følge prosedyren for en hurtigrekruttering. Tolken skal få en kort orientering om sin oppgave, undertegne tolkeavtale før oppdrag, og etter tolkeoppdraget henvises til den i SPRÅK- avdelingen i UDI som er ansvarlig for gjennomføring av rekrutteringen hvor vanlig rekrutteringsprosedyre deretter følges.

Ved rekruttering er det særlig følgende punkt tolkekandidaten plikter å gjøre seg kjent med og etterleve:

- Habilitet
- Nøytralitet og upartiskhet
- Tolke alt
- Taushetsplikt

¹³⁸ Utlendingsdirektoratet, ”Rekruttering av tolk til søknad om beskyttelse (asyl)”; tilgjengelig på [http://www.udiregelverk.no/sitecore/content/Home/Rettskilder/UDI%20interne%20meldinger/IM%202011-025%20Rekruttering%20av%20tolk%20til%20søknad%20om%20beskyttelse%20\(asyl\).aspx#_Toc307228573](http://www.udiregelverk.no/sitecore/content/Home/Rettskilder/UDI%20interne%20meldinger/IM%202011-025%20Rekruttering%20av%20tolk%20til%20søknad%20om%20beskyttelse%20(asyl).aspx#_Toc307228573); besøkt 4 april 2012.

¹³⁹ Ibid

- Integritet
- Tolkenes ansvarsområde
- Forsvarlig tolking

Vesentlige eller gjentatte brudd på disse retningslinjene skal meldes skriftlig til Integrerings- og mangfoldsdirektoratet (IMDI) som nasjonal fagmyndighet for tolking i offentlig sektor.¹⁴⁰

Tolk i utlendingssaker kan ikke ha verv som tillitsvalgt eller være talsperson for organisasjoner som uttaler seg om menneskerettighetsspørsmål eller politiske spørsmål på en måte som kommer i veien for at tolken oppfattes som upartisk. Personer som er dømt for alvorlige brudd på utlendingsloven eller andre straffbare forhold som bidrar til å svekke tilliten til vedkommende, herunder grunn til å frykte at tolken kan kompromittere taushetsbelagt informasjon, skal heller ikke gis oppdrag som tolk i utlendingssaker.¹⁴¹

De som tolker under asylintervjuer er frilansere, og er ikke ansatt i UDI. UDI sier i intern melding IM 2011-027 at dette stiller dem overfor utfordringer med å ivareta kvaliteten.¹⁴²

4.1 Kan man stole på tolken?

Under et asylintervju hos UDI med en tilstedeværende tolk fra Eritrea, vil det være, etter informasjon fra mine informanter, stor sannsynlighet for at en eritreisk asylsøker vurderer om man har tillit til tolken. Dersom en eritreisk asylsøker frykter spioner for regimet, vil kanskje en konsekvens være at asylsøkeren holder tilbake informasjon under intervjuet, noe som kan skade asylsøkerens troverdighet i etterkant. Etter NOAS og Eldhusets erfaring, er terskelen for å bli vurdert som lite troverdig etterfulgt av et avslag, svært lav. På den ene siden kan det være gode grunner for at det er 'riktig' av UDI og UNE å rette skepsis mot endrede forklaringer på forhold som hendte før asylintervjuet, uten en velbegrunnet forklaring på hvorfor. Men på den andre siden, dersom det viser seg at eritreere i Norge har grunn til å frykte spioner for regimet, bør dette kanskje tas i betraktning i troverdighetsvurderingen, dersom UDI og UNE ikke allerede tar slike vurderinger.

¹⁴⁰ Utlendingsdirektoratet, "Rekruttering av tolk".

¹⁴¹ Ibid

¹⁴² Utlendingsdirektoratet, "IM 2011-027, Kvalitetssikring av tolking ved søknader om beskyttelse (asyl)"; tilgjengelig fra [http://www.udiregelverk.no/sitecore/content/Home/Rettskilder/UDI%20interne%20meldinger/IM%202011-027%20Kvalitetssikring%20av%20tolking%20ved%20søknader%20om%20beskyttelse%20\(asyl\).aspx#_To c307298958](http://www.udiregelverk.no/sitecore/content/Home/Rettskilder/UDI%20interne%20meldinger/IM%202011-027%20Kvalitetssikring%20av%20tolking%20ved%20søknader%20om%20beskyttelse%20(asyl).aspx#_To c307298958); besøkt 4 april 2012.

Kan jeg stole på deg? *Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.*

Ifølge NOAS har eritreiske asylsøkere flere ganger rapportert at de ikke har turt å fortelle hele sin sannhet under politiregistreringen, men det har også vært tilfeller hvor de har uttrykt at de ikke har turt å fortelle hele sannheten under UDI intervju av frykt pga tilstedeværende tolk. (Camilla Risan, NOAS, e-post 28. oktober 2011)

Følgende spørsmål stilte jeg UDI i mars 2012: Har det hendt at UDI har fått tilbakemeldinger på at eritreiske asylsøkere har fått personlige bemerkninger fra tilstedeværende tolk under et asylintervju? Eller at asylsøkeren har holdt tilbake informasjon grunnet frykt for at tolken skal videreformidle til eritreiske myndigheter? Hvordan forholder UDI seg til dette?

Ljiljana Lazarevic, rådgiver i UDI ved asylenheten, svarte følgende:

”Jeg har personlig aldri opplevd at tolk har henvendt seg til søkeren under intervjuet og jeg har heller ikke hørt at andre skal ha opplevd dette. Jeg har heller ikke hørt om at det har blitt klaget på dette i etterkant av intervjuet. Jeg har utført svært mange intervjuer den tiden jeg har arbeidet her og oppfatter tolkene vi bruker som svært profesjonelle og at de forstår sin rolle under intervjuet. Jeg bemerker at retningslinjene vi følger blant annet innebærer at tolk og søker ikke kommuniserer direkte med hverandre. Videre skal alt av ”småsnakk” oversettes. Tolk og søker sitter også adskilt i pauser når intervjueren ikke er tilstede.”

NOAS derimot sier at de har hatt saker hvor asylsøkere fra Eritrea har rapportert at tolken under UDI-intervjuet har gjort personlige bemerkninger. Et eksempel NOAS ga, er en asylsøker fra Eritrea som ble gitt beskjed av tolken om ikke å si noe negativt om eritreiske myndigheter under asylintervjuet. Dette hadde innvirkning på asylintervjuet. NOAS melder fra om slike forhold skriftlig til UDI, men har foreløpig ikke mottatt svar på slike klager. (Camilla Risan, NOAS, pr e-post 30. mars 2012) Camilla Risan understreker også at dersom en asylsøker på et senere tidspunkt endrer sin historie grunnet frykt ved førstegangsintervjuet eller hos politiet ved registrering, vil dette etter NOAS sin vurdering ha negativ innvirkning på troverdighetsvurderingen, og det vil være veldig vanskelig for en asylsøker å få gjennomslag for endret historie. Etter NOAS sin erfaring vil en endret historie måtte understøttes av ’bevis’. (Camilla Risan, NOAS, pr e-post 28. oktober 2011) UDI sier at det kan være mange gode grunner til at søkerne endrer på informasjonen de gir underveis i prosessen, og at det ikke er automatikk i at troverdigheten blir svekket av at de gir ny eller annen informasjon. (UDI pr e-post 12. mars 2012)

I oktober 2011 utførte jeg en spørreundersøkelse blant eritreiske tolker i Norge. Spørreundersøkelsen, som ble sendt ut på e-post gjennom Norsk samfunnsvitenskapelig

datatjeneste (NSD), ble sendt til alle tigrinja-språklige tolker registret ved norsk tolkeregister, Hero Tolk og Noricom: totalt 32 tolker. Jeg har ikke avdekket noen alvorlige sikkerhetsbrudd eller oppsiktsvekkende brudd på rutiner, noe jeg heller ikke på forhånd hadde forventninger om. Responsen var ikke særlig overveldende, og kun 13 tolker gjennomførte hele undersøkelsen (40,6 %). Årsaken til at kun 13 av 32 inviterte responderte på undersøkelsen, vil være spekulasjon fra min side og kan skyldes flere ulike forhold. De 40,6 % som svarte på undersøkelsen, var fra Noricom (5,9 %) og tolker registrert i norsk tolkeregister (94,1 %), alle med Eritrea som opprinnelsesland. Alle oppga at de brukes i tolkesamtaler med asylsøkere fra Eritrea, og 70,3 prosent av respondentene oppga at de brukes som tolk i forbindelse med asylsøkere fra Eritrea daglig (46,2 %), ukentlig (7,7 %) og månedlig (15,4 %).

Kun 7,7 % av respondentene hadde opplevd at tolkesamtalen hadde blitt avsluttet fordi asylsøkeren hadde uttrykt at han/hun ikke stolte på tolken og / eller var redd for å dele informasjon. Respondentene hadde da meldt fra til enten arbeidsgiver, oppdragsgiver, eller lignende. Samtlige som deltok i undersøkelsen svarte nei på spørsmålet om de noen gang hadde gitt informasjon de hadde fått gjennom en tolkesamtale med en asylsøker, videre til en tredjepart utenfor tolkesamtalen eller videre til eritreiske myndigheter.

Den 12. november 2011 mottok jeg følgende på e-post fra en tolk som undersøkelsen ble sendt ut til:

Jeg er en av de som svarte de spørsmålene som du stilte. Men, selv om du respekterer taushetsplikten din, skal en agent av PFDJ ALDRI si at han/hun har gitt informasjon til Eritreisk myndighetene selv om vedkommende har gjort det.

Denne e-posten oppsummerer i stor grad to elementer:

1. En spørreundersøkelse for å avdekke 'spioner' har ingen hensikt
2. At eritreiske myndigheter opererer med spioner, eller agenter som respondenten henviser til. Dette baseres på at respondenten er velkjent med problematikken og kjenner til hva en agent skal /ikke skal gjøre.

Advokat Knut O. Eldhuset sier i samtale 19. mars 2012 at han har opplevd at tolker fra Eritrea flere ganger har reist seg og forlatt hans kontor, uten forklaring og uten at han har skjønnet hvorfor. Eldhuset understreker at det eritreiske miljøet i Norge er lite, og at inhabiliteten er problematisk. Konsekvensen er at asylsøkere fra Eritrea ikke stoler på tolkene, ei heller asylsystemet. Eldhuset påpeker også at dersom en asylsøker på et senere tidspunkt kommer

med tilleggsopplysninger, responderer UDI og UNE med at dette ikke er troverdig, da det ikke har kommet frem tidligere. Det tas sjeldent hensyn til forholdene som gjorde at asylsøkeren tilbakeholdt informasjon, og Eldhuset beskriver det som ”håpløst” å få et nytt tilleggsintervju.

Politiets Fellesforbund har belyst problematikken rundt tolker og mener at tolketjenestene hos politiet og domstolene er så dårlige at det bør opprettes et nasjonalt tolkeregister. VG publiserte i juni 2011 en artikkel om Fellesforbundets bekymring. Politiforbundet tror tolkeproblemet er like stort i hele justissektoren og mener at det må utvikles et felles kvalitetskrav og felles tolkesystem både i domstol og politiet som man kan ha tillit til. Leder i Politiets Fellesforbud, Arne Johannessen, skrev i et brev til Politidirektoratet at ”tolker evalueres ikke, det varsles heller ikke når noen er for dårlige. Flere politidistrikter sliter med tolkenes habilitet. Vi har store fremmedspråklige utfordringer som det må gjøres noe med”. Videre viste Johannessen til flere likelydende bekymringsmeldinger om tolkestandarder i politi- og lensmannsetaten. I et brev Johannessen sendte til justisdepartementet kommer det frem at flere politidistrikt har slitt med habiliteten til tolkene, fordi tolkene kan ha «sin lojalitet» i sin etniske tilhørighet. Han etterlyser målbevisst arbeid i ikke-vestlige etniske miljøer slik at behovet for objektive tolketjenester blir forstått og akseptert i alle miljøer.¹⁴³

¹⁴³ VG, ”Vil ha statlig tolketjeneste”; tilgjengelig på <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10095388>; besøkt 16 mars 2012.

Kapittel 5

DE OVERVÅKEDES SITUASJON I NORGE

Hvordan opplever Eritreere i Norge problematikken rundt overvåking? Er de utsatt for overvåking og press, og hvordan påvirker det eventuelt deres hverdag?

I dette kapitlet vil jeg bruke Hilary Evans Camerons teori - "Risk Theory and 'Subjective Fear': The Role of Risk Perception, Assessment, and Management in Refugee Status Determinations" - for å belyse hvordan subjektiv frykt spiller en rolle i asylsaker.

Et viktig skille i denne sammenheng er forskjellen mellom subjektiv og objektiv frykt. Eritreere i Norge kan ha en objektiv frykt (velbegrunnet, dokumentert) og en subjektiv frykt (udokumentert) for overvåkning og represalier. Begge former for frykt oppleves høyst reelle, men myndighetene tar ikke nødvendigvis hensyn til en subjektiv frykt. Jeg vil i neste avsnitt kort belyse subjektiv frykt og hvordan den subjektive frykten kan ha innvirkning på asylsaken.

5.1 Objektiv og subjektiv frykt i forbindelse med asylsaker

Frykt vil ofte inntreffe i situasjoner med høy grad av usikkerhet, og faren vi opplever kan være virkelig eller innbilt. Det er vår vurdering av hvor farlig trusselen er og om vi kan gjøre noe for å forhindre den, som avgjør hvordan vi reagerer. Angstnivået kan svinge fra mild engstelse til full panikk. Ofte vil vi også forsøke å skjule at vi er redde, og dette blir gjerne en ekstra belastning som bidrar til mer angst og spenning.¹⁴⁴

Faren vi opplever kan være mer eller mindre reell. Det er vanlig å skille mellom frykt og angst. Frykt brukes gjerne hvis faren er konkret og håndgripelig (objektiv frykt).¹⁴⁵ Angst brukes helst hvis faren er mer diffus og dreier seg om mulige eller fremtidige forhold. For denne oppgaven kaller jeg denne bruken av angst for subjektiv frykt, ettersom det er dette uttrykket norske myndigheter anvender.

En mild form for angst kan være nyttig fordi den kan virke skjerpene og anspore oss til å finne best mulige løsninger. Menneskets evne til å føle frykt eller angst har hatt en uvurderlig

¹⁴⁴ Pål-Erik Gulliksrud, "Angst"; tilgjengelig på <http://www.psykologoslo.no/angst.php>; besøkt 20 mars 2012.

¹⁴⁵ Ibid

betydning for vår overlevelse som art. Det er først når angsten blir så omfattende at den hindrer oss i å løse våre problemer eller fungere i hverdagen at vi snakker om angstlidelser. Den som sliter med angst, vil søke å unngå den fryktede situasjonen eller flykte fra den når angsten oppstår.¹⁴⁶

En subjektiv frykt skal, i alle fall i norske myndigheters øyne, tas alvorlig, men ikke nødvendigvis tas hensyn til i asylsaker. Men dersom man har en subjektiv frykt og ikke tør å stole på noen av frykt for spioner og represalier, så bør den subjektive frykten kanskje i større grad tas på alvor ved å undersøke om det finnes en objektiv årsak bak den subjektive frykten? Og hvem har ansvaret for å 'bevise' at overvåkning forekommer – at den subjektive frykten faktisk har et objektivt grunnlag? De overvåkede selv, norske myndigheter eller begge?

Den som søker asyl, uttrykker ifølge UNE nesten alltid en frykt for forfølgelse.¹⁴⁷ Men selv en ærlig uttrykt frykt, som dessuten er knyttet til en konvensjonsgrunn, er ikke nødvendigvis tilstrekkelig for å få gjennomslag. Flyktningkonvensjonen art. 1A og utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a krever at frykten er "velbegrunnet". Det er altså ikke tilstrekkelig at søkeren opplever en subjektiv frykt. Frykten må også være berettiget ut i fra en objektiv vurdering.¹⁴⁸ UNE sier at det er ikke uten betydning at noen har en subjektiv frykt, men det er altså ikke tilstrekkelig. Spørsmålet er om det foreligger en noenlunde påregnelig fare for at man vil bli forfulgt. "Og den vurderingen er framtidsrettet. Konvensjonen skal gi beskyttelse mot framtidige overgrep og ikke kompensere for tidligere overgrep".¹⁴⁹ Dette gjør at jeg stiller spørsmål ved om ikke en subjektiv frykt for å bli 'forfulgt' i Norge og dokumenterte konsekvenser ved en eventuell retur til Eritrea, vil kvalifisere til en objektiv frykt og bevis på noenlunde påregnelig fare for at de vil bli forfulgt i fremtiden? Da det er indikasjoner på at overvåkning og represalier forekommer i Norge, kan en subjektiv frykt i større grad bør tas på alvor og sees i sammenheng med graden av bevisførsel som foreligger gjennom ulike rapporter. At man ikke tidligere har vært utsatt for forfølgelse, tilsier dessuten ikke uten videre at man er trygg for fremtiden. Ifølge UNE er kravet til graden av sannsynlighet for at forfølgelse vil finne sted, lavere enn den sannsynliggjøring som kreves for at anførsler om tidligere hendelser skal kunne legges til grunn i asylvurderingen.¹⁵⁰ Når UNE vurderer en asylsak, er det ikke et generelt prinsipp om sannsynlighetsovervekt, men søkerens anførsler

¹⁴⁶ Gulliksrud, "Angst".

¹⁴⁷ Utlendingsnemda, "Retten til vern som flyktning"; Tilgjengelig på <http://www.une.no/Menneskerettigheter/Menneskerettighet2/>; besøkt 19 mars 2012.

¹⁴⁸ Ibid

¹⁴⁹ Ibid

¹⁵⁰ Utlendingsnemda, "Retten til vern som flyktning".

må likevel fremstå som noenlunde sannsynlige. Beviskravet må tilpasses den konkrete situasjonen. Det må skje en helhetlig bedømmelse av alle faktiske forhold og anførsler. Tvil om faktum skal i utgangspunktet komme søkeren til gode dersom søkeren fremstår som generelt troverdig.¹⁵¹ Imidlertid påpeker både Camilla Risan i NOAS og advokat Eldhuset i kommunikasjon med meg, at terskelen for å bli oppfattet som lite troverdig er svært lav og at de ikke kjenner seg igjen i at tvil om faktum kommer søkeren til gode.

Risikoen for at noen skal bli forfulgt, trenger ikke nødvendigvis oppstå i hjemlandet. Den kan også oppstå etter at asylsøkeren har kommet til Norge som for eksempel gjennom politisk aktivitet i eksil. Med et autoritært regime i hjemlandet, vil det da kunne være aktiviteten i Norge som gjør risikoen for framtidige overgrep tilstrekkelig høy til at retur ikke er forsvarlig. Man blir altså flyktning på stedet ("sur place"). Det kalles "objektiv sur place" når endringer i hjemlandet tilsier at søkeren kan stå i fare for framtidig forfølgelse, selv om en slik fare ikke forelå på det tidspunktet vedkommende reiste ut. Det kalles "subjektiv sur place" dersom en asylsøker på grunn av egne handlinger i det landet man søker asyl, setter seg selv i fare for framtidig forfølgelse. Etter utlendingsloven § 28 fjerde ledd skal søkeren som hovedregel innvilges flyktningstatus også når beskyttelsesbehovet har oppstått etter at søkeren forlot hjemlandet, og skyldes søkerens egne handlinger. Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen, skal det særlig legges vekt på om beskyttelsesbehovet skyldes handlinger som er straffbare etter norsk lov, eller om det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsaklige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse.¹⁵² Om en asylsøker risikerer forfølgelse mv. ved retur som følge av aktiviteter begått i Norge etter at asylsøkeren kom hit, vil vedkommende i utgangspunktet være vernet mot retur og gis flyktningsstatus, jf. utl § 28 fjerde ledd. For det tilfellet at den aktuelle aktiviteten faller inn under unntaksbestemmelsen i utl § 28 fjerde ledd: "Ved vurderingen av om det skal gjøres unntak fra hovedregelen, skal det særlig legges vekt på om beskyttelsesbehovet skyldes handlinger som er straffbare etter norsk lov, eller om det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsaklige formålet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse.", vil personen likevel være vernet mot retur etter utl § 73, og kan da gis oppholdstillatelse etter utl § 74 eller § 38." (UNE pr e-post mars 2012) NOAS har imidlertid ikke sett tilfeller hvor dette er blitt praktisert av UNE når det gjelder personer fra Eritrea. (Camilla Risan, NOAS, pr e-post 30 mars 2011)

¹⁵¹ Utlendingsnemda, "Retten til vern som flyktning".

¹⁵² Ibid

Hilary Evans Cameron publiserte i 2008 en rapport om subjektiv frykt: "Risk Theory and 'Subjective Fear': The Role of Risk Perception, Assessment, and Management in Refugee Status Determinations." Cameron bruker Kanadisk lov som eksempel i rapporten, men jeg mener at funnene likevel er interessante og anvendelige for denne oppgaven. Cameron skriver at personer som fatter vedtak i asylsaker, personer hun omtaler som 'dommere', ofte antar at mennesker vil ta raske og effektive tiltak for å redde seg selv og aldri vil være villig til å sette seg selv i fare. 'Dommerne' stoler på tre 'påstander' overlevert gjennom generasjoner: de som frykter for sine liv i sitt hjemland vil ikke utsette å forlate landet: de vil be om beskyttelse umiddelbart i første trygge land de ankommer, og de vil aldri vende tilbake av noen grunn. Dersom asylsøkeren viker fra den 'normen', svekkes ofte deres troverdighet. Under kanadisk lov, må asylsøkere demonstrere både en objektiv og en subjektiv frykt bak sine påstander. De må overbevise et medlem av Utlendingsnemnda ikke bare om at de er i risiko, men også at de er genuint redde. Utlendingsnemnda i Canada nekter jevnlig beskyttelse til asylsøkere som utsatte flukten fra hjemlandet, ikke ba om beskyttelse i første trygge land, eller har utført handlinger som er uforenlig med en subjektiv frykt for forfølgelse. Handlinger som anses uforenlige med en subjektiv frykt, gir asylsøkeren liten troverdighet: handlingene ansees som så langt fra hva som kunne forventes av en fornuftig person, at de rett og slett er 'usannsynlige'.¹⁵³ Camilla Risan mener også at troverdighetsvurderingen hos UDI og UNE er lav og baserer dette på de samme prinsippene Cameron belyser. NOAS ser tilfeller hvor elementer som normalt ikke burde ha innvirkning på troverdighetsvurderingen, i praksis får innvirkning. Ifølge NOAS virker det som om UDI og UNE i enkelte tilfeller har vanskelig for å gi slipp på sine egne rasjonelle tenkemåter/rammer for å gjøre troverdighetsvurderinger. For å illustrere ga Camilla Risan et eksempel: "en person risikerer så mye ved å dele ut flyers (som er myndighetskritiske mot Eritrea regimet), at UDI og UNE vurderer at det er lite sannsynlig at en person faktisk vil gjøre det. Dermed legges det ikke til grunn at han/hun har delt ut flyers (og troverdigheten er svekket). (Camilla Risan, NOAS, e-post 28. oktober 2011). Advokat Eldhuset kjenner seg igjen i Risan sitt eksempel, og mener at terskelen for å vurdere et utsagn som lite troverdig er svært lav. (Samtale 19.mars 2012)

Konklusjoner angående en asylsøkers handlinger sett i forhold til subjektiv frykt, er ikke basert på bevis ifølge Cameron, men etter prinsippet om troverdighet og hvordan troverdigheten vurderes. Cameron mener at før en 'dommer' potensielt kan konkludere at en

¹⁵³ Hilary Evans Cameron, *Risk Theory and 'Subjective Fear': The Role of Risk Perception, Assessment, and Management in Refugee Status Determinations* (Oxford University Press, 2008).

person ikke er redd eller lyver, burde 'dommeren' vurdere de faktorene som påvirker personens risikooppfatning. Hvor kjent var risikoen? I hvilken grad oppfattet personen faren som kontrollerbar? Dommeren burde utforske personens personlige nivå av risikotoleranse, optimisme, tidligere erfaringer med denne type risiko, og følelsesmessig respons, fremfor å foreta en skjønsmessig vurdering av en persons risikooppfatning. En persons risikotoleranse vil påvirke hvorvidt personen er villig til å gjøre noe man vet er risikabelt. Stort forbruk av alkohol, nikotin, det og ha en farlig jobb, ikke å ha forsikring, er alle eksempler på høy risikotoleranse. Mindre innlysende er imidlertid forhold som påvirker en persons oppfatning av hva som er risikabelt. Personer med høy risikotoleranse kan undervurdere risiko, fordi de overser faresignaler. De er mindre opptatt av risiko, og derfor mindre årvåken, enn de med en lavere risikotoleranse. Definisjonen av en flyktning med rett til opphold er at personen "har en velbegrunnet frykt for forfølgelse på grunn av rase, religion, nasjonalitet, medlemskap i en spesiell sosial gruppe eller på grunn av politisk oppfatning, og er ute av stand til, eller på grunn av slik frykt er uvillig til, å påberope seg sitt hjemlands beskyttelse".¹⁵⁴ Definisjonen slår altså fast at personen som søker beskyttelse i et annet land skal frykte fare, men den sier derimot ikke at man må være en forsiktig person. Cameron mener at de hyppige konklusjoner om at handlinger er uforenelige med en subjektiv frykt, er blitt en snarvei til negative vedtak.¹⁵⁵ Jeg vil også legge til at dersom vi følger dette prinsippet om at et enkelt individ – 'en ensom dommer' – kan bedømme troverdighet gjennom en risikoanalyse av asylsøkerens risikooppfatning og terskel, ville en kunne anta at dette også reflekterer 'dommerens' egen risikovurdering. 'Dommeren' vil etter all sannsynlighet ha egne forutsetninger for hva som er sannsynlig eller ikke ut fra egne preferanser og egen terskel av risiko. Legger vi til at UDI og UNE ikke har rundskriv eller lignende om temaet troverdighet (UDI pr e-post 15. mars 2012), øker faren for at vurderinger av subjektiv frykt og troverdighet blir rent skjønsmessig vurdert.

¹⁵⁴ Flyktningkonvensjonen 28. juli 1951 artikkel 1 A og protokoll 31. januar 1967

¹⁵⁵ Cameron, "Risk Theory".

5.2 Feltundersøkelse: eritreiske asylsøkeres situasjon i Norge

I løpet av høsten 2011 intervjuet jeg 13 asylsøkere fra Eritrea omkring temaet overvåking. Svarene de ga var meget samstemte, så det vil ikke forekomme en systematisk gjennomgang av alle respondentenes svar. Imidlertid vil jeg presentere funnene ved å trekke frem eksempler som er representative for gruppen med informanter, samt eksempler på svar som skilte seg ut. Svarene bærer særlig preg av deres subjektive frykt, men noen har også en objektiv frykt og har opplevd konkrete hendelser. For å beskytte informantene, velger jeg å holde tilbake deler av informasjonen de har gitt meg som jeg vurderer som oppsporbar tilbake til den enkelte. Informantene kalles heretter Informant A, B osv – K.

Informantene har kommet til Norge som asylsøkere på ulike tidspunkt, de fleste i løpet av 2000-tallet. 2 av informantene har opphold i Norge, status hos de 11 andre er enten uavklart eller de har endelig avslag på asylsøknaden. Samtlige forteller at de forlot Eritrea illegalt. 6 personer flyktet til Sudan og tok seg videre fra der, 1 person tok seg til Saudi-Arabia, videre til Libanon og inn i Europa, og 4 personer via Etiopia. Alle informantene med unntak av én, har eller hadde nære familiemedlemmer igjen i Eritrea.

Første møte med norske myndigheter, politiregistreringen, opplevde de fleste noenlunde uproblematisk når de tenker tilbake på det, utenom at de var usikre, redde og hadde mange bekymringer. De fleste turde likevel å være åpne og snakke fritt. 2 informanter skilte seg ut i dette svaret. Informant G var redd, og følte seg dårlig behandlet ”som en kriminell”. Informanten stolte ikke på politiet, og turde ikke avgi nøyaktig og sann forklaring. Ved intervjuet hos UDI ble det stilt spørsmål om hvorfor informanten endret historie, og de godtok informantens forklaring om frykten for politiet. Informanten har i ettertid fått avslag både fra UDI og UNE. Hovedgrunnen for avslaget er manglende dokumentasjon på sin identitet, og informantens er blitt bedt om å skaffe id-dokumenter. Informanten sier at det ikke er mulig, for da må informantens oppsøke Eritreas ambassade i Stockholm som vil kreve 2 % skatt som informantens ikke er i stand til å betale med en inntekt på 900 kr pr måned.

Informant B følte seg også mistenkeliggjort under politiregistreringen, og fikk vite at de anså informantens som en trussel mot rikets sikkerhet. Dette trusselbildet vedvarte i ett år, og informantens måtte stadig melde seg hos politiet. Amnesty Norge engasjerte seg i saken, og informantens fikk senere opphold.

Alle informantene forteller at de turde å fortelle hele sannheten om sin sak og politiske syn ved førstegangsintervjuet hos UDI. Alle følte seg bra behandlet og ivaretatt av intervjueren,

og ingen hadde direkte problemer med tolken. Informant D var imidlertid observant på tolken og var litt redd for at tolken gjerne skulle videreformidle til myndighetene det som ble sagt: ”Jeg tenkte at tolken kanskje rapporterer videre til regimet, men følte jeg ikke hadde noe å tape. Hva kan tolken egentlig gjøre? Så lenge jeg er i Norge, er jeg ikke redd. Men jeg tenkte litt på resten av familien min, at de skulle få konsekvenser...”

En annen informant (K) sa følgende om tilstedeværende tolk under intervjuet: ”Det var tøft å være på intervju, og det er vanskelig å gi en hel sannhet gjennom et intervju, da jeg var redd for å åpne meg i tilfelle tolken var agent og støttespiller for regimet”

Samtlige informanter refererte til venner som derimot hadde hatt problemer med tolken under intervjuet, og som hadde mottatt negative og personlige bemerkninger dersom de hadde nevnt noe som var myndighetskritisk. Dette synes å ha spredd en subjektiv frykt hos asylsøkerne, og særlig de siste to årene har flere av dem bedt om etiopisk tolk i stedet for eritreisk tolk, da de frykter at de eritreiske tolkene er spioner for regimet. Informant C sa følgende:

”Dersom tolken er støttespiller for regimet, kan dette gi store konsekvenser. Jeg tror derfor det ofte avgis falske intervju fordi man er redd og frykter for sitt liv eller sine familiemedlemmer tilbake i Eritrea. Noen har sagt at tolken har skremt dem og sier at de ikke må lyve når de sier noe om regimet.”

Informant G omtalte også dette: ” Mange er veldig redde for tolken. Venner forteller meg om at tolken sier ting til dem som ”ikke si dette, det er feil” og irettesetter dem. ”

Kun informant A og B føler seg trygge i Norge. Felles for dem er at de begge er offentlig politisk opposisjonelle og har vært det over lang tid. De har mottatt trusler, de har betalt 2 % skatt, de har begge anmeldt forhold til politiet, de har begge opphold i Norge, og de har begge opplevd å bli ekskludert av andre eritreere og har til tider levd en ensom tilværelse. De sier begge at de ikke er redde, selv om de opplever at støttespillere for regimet tydelig har prøvd å skremme dem.

A er politisk aktiv i motstandsbevegelser, deltar i demonstrasjoner og rekrutterte medlemmer til å stå opp mot regimet. Når A startet med dette arbeidet fikk han høre at PFDJ i Norge hadde hatt et møte om hvordan de kunne drepe han og statuere ett eksempel, slik at andre skulle bli redde og ikke gå i samme retning. A opplevde at støttespillere til PFDJ gikk aktivt ut og truet andre eritreere og advarte dem mot å høre på, snakke med og i det hele tatt omgås A. En mann fra Eritrea som arbeidet ved det eritreiske konsulatet i Oslo på Karl Johan, dro ifølge flere informanter rundt til asylmottak i Norge og angivelig truet eritreiske beboere ved mottakene. På sin omreise på asylmottak skal mannen ha advart om A, fortalt at de holdt på å

lage pass til A, og at de skulle sende A ut av Norge. Dersom noen var i kontakt med A skulle de få samme behandling. A beskrev i samtalen at han ikke trodde mannen hadde makt til dette, men at det ble gjort for å skremme andre eritreere. Ifølge A's opplevelse, førte dette til at andre trakk seg unna, og at A i en lang periode ble 'fratatt' sosial kontakt:

"Ingen ville snakke med meg. Alle var redde for å ses med meg, for da ville de ses på som opposisjonelle og få trusler. Særlig dem som har familie er redde for å sees med meg fordi de frykter at familiene vil få konsekvenser, så jeg var alltid alene. Nå har jeg fått norske venner. De eneste fra Eritrea jeg omgås, er dem som er offentlig i opposisjon og som ikke har familie i hjemlandet"

A sin familie i Eritrea har blitt truet. Myndighetene sendte et brev til moren i 2007 hvor de kalte henne inn til et møte. Når hun møtte opp opplyste myndighetene om at hun hadde fått en bot på 25 000 kroner som måtte betales innen 24 timer, ellers ville fengsle A's søster eller sende henne i nasjonaltjenesten, selv om hun var under nasjonaltjenestepiktig alder. På denne tiden hadde ikke A inntekt, men familien klarte å betale boten med en klar beskjed om at hun måtte overbringe fra myndighetene til A, at A ikke måtte kritisere eritreiske myndigheter mens han var i Norge. "Dessverre vet jeg om mange som har havnet i fengsel fordi familiene ikke har vært i stand til å betale boten", sier A.

B har vært utsatt for telefon sjikanering over en lang periode. Skjult nummer og stemmer på tigrinja truer med "at de skal komme og ta meg". B er også politisk aktiv:

"En venn spurte meg hvorfor jeg er aktiv og utsetter meg for fare. Jeg svarte at det er av prinsipp, og jeg vil snakke på vegne av dem som ikke tør. Og jeg blir ikke skremt, selv om de forsøker å skremme meg. Jeg har blitt ekskludert, diskriminert og truet. Hvis en går med meg, ser de på han som opposisjonell, og er dermed også utsatt for trusler. Flere mennesker tør ikke nærme seg meg av denne grunn, og hilser på meg fra avstand. De er livredde."

A har aldri anmeldt mottatte trusler: "Jeg har ingen bevis- alt er prat og ingenting er skriftlig. De ringer meg ofte fra skjult nr, og jeg mistenker hvem det er, men det er vanskelig å bevise. Å gå til politiet har ikke hatt noen hensikt". Imidlertid har A tatt kontakt med politiet en gang fordi A mistenkte at et ortodokst trossamfunn som får støtte av staten, utnytter eritreiske asylsøkere og samler inn penger til regimet. Trossamfunnet ble bedt om å fremlegge kvitteringer på alle inn- og utgående overføringer, men i A's oppfatning slapp kirken unna og de samme personene drifter trossamfunnet fremdeles. 3 andre informanter nevnte den samme kirken under intervjuene, og de var alle 100 % sikre på at alle pengene kirken mottar sendes til regimet i Eritrea. Informant J sa følgende:

"Tar personer kontakt med kirken for f eks dåp av sitt barn som er veldig viktig i henhold til eritreeres religion, må de betale den summen kirken ber om for å motta denne tjenesten. Summen er ofte høy. Det er ikke vits i å anmelde kirken, så lenge norske myndigheter ikke tar dette på alvor. Men etter avsløringen på ambassaden i Sverige, er de blitt veldig forsiktige og redde, og vanskeligere å avsløre"

Informantene forteller at mange beklager seg når de benytter seg av kirken, da de ikke ville støtte kirken og det de mistenker for regimets støttespillere, men så seg nødt ettersom det var viktig å døpe barnet sitt i henhold til sin tro.

Den 9.mai 2012 kontaktet jeg Marie Block Johnsen ved Fylkesmannen i Rogaland. Block Johnsen uttalte at i utgangspunktet skal ikke et trossamfunn som mottar statsstøtte kreve betaling for sine tjenester. Både vigslar, dåp og gravferder er offentlige tjenester og skal i utgangspunktet være gratis. Jeg hadde ikke mulighet til å innhente opplysninger om det aktuelle trossamfunnet, men Block Johnsen fortalte at dersom et trossamfunn ble anmeldt for kriminelle forhold, foreligger det ingen varsling fra politiet til fylkesmannen som tildeler statsstøtten. Dette indikerer at et trossamfunn kan bli anmeldt for et kriminelt forhold som f. eks pengeutpressing, men fylkesmannen vil med stor sannsynlighet aldri få vite om dette så sant ikke anmelderen også varsler fylkesmannen.

B har anmeldt flere forhold hos politiet grunnet trusler mot seg eller sine venner. Den mest alvorlige episoden B har anmeldt, var i 2009:

Jeg har gått til politiet flere ganger for å anmelde saker om trusler til vold, men jeg vet ikke hvordan det er blitt fulgt opp og har ikke hørt noe i ettertid. I 2009 var det en svært graverende episode som inneholdt trusler på livet, men det er ikke blitt fulgt opp av politiet så vidt jeg vet. Det var også en episode hvor en venn av meg, asylsøker, ble banket opp fordi han var opposisjonell, noe vi dro og anmeldte. Hverken jeg eller vennen min som det gjaldt, hørte mer fra politiet i den saken.

At både A og B likevel personlig føler seg trygge i Norge, på tross av trusler og sjikanering, kan sees i sammenheng med flere forhold: at de har opphold i Norge, og at de har betalt bot eller 2 % skatt som gjør at familiemedlemmene får være i fred. Mitt inntrykk er likevel at hovedgrunnen til at de føler seg trygge, er at de har en høy risikotoleranse. De synes å oppleve at de har gjennomskuet PFDJ: PFDJ fremsetter trusler, men har til nå ikke demonstrert makt mot dem personlig, og informantene tror ikke det vil skje så lenge de er i Norge og har opphold.

De resterende 11 informantene sier at de ikke føler seg trygge i Norge. Disse informantene har uavklart status i sin asylsak, og noen har endelig avslag. Jeg vurderer at dette sannsynligvis påvirker informantenes svar da de forteller at de må tenke på sine handlinger i Norge, fordi det kan få store konsekvenser ved en eventuell retur til Eritrea. Her er noen eksempler fra informantene, heretter nummerert fra C- K.

Informant C: ”Vi lever i mistenksomhet, og man mistenker alltid nyankomne eller nye personer i miljøet”.

Kan jeg stole på deg? *Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.*

Informant D: ”Jeg er veldig mistenksom og veldig redd. Jeg holder meg mest mulig for meg selv”.

Informant E: Det finnes mange spioner i Norge som rapporterer hjem til regimet: de tar bilder av oss og dokumenterer alt vi gjør. Siste demonstrasjon vi hadde, er blitt sendt til den eritreiske ambassaden. De vet hvem vi er. Også avhoppere fra regimet som har vært ansatt ved ambassader, forteller oss det samme.

Informant F: ”Det er normalt å spionere, og spionene tror de gjør en bra jobb for landet. Vi er landssvikere i deres øyne. Jeg kjenner meg ikke trygg”.

Informant G: ”jeg holder en lav profil og holder meg unna mennesker og mest mulig for meg selv fordi jeg er redd”.

Informant H: En som er offentlig opposisjonell vil aldri kunne vende hjem, og kan kanskje bli drept, til og med mens man er i Norge. Hvis en opposisjonell for eksempel blir sendt hjem med tvang, er det over. Jeg kunne aldri vært venn med en opposisjonell, det er farlig og jeg ville vært redd for mitt liv, særlig siden asylsaken er uavklart og jeg kanskje en dag blir sendt tilbake.

Informant I: ”Jeg er alltid urolig”.

Informant J: ”Jeg er redd for å få trusler og for at familien min i Eritrea skal bli trakassert. Jeg holder meg mest for meg selv, og nevner aldri Isaias (President Afewerki) eller snakker om politikk”.

Informant K: ”Ytringsfrihet eksisterer ikke for eritreere i Norge. Ytringsfrihet er ikke en rett jeg kan utøve i Norge”.

Alle informantene sier de er kjent med 2 % skatten. De sier de har opplevd at enten egen familie i Eritrea, eller hørt at andre familier, har blitt krevd opptil 50 000 nakfa, og som er blitt fengslet dersom dette ikke ble betalt. Blant annet forteller informant I at familien i hjemlandet blir trakassert som følge av at I har flyktet.

Informantene er overbevist om at dersom de returnerer til Eritrea, vil de bli fengslet, torturert og i verste fall drept. Informant F forteller at: ”Jeg har sett med egne øyne i Eritrea før jeg flyktet, hvordan returnerte blir arrestert og bare forsvinner. Det samme vil skje med meg fordi jeg forlot landet illegalt, og myndighetene vil se meg som en forræder”.

Informant D sier at han kjenner en ’dissident’ som arbeidet som vakt i et fengsel i Eritrea, og som har fortalt D om forholdene der: ”En vaktmann rømte fra Eritrea til Etiopia, og han fortalt om forholdene i fengslene. Fengslene er containere... Det er umenneskelig varmt i containerne, og man må gå på do der, spiser der, og kommer aldri ut”.

Informant C forklarer at dersom man har forlatt Eritrea illegalt, er C overbevist om at man blir arrestert allerede på flyplassen. Har man i tillegg vært politisk aktiv i eksil blir man kanskje drept. Informant J er i samme oppfatning som C og legger til at:

Man blir satt i fengsel uten dom, torturert, i verste fall drept, og det er nesten litt bingo for man kan ikke forutse hva som vil skje. Vi vil være forrædere, og etter man har ankommet Eritrea vil det være for sent å be om og signere angrebrevet. Dersom en person blir tvangsreturnert til Eritrea, bør et angrebrev allerede være signert på en eritreisk ambassade utenfor Eritrea.

Informant E forteller også om angrebrev:

Skal man reise frivillig tilbake til Eritrea, må man først ordne med angrebrev hos ambassaden og betale skatten for å minske muligheten for å havne i trøbbel når man returnerer. Personlig hadde jeg aldri skrevet under på et slikt angrebrev. I angrebrevet må man signere på at man angreir på at man har vært stygg mot myndighetene og oppført seg dårlig, og man må love og aldri gjøre det igjen, samt love å samarbeide med myndighetene heretter. Man må også signere et angrebrev for å få eritreisk pass.

Informant A sin lillebror skal angivelig ha signert et slikt angrebrev:

Da lillebroren min skulle reise til Eritrea fra USA, måtte han skrive under på et brev ved den eritreiske ambassaden at han hadde gjort en feil, at han ba om unnskyldning til de eritreiske myndighetene og lovet og aldri mer gjøre den samme feilen. Videre måtte han love å samarbeide med myndighetene, og aldri mer vise seg med noen opposisjonelle. Lillebroren min måtte også betale 2 % skatten..

Videre forteller A at det er A's oppfatning at tvangsreturnerte ikke får skrive et slikt angrebrev, fordi det etter ankomst vil være for sent og man settes rett i fengsel.

Flere informanter forteller om to konkrete tilfeller hvor eritreere skal ha dratt fra Norge til Eritrea, og angivelig blitt fengslet. Den første saken informantene referer til, er en eritreisk asylsøker i Norge som hadde endelig avslag. Angivelig dro han fra Norge til Tyskland i 2005, for å prøve å reise videre til Canada. I Tyskland ble han fanget opp av tyske myndigheter og tvangsreturnert til Eritrea. Etter ankomst mener alle informantene at han ble arrestert av eritreiske myndigheter og ingen av informantene vet hva som har hendt med ham etter det. Den andre saken er en eritreer med norsk statsborgerskap som i 2011 dro fra Stavanger til Eritrea frivillig, og han skal ha blitt arrestert våren 2011 og sitter angivelig enda i fengsel. Årsaken til arrestasjonen er ukjent. Informant B forteller at: "Jeg har forsøkt å kontakte den norske ambassaden i Eritrea for å få informasjon om hvorfor han er fengslet, og om norske myndigheter prøver å bistå han. Den norske ambassaden i Eritrea vil ikke kommentere saken".

I samtale med UD 9.mai 2012 fikk jeg opplyst at UD ikke kunne kommentere enkeltsaker. Jeg fikk heller ikke bekreftelse på om en person med norsk statsborgerskap sitter fengslet i Eritrea. Imidlertid understreket UD på et generelt grunnlag, at dersom en person har dobbelt statsborgerskap (f. eks norsk og eritreisk), kan myndighetene i Eritrea holde tilbake denne

informasjonen. Det kan også tenkes at en fengslet person ikke ønsker at f. eks norske myndigheter skal vite om det, ifølge UD.

Alle informantene forteller også om spioner i Norge som de opplever at følger med på alt de foretar seg. 3 informanter mener de kan peke ut konkrete spioner, mens de 10 andre informantene har mistanke om personer de mener er spioner. Informant F forteller at:

Spioner er lett synlige - de har grupper, og jeg vet hvem mange av dem er. Det arrangeres ofte fester, de henter sangere fra Eritrea, og de inviterer folk fra asylmottak. Når asylsøkerne møter på en slik fest, blir de registrert og holdt øye med.

Informant B forteller også om hvordan selve utpresningen foregår:

Ulike eritreiske foreninger i Norge sender ut skriftlig innkalling til eritreere om å møte i deres lokaler, eller du treffer noen på gata og blir innkalt på møte muntlig... Så får man beskjed om å betale når man møter opp. En annen måte de opererer på er når en eritreisk asylsøker selv oppsøker dem fordi de ønsker en tjeneste, f. eks pass eller dåp, og får da beskjed om å betale både 2 % skatt og alle mulige avgifter. Er man offentlig opposisjonell derimot, tror jeg ikke man vil ikke bli krevd å betale skatt og avgifter for å få pass, dersom det gjelder hjemreise- de vil ha oss hjem og straffe oss.

Informant K forteller om samme oppsøkende virksomhet: ”Spionene holder øye med alle eritreere. En gang jeg gikk på gata, kom plutselig en tilfeldig mann jeg ikke kjente bort til meg og truet meg”.

Samtlige informanter mener at eritreere i Norge som samarbeider med eritreiske myndigheter og spionerer, gjør det av følgende årsaker:

1. Man styres av følelser for familien og muligheten til å bedre deres kår. Eritreiske myndigheter utnytter asylsøkernes samvittighet og følelser, ifølge informantene. Ved å samarbeide med myndighetene vil familien i hjemlandet få være i fred, beholde jobben(e) sin, beholde eiendommen(e) sin og eventuelt få et lite hus eller leilighet. ’Spionen’ vil også kunne arve, få utstedt reisedokumenter og pass, motta stipend og andre goder.
2. Man spionerer grunnet politisk overbevisning. Alle informantene mener imidlertid at dette gjelder et fåtall.

At eritreere spionerer på andre eritreere, synes B er vanskelig å forstå:

Jeg forstår ikke hvorfor de spionerer. Jeg forstår jo at det er fordi de kanskje har interesser i Eritrea, og vil at familien skal ha det bra og få goder. Men hvis har flyktet fra Eritrea på grunn av regimet, får opphold i Norge, og deretter skifter side... Det kan jeg ikke forstå.

Kan jeg stole på deg? *Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.*

Å anmelde spioner til politiet opplever informantene som vanskelig, da det ifølge dem vil bli ord mot ord, og de er redde for at det skal skape mer problemer for dem.

På spørsmål om hvordan Norge kan stanse overvåkning av eritreere i eksil, er alle informantene samstemte: Det vil være utfordrende å stanse overvåkningen, men en god start kan være å gjennomføre FNs sanksjoner mot Eritrea.

Norske myndighetene kan i alle fall støtte FNs sanksjoner mot Eritrea og stanse utpresningen når det gjelder 2 % skatt og ordne opp i samarbeidet med ambassaden. Pengene går jo gjennom banken, så dette kan myndighetene kontrollere slik som England gjorde. I tillegg kan Norge stoppe bistanden til Eritrea. Men hvis Norge gjennomførte FNs sanksjoner, ville det vært en veldig god start (sitat informant A)

5.3 Hvordan norske myndigheter forholder seg til at eritreere i eksil blir overvåket

Dokumentasjon fremlagt i avhandlingen indikerer at norske myndigheter forholder seg lite til at eritreere i eksil i Norge blir overvåket. Det er imidlertid en kilde jeg ikke har tilgang på, og det er Politiets Sikkerhetstjeneste (PST). Uavhengig av PST, er det likevel urovekkende at tematikken tilsynelatende ikke er tydeligere hos UDI, UNE, UD, og at f. eks Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet bevilget 400.000 kroner til ungdomspartiet til P DJF uvitende om problematikken før de ble gjort oppmerksomme på det av NRK. Tausheten om temaet bidrar også til at kommersielle aktører, som f.eks Onkel Klaus i Stavanger, sannsynligvis uvitende støtter det eritreiske regimet. At Onkel Klaus uttalte at de etter diverse telefoner til norske myndigheter ikke fant noe som tilsa at ungdomspartiet til PFDJ drev med noe ulovlig eller kritisk, indikerer i hvor liten grad myndighetene synes å forholde seg til problematikken. Kjetil Tronvoll mener at det i Norge eventuelt bare PST som har overvåkning av eritreere på agendaen, og eventuelt prøver å følge med på dette bildet. Ifølge Tronvoll har UD blitt informert flere ganger om problematikken, men så vidt Tronvoll bekjent, ønsker ikke UD å ta del i denne problematikken. (Kjetil Tronvoll, e-post 9. mars 2012)

UDI kjenner også til problematikken, gjennom dokumentasjon fra blant annet Landinfo som er omtalt tidligere i denne oppgaven. Ljiljana Lazarevic, saksbehandler i UDI som i all hovedsak behandler asylsøknader fra eritreere, bekrefter også at UDI er kjent med at det forekommer flyktningsspionasje. Om konkrete tilfeller blant eritreiske søkere kan ikke Lazarevic uttale seg, og begrunner det med at dette er forhold som saksbehandlere ikke arbeider med, og henviser videre til PST og UDIs sikkerhetssjef. (Samtale pr e-post 26. mars 2012)

UDIs praksisnotat om Eritrea bekrefter også at problematikken er bekjent og reell. I kapittel 4.1.5.1 står det:

”Søkere som har bedrevet politisk opposisjonsaktivitet i eksil, kan stå i fare for å bli utsatt for forfølgelse ved retur til Eritrea. På bakgrunn av en stor diaspora, hvor mange fremdeles er positive til den sittende regjeringen, kan det ikke utelukkes at eritreiske myndigheter er informert om virksomheten. Dette gjelder ikke kun for personer som har hatt en fremtredende posisjon, men vil også kunne gjelde for personer med en mer begrenset politisk opposisjonell aktivitet.”¹⁵⁶

UDI legger videre til at søkere som anfører en slik aktivitet, må vise betydelig kjennskap til partiet de representerer og virksomheten og organiseringen av partiet. De må også kunne redegjøre detaljert for egen virksomhet. Ved dette utsagnet melder det seg 2 komponenter:

1. UDI kjenner til at overvåkning skjer, men forholder seg kun til det gjennom bevisførsel fra søkerens side
2. UDI stiller krav til betydelig kjennskap til partiet de representerer, virksomheten og organiseringen av partiet. Det er dermed rom for å dømme søkerens troverdighet basert på UDIs egen tolking av troverdighetsprinsippet. Jeg vil også bemerke at det er fullt mulig å være politisk aktiv uten å ha betydelig kjennskap til partiet man representerer, men fronter partiets prinsipielle saker gjennom f. eks en demonstrasjon med banneren ’stop helping dictator Isaias Afewerki’ eller å dele ut flyers med samme budskap. Ved å krevne inngående kjennskap setter man krav og begrensninger på ytringsfriheten, samtidig som man stiller krav til søkeren om og f. eks kunne lese, ha tilgang på informasjon, ha tilgang på riktig informasjon, hukommelse og evnen til å forstå et materiale.

Videre skriver UDI at

”Noen søkere, særlig de som har oppholdt seg lenge i Norge, anfører frykt for forfølgelse ved retur til hjemlandet fordi de har meldt seg inn i et eritreisk opposisjonsparti i Norge. Søkere med slike anførsler må vise til profilert og synlig aktivitet i Norge, og det må være sannsynlig at hjemlandets myndigheter har kjennskap til aktiviteten. Dersom søkeren har hatt en synlig og profilert virksomhet, gis i utgangspunktet tillatelse etter sur-place vurdering, jf utl § 28 fjerde ledd. I vurderingen om det skal gjøres unntak fra hovedregelen, skal det legges særlig vekt på om beskyttelsesbehovet skyldes handlinger som er straffbare etter norsk lov, eller om det fremstår som mest sannsynlig at det hovedsakelige forholdet med handlingene har vært å oppnå oppholdstillatelse jf utl § 28 fjerde ledd, annet punktum.”¹⁵⁷

Også dette indikerer at UDI kjenner til at overvåking forekommer, men de krever at søkeren selv demonstrerer at frykten for forfølgelse er reell. Dette bringer oss tilbake til temaet om troverdighetsvurdering og subjektiv frykt. Her stilles det også krav til at søkeren må vise til en

¹⁵⁶ UDI Regelverk, ”Asylpraksis Eritrea” kapittel 4.1.5.1; tilgjengelig på http://www.udiregelverk.no/default.aspx?path=%7bD4BDF38C-2433-4A84-BE64-5C23D735F688%7d#_Toc269806645; besøkt 23 april 2012.

¹⁵⁷ Ibid kapittel 4.1.5.2

profilert og synlig aktivitet. Men dersom søkeren er profilert og synlig, vil dette, ifølge NOAS, kunne virke mot søkeren da UDI og UNE vil kunne vurdere dette som lite sannsynlig at man ville ta slike risiker i og med man på forhånd var klar over faren ved å ta en slik risk.

Kommunikasjon med ansatte i UNE, viser at også UNE er kjent med overvåkingsproblematikken: ”UNE er kjent med medieomtaler om at Eritreiske myndigheter spionerer på asylsøkere på norsk jord. Vi vil videre henwise spørsmål om slik aktivitet til Politiets Sikkerhetstjeneste.” (Ketil Larsen, UNE, e-post 9. mars 2012)

Camilla Risan i NOAS sier at norske myndigheter i større grad bør lytte til og ta problematikken alvorlig. NOAS har for øvrig i brev til UNE forhørt seg om UNES praksis ved å henwise eritreiske asylsøkere til den eritreiske ambassaden for utstedelse av pass, da NOAS opplever at det blir kjent at personene er asylsøkere i Norge og gjenværende familie i Eritrea blir presset for penger. Asylsøkerne fra Eritrea er engstelige for videre represalier både overfor familien og dem selv. NOAS tenker at det må settes inn ressurser til å kartlegge situasjonen mer i detalj, og ser at det er behov for og i større grad lytte til det asylsøkerne uttaler om dette og at det gis større rom for at de skal kunne uttale seg. (Camilla Risan, NOAS, e-post 28. oktober 2011)

Advokat Eldhuset påpeker at overvåkning skaper stor utrygghet for gruppen det gjelder, og at norske myndigheter må tilrettelegge for at de er beskyttet og ivaretatt i Norge. Eldhuset synes imidlertid det er vanskelig å si hvordan norske myndigheter kan gripe inn, men anbefaler at myndighetene i større grad forholder seg til problematikken når det fattes vedtak i en asylsak. Eldhuset påpeker også at eritreere i større grad må samarbeide med norske myndigheter om å angi spioner, men ser at dette er vanskelig uten noen form for dokumentasjon å vise til. Eldhuset understreker at han kjenner seg maktesløs som advokat når det gjelder overvåkning, og ønsker at myndighetene i større grad skal lytte til asylsøkerne og ikke fortsette ”å skrelle bort denne typen forhold som kunne vært prøvd”. Ifølge Eldhuset er det også bekymringsfullt at det ikke finnes noen form for oppfølgingssystem på hva som foregår i Eritrea og hva som eventuelt skjer med dem som er regimekritiske. (Samtale 19.mars 2012)

Kapittel 6

OPPSUMMERING OG FUNN

På bakgrunn av dokumentasjon fremlagt i denne avhandlingen vil jeg konkludere med at det er en overveiende sannsynlighet for at overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge forekommer, at asylsøkerne og deres familiemedlemmer i hjemlandet utsettes for press, at overvåkingen spiller inn i asylsaker, at asylsøkerne har grunn til å frykte represalier ved en eventuell retur, samt at norske myndigheter i svært liten grad forholder seg til problematikken. Konklusjonen baseres på dokumentasjon referert til gjennom avhandlingen, og jeg vil oppsummere gjennom de fire punktene jeg presenterte innledningsvis i problemstillingen.

Problemstilling 1: om man med rimelighet kan anta at det forekommer overvåkning av eritreere i Norge og kartlegge i hvilken grad overvåkingen forekommer.

1. Overvåkning har en lang etablert praksis i Eritrea, både under Etiopisk styre og under eget selvstyre.
2. Ifølge Landinfo er kontrollen, oversikten og innflytelsen over eritreere i eksil fra eritreiske myndigheter massiv og når inn til eritreere i alle verdenshjørner.
3. Flere sentrale kilder understreker at sannsynligheten for at politisk opposisjonsaktivitet i eksil blir overvåket, registrert og rapportert til eritreiske myndigheter, er svært høy.
4. Eritrea-eksperten Günter Schröder sier at *de statlige eritreiske sikkerhetstjenestene har intensivert sin hemmelige overvåking av alle eritreere i utlandet i betydelig grad etter 2001. Således kan man gå ut fra at det finnes et tett globalt nettverk av agenter og informanter som skal dokumentere og rapportere om alle opposisjonelle aktiviteter til eritreere i utlandet, uansett hvor ubetydelige aktivitetene måtte være.*
5. Gjennom massebevegelsene som har organisert eritreere i eksil siden 1970-tallet, har myndighetene et omfattende nettverk av myndighetsvennlige informanter som først og fremst motiveres av en sterk tilhørighet til partiet og frigjøringskampens ideologi.
6. Myndighetskritisk aktivitet i eksil, uansett nivå, vil, i henhold til U.S. Department of State, med stor sannsynlighet bli registrert av myndighetene, og vil kunne være til hinder for familiemedlemmers muligheter til å få utstedt pass og utreisestillatelse.
7. Eritreiske myndighetene krever at personer i eksil betaler 2 % av all inntekt til myndighetene. 2 % skatten er, i følge Human Rights Watch, en måte for eritreiske myndigheter å utøve press på landflyktige eritreere.

8. Dersom flyktninger eller andre eritreiske utstasjonerte ikke betaler to prosent skatt, straffer myndighetene familiemedlemmer i Eritrea ved vilkårlige arrester, bøter, nekte dem retten til å gjøre forretninger med tilbakekalling av lisenser eller konfiskere land.
9. Særlig ambassader har innflytelse over mange eritreiske innvandrere og flyktninger som har ikke reisedokumenter, og som trenger å benytte seg av ambassaders tjenester, som f. eks utstedelse og fornyelse av pass. Eritreiske ambassader i Europa er blant de fremste overvåkningsenhetene som kan fange opp, registrere og registrere eritreere i eksil.
10. I 2003 var inntektene til den eritreiske ambassaden i London \$ 6 200 000. Av dette beløpet var \$ 74 282 inntekter fra Visa og andre gebyrer, mens resten ble beskrevet som 'bidrag til rehabilitering', 'bidrag til nasjonal sikkerhet', 'bidrag til barn av martyrer' og lignende. Bilag viste overføringer fra eritreere i England til en britisk bankkonto holdt av ambassaden.
11. I 2011 innførte Storbritannia restriksjoner mot eritreisk ambassadepersonell og ambassadens tjenester i et forsøk på å stanse pengeutpresningen.
12. I Sverige indikerer flere kilder at det forekommer overvåkning av eritreere i eksil, og hvordan særlig den eritreiske ambassaden i Stockholm systematisk kontrollerer, overvåker og driver utpresning. I Sverige betales det årlig millionbeløp til Eritreas ambassade i Stockholm av eritreere i eksil. Ambassaden i Stockholm er akkreditert Norge.
13. Påstanden om inndrivning av skatt fra eritreere i eksil støttes av Landinfo.
14. Det er ikke bare skatt i seg selv som er problemet, men at det finnes et nettverk som oppsøker eritreere for å få dem til å betale skatten, noe som gjør at eritreere i Europa ikke kjenner seg frie fra regimet.
15. På Riksdagen i Sverige var det i mars 2012 flere politikere som fremmet forslag for å få bukt med skatteinnkrevningen og blokkere pengestrømmen til Eritrea, noe det var et flertall for.
16. Det arrangeres festivaler i eksil til støtte for regimet, og i flere tilfeller med økonomisk støtte fra vertslandet. Dette har hendt både i Norge og Sverige.
17. Amerikansk UD melder at eritreere i eksil tvinges på møter i regi av PFDJ, og de som ikke deltar rapporteres det om og de blir trakassert. Under møtene samles det inn kontaktinformasjon og navn på andre eritreere i eksil. Informantene i denne avhandlingen mener utpresning foregår som amerikansk UD beskriver.

18. Ifølge eritreere i eksil i Norge, ulike NGO'er, samt offentlige talspersoner, er trykket fra regimet i Asmara i stor grad tilstede i Norge. Informantene i denne oppgaven gir opplysninger om trusler, og forteller om spioner, fotografering og forfølgelse.
19. PST erkjenner at noen stater driver med flyktningsspionasje i Norge.
20. Yemane Ghebreab, president Afewerkis nærmeste rådgiver, er en av Eritreas mektigste og har hovedansvaret for ungdomspartiet YPFDJ. Ghebreab var en av hovedinnlederne på en konferanse i Norge i regi av YPFDJ, finansiert av midlene fra Barne- og familiedirektoratet.
21. Den 20.juni 2010 skrev NRK om overvåking av eritreiske asylsøkere i Norge, og hvordan asylsøkere i Norge angivelig risikerer å bli presset inn i en angiverrolle. Tormod Strand pekte i denne artikkelen ut at det eritreiske konsulatet i Oslo kartlegger asylsøkerne som har rømt fra nasjonaltjenesten.

Problemstilling 2: hvordan overvåkningen og mistanke om overvåkning påvirker asylsøkere fra Eritrea og deres asylprosess.

1. Overvåkning av eritreere i eksil i Norge skaper, ifølge informantene i denne avhandlingen, stor uttrygghet, begrenser deres ytringsfrihet, samt restriksjoner på deres bevegelsesfrihet og sosiale omgang.
2. Eritreiske asylsøkere i Norge har både en objektiv og subjektiv frykt for overvåkning og represalier. Flyktningkonvensjonen art. 1A og utlendingsloven § 28 første ledd bokstav a krever at frykten er ”velbegrunnet”.
3. Ifølge NOAS, Tronvoll og Eldhuset, er terskelen for at norske myndigheter anser en asylsøkers utsagn og handlinger som troverdige, svært lav. For å illustrere UDI og UNEs troverdighetsvurdering, illustrerte Camilla Risan følgende: ”en person risikerer så mye ved å dele ut flyers(som er myndighetskritiske mot Eritrea regimet), at UDI og UNE vurderer at det er lite sannsynlig at en person faktisk vil gjøre det. Dermed legges det ikke til grunn at han/hun har delt ut flyers (og troverdigheten er svekket).
4. Forskning på risikoanalyse ved Hilary Evans Cameron, foreslår at før en ’dommer’ potensielt kan konkludere at en person ikke er redd eller lyver, burde ’dommeren’ vurdere de faktorene som påvirker persons risikooppfatning. En persons risikotoleranse vil påvirke hvorvidt personen er villig til å gjøre noe man vet er risikabelt.
5. UDI og UNE har ingen rundskriv eller lignende om temaet troverdighet.

6. NOAS har registrerte tilfeller av hvor asylsøkere fra Eritrea har meldt fra om at de har mottatt negative og personlige bemerkninger fra en tolk på asylintervju hos UDI, når de har ytret seg myndighetskritisk. NOAS har meldt dette videre til UDI, men har ikke mottatt svar.
7. UDI sier de har ingen kjennskap til at en tolk har gitt negative og personlige bemerkninger til asylsøkere under et asylintervju hos UDI.
8. UDI erkjenner i intern melding IM 2011-027 at det er utfordrende å ivareta kvaliteten hos tolkene.
9. 7,7 % av respondentene i undersøkelsen blant tigrinja tolker, hadde opplevd at tolkesamtalen hadde blitt avsluttet fordi asylsøkeren hadde uttrykt at han/hun ikke stolte på tolken og / eller var redd for å dele informasjon.
10. En tolk fra Eritrea som brukes i asylsaker, beskrev i en e-post at det finnes agenter for PFDJ.
11. Advokat Knut O. Eldhuset har opplevd at tolker fra Eritrea flere ganger har reist seg og forlatt hans kontor, uten forklaring og uten at han har skjønnt hvorfor. Eldhuset understreker at det eritreiske miljøet i Norge er lite, og at inhabiliteten er problematisk.
12. Leder i Politiets Fellesforbud, Arne Johannessen, skrev i et brev til Politidirektoratet at ”tolker evalueres ikke, det varsles heller ikke når noen er for dårlige. Flere politidistrikter sliter med tolkenes habilitet og tolkene kan ha «sin lojalitet» i sin etniske tilhørighet.”

Problemstilling 3: om eksiltilværelsen i Norge kan føre til reaksjoner ved retur til Eritrea.

1. Vilkaarlige arrester av personer som oppfattes eller mistenkes som opposisjonelle, er utstrakt.
2. All form for politisk opposisjon er forbudt og enhver kritikk av regjeringens politikk straffes. Arrestasjoner, tortur og tvangsarbeid venter dem som er uenig med regjeringen, samt dem har unndratt seg militærtjeneste eller flyktet fra landet uten tillatelse.
3. Den private pressen er forbudt, og de fleste uavhengige journalister er i fangenskap eller har flyktet fra landet. Mangel av fri presse vil med stor sannsynlighet innebære at kritikkverdige forhold ikke blir allmenn kjent.

4. Flere kilder mener det er ekstra bekymringsfullt at verken Norge, eller noen annen uavhengig instans, har noe som helst innsyn eller tilgang til Eritrea for og evt. følge opp, eller effektiv påklage mangler eller feil ved den eritreiske stats oppfølging, av de returnerte asylsøkerne.
5. EPLF (og senere PFDJ) har en lang tradisjon med å være nådeløse mot dissidenter, og PDJF hadde også en praksis med hemmelige administrative "studier" av motstandere.
6. Kilder indikerer at det er strenge straffer også for familiene til avhoppere. Familiemedlemmer blir som regel bøtelagt med 50 000 Nakfa, risikerer forvaring, eller andre straffer som konfiskering av land. Tusenvis av familiemedlemmer er i forvaring som følge av at et familiemedlem har forlatt landet.
7. I følge Amnesty vil alle som returneres gå en utrygg framtid i vente, med høy risiko for tortur og fengsling.
8. Mennesker som har flyktet fra Eritrea for å søke asyl i andre land, anklages for landsforræderi når de kommer tilbake, noe som vil kvalifisere til fengsel.
9. Personer som ikke har deltatt i myndighetskritiske aktiviteter i eksil, kan forsøke å rehabilitere forholdet til myndighetene ved å signere angrebrev og betale 2 % skatt av sin inntekt i eksil.
10. Dersom Norge inngår en returavtale med Eritrea, mener Kjetil Tronvoll, basert på ulike NGO'er, at en asylsøker har grunn til å frykte represalier ved en eventuell retur.
11. Ifølge Landinfo vil eritreere som forlater landet ulovlig under nasjonaltjeneste og som returnerer, ikke bli stoppet på flyplassen. Landinfo sin konklusjon er i strid med Human Rights Watch, Amnesty, UK Border Agency og mange flere kilder.
12. NOAS mener tvangsretur til Eritrea kan utgjøre stor fare. NOAS er også bekymret over praksis hvor eritreere henvises til å returnere frivillig da NOAS mener at utlendingsmyndighetene har for lite empirisk grunnlag å gå på. Antall returnerte er svært lavt og det er ingen oppfølging av de som faktisk returnerer.
13. Det finnes dokumentasjon på at asylsøkere som er blitt uttransportert til Eritrea er blitt arrestert etter ankomst. Det finnes også opplysninger om at noen har blitt drept. Human Rights Watch slår fast at bare det å ha forlatt landet uten utreisestillatelse, er grunn nok til å bli utsatt for harde represalier.
14. Blant annet Nederland har gått ut med at på bakgrunn av internasjonale NGO'er sine rapporter og Nederlandsk UDs egne vurderinger, vil ikke Nederland tvangsreturnere asylsøkere til Eritrea. Asylsøkere som forlot Eritrea uten gyldig utreisestillatelse, vil kunne få opphold i Nederland.

15. UNEs stornemnd fattet i desember 2011 et vedtak i en asylsak som gjaldt risiko for reaksjoner ved retur til Eritrea. UNE konkluderte med at klageren hadde en velbegrunnet frykt for forfølgelse ved retur til Eritrea, basert på at klagen hadde forlatt landet illegalt.

Problemstilling 4: hvordan norske myndigheter forholder seg til at eritreere i eksil blir overvåket, og da særlig om det utøves hensyn til problemstillingen når det fattes vedtak i en asylsak.

1. NOAS sendte et dokument til Politiets sikkerhetstjeneste i 2005 med kopi til UDI og UNE, hvor de gjorde dem oppmerksomme på den overvåking som er rettet mot eritreere i Norge.
2. Kjetil Tronvoll mener at det skal være rapportert om flere tilfeller av overvåkning av eritreere i Norge til UD, men så vidt Tronvoll bekjent, ønsker ikke UD å ta del i denne problematikken.
3. Tronvoll mener at det eventuelt bare er PST som har overvåking av eritreere i eksil på agendaen.
4. 19 november 2011 arrangerte ungdomspartiet til PFDJ i Norge, YPFDJ, en konsert på onkel Klaus i Stavanger, etter at daglig leder av Onkel Klaus ikke fant noe informasjon verken fra politiet eller andre instanser, som tilsa at han skulle nekte dem ”i å ha fest” ettersom de ikke har brutt norsk lov. Dette indikerer at norske myndigheter ikke har overvåking og politisk aktivitet i eksil på agendaen.
5. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet bevilget i 2011 400.000 kroner til ungdomspartiet PFDJ, og etter dette ble avslørt av NRK, innrømmet direktoratet at de aldri burde fått støtte og at de hadde begått en feil. Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet satte straks jurister på saken for å se om det var mulig å kreve pengene tilbake
6. Dersom en religiøs organisasjon blir anmeldt for pengeutpresning, foreligger det ingen varsling fra politiet til fylkesmannen som tildeler statsstøtten.
7. Både NOAS, Kjetil Tronvoll og advokat Knut O. Eldhuset etterspør mer informasjon omkring overvåkning, press og represalier, og mener at norske myndigheter i større grad må lytte til eritreere i eksil i Norge omkring denne problematikken

8. Det er svært vanskelig å finne offentlig informasjon fra norske myndigheter angående overvåkning av eritreere i eksil, og det forekommer i svært liten grad noen form for dokumentasjon på at overvåkning faktisk skjer.
9. Dersom norske myndigheter kjenner til at overvåking og utpressing av eritreere forekommer og forholder seg passivt til problematikken, kan dette være et brudd på et sentralt prinsipp i menneskerettighetene om at alle personer, uavhengig av rase, kjønn, alder, statsborgerskap m.m, skal være sikret innen sitt myndighetsområde rettigheter, friheter og beskyttelse som er fastlagt i del 1 av menneskerettighetsloven. Videre tillater eventuelt da Norge en innblanding i suverenitetsprinsippet som er et brudd på folkeretten.
10. Ifølge FNs sikkerhetsråd, finansierer Eritrea terrorhandlinger utenlands ved bruk av inntektene fra skatten som ambassadene innkrever fra eritreere bosatt i utlandet. Overvåkningsgruppen peker ut skatten fra Sverige som et av de største bidragene. Dette strider mot FNs Eritrea-resolusjoner og FN foreslår at man bør påse at Eritrea ”slutter å bryte Wien-konvensjonen om diplomatiske forbindelser gjennom å kreve skatt”. FNs Eritrea-resolusjoner mener at den immunitet og privilegier som følger av Wien-konvensjonen bør oppheves, og at banker og finansielle institusjoner som brukes av eritreiske ambassader får ”strengere regler” og ”samarbeider med overvåkningsgruppen i FN”.
11. UDI og UNE kjenner med stor sannsynlighet til problematikken omkring overvåkning, både gjennom Landinfo, praksisnotat og media.
12. I mai 2011 uttalte Høyres Torbjørn Røe Isaksen til NRK at Norge burde revurdere bistanden til Eritrea på grunn av brudd på menneskerettigheter, overvåking og utpressing av eritreere i Norge.
13. Den 18. mai 2010 uttalte Ragnhild Imerslund, kommunikasjonssjef i Utenriksdepartementet, til NRK, at UD ville undersøke saken om overvåking og vurdere å ta dette opp med eritreiske myndigheter som et mulig brudd på menneskerettighetene. I mangel på dokumentasjon er det vanskelig i si om og hvordan UD fulgte opp saken, og hva konklusjonen var.
14. Norge støtter FNs sanksjoner mot Eritrea, men i mangel på dokumentasjon er det lite som indikerer hvordan norske myndighet har fulgt dem opp.
15. Min oppfatning er at flere i det offentlige Norge kjenner til problematikken rundt overvåking av eritreere i Norge, men ingen kan offentlig bekrefte eller dokumentere at

de vet det foregår. Tilsynelatende fremstår det som om at de eneste som aktivt forholder seg til problematikken, er eritreerne selv.

6.1 AVSLUTTENDE KOMMENTAR

Årlig mottar Eritrea rundt 60 millioner i bistand fra Norge. Både Høyre og Fremskrittspartiet har hatt ønske om å kutte støtten på bakgrunn av det de omtaler som et korrumpert og brutalt regime. I Norge har vi gjennom avhandlingen også sett eksempler på at YFPDJ har mottatt statlige midler til drift, samt at de er en del av grasrotandelen til Norsk Tipping. Dette kan innebære at Norge bidrar til å opprettholde overvåking og utpressing av eritreere.

Det finnes personer og ikke-statlige organisasjoner i Norge som prøver å belyse at overvåkning av eritreiske asylsøkere i eksil forekommer, som NRK, NOAS, Tronvoll, Eldhuset, og Antirasistisk senter. Dokumentasjon beskrevet gjennom avhandlingen indikerer at norske myndigheter sannsynligvis ikke tar problematikken alvorlig nok. Det finnes nok dokumentasjon på at det ikke bare er legitimt – men også nødvendig - at overvåkning, press og represalier av eritreiske asylsøkere kommer i søkelyset og det foretas en granskning og utbedring.

Avhandlingen har også vist at vurderingen av troverdighet er et komplekst tema, og det burde kanskje foreligge instruksjoner hos UDI og UNE på hvordan troverdighet skal vurderes. F. eks kan man se til Camerons teori om risikoanalyse.¹⁵⁸ Når det gjelder eritreere i Norge sin subjektive frykt for overvåking, bør dette kanskje i større grad tas i betraktning i troverdighetsvurderingen hos UDI og UNE, dersom UDI og UNE ikke allerede tar slike vurderinger. Å leve uten tillit og i redsel, er en stor påkjenning for informantene som deltok i avhandlingen. Ifølge informantene har ikke asylsøkere fra Eritrea tillit til hverandre, og heller ikke til norske myndigheter. Asylsøkerne blir også møtt med den samme mistilliten av norske myndigheter (troverdighetsprinsippet). Å leve uten tillit oppleves utrygt, belastende og innskrenkende på egen hverdag og rettigheter. Tillit er nødvendig for å overleve og finne sammenheng og mening i tilværelsen.

¹⁵⁸ Cameron, "Risk Theory".

BIBLIOGRAFI

Africa Review. "Sweden piles pressure on Eritrea with plan to sever diaspora cash".

Tilgjengelig på

<http://www.africareview.com/News/Sweden+turns+the+screw+on+Eritrean+finances/-/979180/1361036/-/760cfg/-/index.html>. Besøkt 24 mars 2012.

Amnesty International. "Amnesty International Report 2010, the state of the worlds human rights". Tilgjengelig på

http://report2010.amnesty.org/sites/default/files/AIR2010_AZ_EN.pdf#page=84. Besøkt 17 november 2011.

Amnesty International. "Eritrea: 'You have no right to ask' - Government resists scrutiny on human rights. Tilgjengelig på <http://www.amnesty.org/en/library/info/AFR64/003/2004>.

Besøkt 14. januar 2012

Amnesty Norge. "Eritrea: Risikerer tortur og fengsling". Tilgjengelig på

<http://www.amnesty.no/aktuelt/flere-nyheter/eritrea-risikerer-tortur-og-fengsling>. Besøkt 5 februar 2012.

Asker og Bærum Politidistrikt. "Søke asyl i Norge". Tilgjengelig på

https://www.politi.no/asker_og_barum/tjenester/asylsoker/. Besøkt 25 april 2012.

Assena. "Two musicians from PFDJ's Aser Band currently touring Europe abandon the regime to seek asylum in Sweden". Tilgjengelig på <http://assenna.com/two-musicians-from-pfdjs-aser-band-currently-touring-europe-abandon-the-regime-to-seek-asylum-in-sweden/>.

Besøkt 8 januar 2012.

Cameron, Hilary Evans. *Risk Theory and 'Subjective Fear': The Role of Risk Perception, Assessment, and Management in Refugee Status Determinations*. Oxford University Press, 2008.

Kan jeg stole på deg? *Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.*

Dagbladet. "Slik spionerer de på norsk jord". Tilgjengelig på <http://www.dagbladet.no/2010/11/16/magasinet/pst/terror/usa/overvakning/14247757/>. Besøkt 12 oktober 2011.

Expressen. "Här avslöjar de utpressningen". Tilgjengelig på <http://www.expressen.se/nyheter/free-dawit/har-avslojar-de-utpressningen/> . Besøkt 26 november 2011.

Flyktningkonvensjonen 28. juli 1951

Folkbladet. "Gammal nyhet om Eritrea". Tilgjengelig på <http://www.folkbladet.se/opinion/ledare/default.aspx?articleid=5783216>. Besøkt 19 januar 2012.

Government of the Netherlands. "The Netherlands won't send Eritrean asylum seekers back". Tilgjengelig på <http://www.government.nl/news/2012/01/27/the-netherlands-won-t-send-eritrean-asylum-seekers-back.html>. Besøkt 6 februar 2012.

Gulliksrud, Pål-Erik. "Angst". Tilgjengelig på <http://www.psykologoslo.no/angst.php>. Besøkt 20 mars 2012.

Human Rights Watch. "Service for Life, State Repression and Indefinite Conscription in Eritrea". Tilgjengelig på <http://www.hrw.org/reports/2009/04/16/service-life-0>. Besøkt 14. januar 2012.

Landinfo. "Eritrea. Politisk aktivitet i Eksil". Tilgjengelig på http://www.landinfo.no/asset/1296/1/1296_1.pdf. Besøkt 12 oktober 2011.

Landinfo. "Eritrea: utstedelse av utreisetillatelse og ulovlig utreise". Tilgjengelig på http://www.landinfo.no/asset/1939/1/1939_1.pdf. Besøkt 27 november 2011.

Landinfo. "Temanotat Eritrea: Nasjonaltjeneste". Tilgjengelig på http://www.landinfo.no/asset/1710/1/1710_1.pdf. Besøkt 9. november 2011.

Kan jeg stole på deg? *Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.*

LOV 1999-05-21 nr 30: Lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettsloven).

Morgenbladet. "Kampen om asyllet". Tilgjengelig på http://morgenbladet.no/samfunn/2012/kampen_om_asylet. Besøkt 13 mars 2012.

Nasjonalt Tolkeregister. "Tolkens yrkesetikk". Tilgjengelig på <http://www.tolkeportalen.no/no/For-tolker/Tolkens-yrkesetikk/>. Besøkt 14 mars 2012.

Nasjonalt tolkeregister. "Om nasjonalt tolkeregister". Tilgjengelig på <http://www.tolkeportalen.no/no/Om-Nasjonalt-tolkeregister/>. Besøkt 28.mars 2012.

Norsk Folkehjelp." Returavtalen: Vanvittig skuffende". Tilgjengelig på <http://www.folkehjelp.no/no/nyheter/2012/?module=Articles&action=Article.publicShow&ID=18731>. Besøkt 26 februar 2012.

Norsk Utenrikspolitisk Institutt. "Norges nye vi: Diasporaer som faktor i norsk utenrikspolitikk". Tilgjengelig på <http://www.nupi.no/content/download/262053/922303/version/1/file/NUPI-rapport-Neumann-Godzimirski-Alghasi+2.pdf>. Besøkt 16 april 2012.

NRK. "Bevilget hundretusener til omstridt ungdomsparti". Tilgjengelig på <http://img.nrk.no/nyheter/norge/1.7628519>. Besøkt 12 april 2012.

NRK. "Eritreere i Norge blir avkrevd skatt fra landet de flyktet fra". Tilgjengelig på <http://fil.nrk.no/nyheter/verden/1.7128324>. Besøkt 19 februar 2012.

NRK. "Eritreiske asylsøkere i Norge presses til å bli informanter". Tilgjengelig på <http://www.nrk.no/nyheter/verden/1.7176681>. Besøkt 18 oktober 2011.

NRK. "Høyre: Norge bør vurdere å kutte Eritrea-bistand". Tilgjengelig på <http://www.nrk.no/nyheter/verden/1.7138633>. Besøkt 18 oktober 2011.

Kan jeg stole på deg? *Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.*

Politiets Sikkerhetstjeneste. ”PST0910, Trusselvurdering 2010”. Tilgjengelig på <http://www.pst0910.no/4-kontraetterretning/>. Besøkt 2 oktober 2011.

Reporters without borders. “Eritrea”. Tilgjengelig på http://en.rsf.org/report-eritrea_15.html. Besøkt 14. januar 2012.

Reporters without borders. “Press Freedom Index 2011-2012”. Tilgjengelig på http://en.rsf.org/press-freedom-index-2011-2012_1043.html. Besøkt 14. januar 2012.

Stavanger Aftenblad. ” «Propagandaband» spiller på Hundvåg ”. Tilgjengelig på <http://www.aftenbladet.no/kultur/Vil-stoppe-propagandaband-2895393.html#.T3I4kJf5NQg>. Besøkt 16 januar 2012.

Stortinget. ”Muntlig spørretime onsdag den 1. februar 2012 kl. 10”. Tilgjengelig på <http://www.stortinget.no/Global/pdf/Referater/Stortinget/2011-2012/s120201.pdf>. Besøkt 11 mars 2012.

Säkerhetspolisen. ”Flyktingspionage”. Tilgjengelig på <http://www.sakerhetspolisen.se/spionage/flyktingspionage.4.7671d7bb110e3dcb1fd80002743.html>. Besøkt 18 januar 2012.

The Eritrean People’s Democratic Party. “Høyre: Norge bør vurdere å kutte Eritrea-bistand “. Tilgjengelig på <http://www.harnet.org/index.php/articles-corner/english-articles/380-hoyre-norge-bor-vurdere-a-kutte-eritrea-bistand>. Besøkt 2 oktober 2011.

The US State Department. “2011 Trafficking in Persons Report”. Tilgjengelig på <http://www.state.gov/j/tip/rls/tiprpt/2011/index.htm>. Besøkt 3.mars 2012

The US State Department. “2010 Country Reports on Human Rights Practices – Eritrea”. Tilgjengelig på <http://www.unhcr.org/refworld/docid/4da56dccc.html>. Besøkt 27 mars 2012.

The US State Department. “2009 Human Rights Report on Eritrea”. Tilgjengelig på <http://www.state.gov/j/drl/rls/hrrpt/2009/af/135952.htm>. Besøkt 21 januar 2012.

Kan jeg stole på deg? Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.

Transparency International. "Corruptions Perceptions Index 2010 Results". Tilgjengelig på http://www.transparency.org/policy_research/surveys_indices/cpi/2010/results. Besøkt 18 februar 2012.

Tronvoll, Kjetil. *The Lasting Struggle for Freedom in Eritrea - Human Rights and Political Development 1991-2009*. Oslo: Oslo Center for Peace and Human Rights, 2009.

UDI Regelverk. "Asylpraksis Eritrea". Tilgjengelig på http://www.udiregelverk.no/default.aspx?path=%7bD4BDF38C-2433-4A84-BE64-5C23D735F688%7d#_Toc269806645. Besøkt 23 april 2012.

UK Border Agency. "Country of Origin report, Eritrea". Tilgjengelig på <http://www.unhcr.org/refworld/pdfid/4c286cfa2.pdf>. Besøkt 13. november 2011.

UN Security Council. "Report of the Monitoring Group on Somalia and Eritrea pursuant to Security Council resolution 1916". Tilgjengelig på <http://daccess-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N11/380/08/PDF/N1138008.pdf?OpenElement>. Besøkt 18 april 2012.

UNHCR. "Fear of compulsory recruitment drives Eritrean teen to flee home". Tilgjengelig på <http://www.unhcr.org/4f6777426.html>. Besøkt 28. mars 2012.

UNHCR. "UNHCR eligibility guidelines for assessing the international protection needs of asylum-seekers from Eritrea". Tilgjengelig på http://www.unhcr.se/fileadmin/user_upload/PDFdocuments/Legal/Eligibility_guidelines/Eritrea/Guidelines_Eritrea_April_09.pdf. Besøkt 14 februar 2012.

Utenriksdepartementet. "Situasjonen i Eritrea. Norge – Eritrea". Tilgjengelig på http://www.regjeringen.no/se/dep/ud/aktuelt/taler_artikler/utenriksministeren/2012/eritrea_norge.html?id=671754. Besøkt 19 mars 2012.

Kan jeg stole på deg? *Etterretningsvirksomhet og overvåkning av eritreiske asylsøkere i Norge.*

Utlendingsdirektoratet. "Beboere i mottak 2012 - fordelt på statsborgerskap". Tilgjengelig på <http://www.udi.no/Oversiktsider/Statistikk-og-analyse/Statistikk-/Asyl/Beboere-i-mottak/Beboere-i-mottak-2012---fordelt-pa-statsborgerskap/>. Besøkt 15 april 2012.

Utlendingsdirektoratet. "Beskyttelse (asyl)". Tilgjengelig på <http://www.udi.no/Sentrale-tema/beskyttelse/>. Besøkt 13 november 2011.

Utlendingsdirektoratet. "Rekruttering av tolk til søknad om beskyttelse (asyl)". Tilgjengelig på [http://www.udiregelverk.no/sitecore/content/Home/Rettskilder/UDI%20interne%20meldinger/IM%202011-025%20Rekruttering%20av%20tolk%20til%20søknad%20om%20beskyttelse%20\(asyl\).aspx#_Toc307228573](http://www.udiregelverk.no/sitecore/content/Home/Rettskilder/UDI%20interne%20meldinger/IM%202011-025%20Rekruttering%20av%20tolk%20til%20søknad%20om%20beskyttelse%20(asyl).aspx#_Toc307228573). Besøkt 4 april 2012.

Utlendingsdirektoratet. "Årsrapport 2011". Tilgjengelig på <http://www.udi.no/arsrapport2011/Statistikk/Tabell-14/>. Besøkt 15 april 2012.

Utlendingsloven

Utlendingsnemda. "Retten til vern som flyktning". Tilgjengelig på <http://www.une.no/Menneskerettigheter/Menneskerettighet2/>. Besøkt 19 mars 2012.

Utlendingsnemda. "Stornemnd om retur til Eritrea". Tilgjengelig på <http://www.une.no/Aktuelt/Redegjorelser/Stornemnd-om-retur-til-Eritrea/>. Besøkt 9 januar 2012.

VG. "Vil ha statlig tolketjeneste". Tilgjengelig på <http://www.vg.no/nyheter/innenriks/artikkel.php?artid=10095388>. Besøkt 16 mars 2012.

Voice of Meselna Delina. *Fången - Dawit Isaak och tystnaden*. Dokumentar, sendt på Sveriges Television 18. september 2011.

Biniam ,Yonas. *Når eritreisk tradisjon møter svensk modernitet - en studie av eritreisk ungdomsliv i Stockholm*. Universitetet i Tromsø, masteroppgave, 2008.